

Tisdagen den 6 december

Kl. 13.00–15.57
18.00–20.37

§ 1 Val till Riksdagens arvodesnämnd

Från konstitutionsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Till riksdagen

Riksdagens arvodesnämnd består enligt 13 kap. 15 § riksdagsordningen av en ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter ett ordinarie val till riksdagen för tiden till dess att ett nytt val till nämnden har ägt rum. Härutöver har även ersättare för ordföranden i nämnden utsetts. Val till nämnden bereds av konstitutionsutskottet (tilläggsbestämmelse 13.15.1).

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden till dess att ett nytt val har ägt rum till ordförande i Riksdagens arvodesnämnd väljer justitierådet Jonas Malmberg och till ersättare för ordföranden omväljer justitierådet Gudmund Toijer samt till ledamöter omväljer f.d. landshövdingen Barbro Holmberg och f.d. landshövdingen Peter Egardt.

Stockholm den 29 november 2022

På konstitutionsutskottets vägnar

Ida Karkiainen

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och valde därmed *för tiden till dess nytt val till nämnden ägt rum till*

ordförande i Riksdagens arvodesnämnd

Jonas Malmberg, justitieråd

ersättare för ordföranden i Riksdagens arvodesnämnd

Gudmund Toijer, justitieråd

ledamöter i Riksdagens arvodesnämnd

Barbro Holmberg, f.d. landshövding

Peter Egardt, f.d. landshövding

§ 2 Val till Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorn

Från konstitutionsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Till riksdagen

Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorn består enligt 13 kap. 16 § riksdagsordningen av en ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter varje ordinarie val till riksdagen för tiden till dess att ett nytt val till nämnden har ägt rum. Suppleanter ska inte utses. Val av ledamöter i nämnden bereds av konstitutionsutskottet (tilläggsbestämmelse 13.16.1).

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. den 1 januari 2023 till dess att ett nytt val har ägt rum till ordförande i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorn omväljer f.d. generaldirektören Anders Lindström och till ledamöter omväljer f.d. biträdande riksdagsdirektören Ulf Christoffersson och väljer f.d. justitierådet Mari Andersson.

Stockholm den 29 november 2022

På konstitutionsutskottets vägnar

Ida Karkiainen

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och valde därmed *för tiden från och med den 1 januari 2023 till dess nytt val till nämnden ägt rum till*

ordförande i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorn
Anders Lindström, f.d. generaldirektör

ledamöter i Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorn
Ulf Christoffersson, f.d. biträdande riksdagsdirektör
Mari Andersson, f.d. justitieråd

§ 3 Val till Statsrådsarvodesnämnden

Från konstitutionsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Till riksdagen

Statsrådsarvodesnämnden består enligt 13 kap. 14 § riksdagsordningen av en ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter ett ordinarie val till riksdagen för tiden till dess att ett nytt val till nämnden har ägt rum. Suppleanter ska inte utses. Val av ledamöter bereds av konstitutionsutskottet (tilläggsbestämmelse 13.14.1).

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden till dess att ett nytt val har ägt rum till ordförande i Statsrådsarvodesnämnden omväljer f.d. kanslichefen Ove Nilsson och till ledamöter omväljer f.d. riksdagsdirektören Anders Forsberg och väljer kammarrättspresidenten Monica Dahlbom.

Stockholm den 29 november 2022

På konstitutionsutskottets vägnar

Ida Karkiainen

ordförande i Statsrådsarvodesnämnden
Ove Nilsson, f.d. kanslichef

ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden
Anders Forsberg, f.d. riksdagsdirektör
Monica Dahlbom, kammarrättspresident

§ 4 Justering av protokoll

Protokollet för den 15 november justerades.

§ 5 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Merit Lindberg* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Jessica Rosencrantz* (M) under tiden för hennes ledighet den 16 januari 2023–14 maj 2023.

§ 6 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält *Merit Lindberg* som suppleant i socialförsäkringsutskottet under *Jessica Rosencrantz* ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 16 januari 2023–14 maj 2023* till

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Merit Lindberg (M)

§ 7 Meddelande om namnändring

Andre vice talmannen meddelade att *Magdalena Schröder* (M) ändrat namn till *Magdalena Thuresson*.

§ 8 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2022/23:75

Till riksdagen
Interpellation 2022/23:75 Miljöövervakningen
av *Joakim Järrebring* (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 januari 2023.

Prot. 2022/23:32
6 december

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 2 december 2022

Miljödepartementet
Romina Pourmokhtari (L)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

Interpellation 2022/23:83

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:83 Stärkande av tredjeland och kvotflyktingar av Ola Möller (S)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 24 januari 2023.

Stockholm den 2 december 2022

Justitiedepartementet
Maria Malmer Stenergard (M)
Enligt uppdrag
Jenny Kvarnholt
Expeditionschef

Interpellation 2022/23:87

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:87 Situationen i sjukvården av Mirja Räihä (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 20 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 december 2022

Socialdepartementet
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Enligt uppdrag
Andreas Krantz
Expeditionschef

Interpellation 2022/23:90

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:90 Vattenkraftens miljötillstånd av Joakim Järrebring (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 januari 2023.

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 5 december 2022

Miljödepartementet
Romina Pourmokhtari (L)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2022) 500 till konstitutionsutskottet

§ 10 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2022/23:FiU14 En paneuropeisk privat pensionsprodukt

2022/23:FiU16 Rätt till betalkonto i fler banker

2022/23:FiU17 Fondfaktblad och tidsfrist vid delning av en fond

2022/23:FiU18 Stark kundautentisering vid fakturabetalningar online

Utrikesutskottets utlåtande

2022/23:UU4 Kommissionens arbetsprogram 2023

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande och utlåtande

2022/23:MJU3 En särskild straffbestämmelse för otillåten fartygsåtervinning

2022/23:MJU4 EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier

§ 11 Svar på interpellationerna 2022/23:30, 39, 45 och 48 om Sveriges klimat- och miljömål

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Joakim Järrebring har frågat mig vilka de förändrade arbetssätten är som kommer att bidra till att bibehålla eller förstärka Sveriges förmåga att nå sina miljö- och klimatmål.

Märta Stenevi har frågat mig om jag avser att minska utsläppen med 55 procent inom ESR-sektorn till 2030 och vilka specifika åtgärder, utöver kompletterande åtgärder, jag avser att lägga fram för att lyckas med detta.

Anna-Caren Säterberg har frågat mig vilka initiativ jag ämnar ta för att värna svenskt skogsbruk och nå klimatmålen till 2030 respektive 2045 och när jag avser att redovisa den utlovade ambitiösa och effektiva klimatpolitik som ska säkerställa klimatmålen.

Kajsa Fredholm har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka Sveriges möjligheter att nå antagna klimatmål till 2030, om jag avser att verka för att nya utsläppsminskande åtgärder införs det närmaste året och om jag avser att verka för att nya åtgärder i närtid införs för att stärka våra kolsänkor och säkra att våra unika naturvärden inte går förlorade.

Eftersom alla frågor rör samma område väljer jag att besvara dem samlat.

Jag vill börja med att redogöra för regeringens utgångspunkter. Sveriges klimat- och miljöpolitik ska vara ambitiös. Vår gemensamma klimat- och miljöpolitik ska utgå från förvaltarskapstanken och sträva efter att hitta

de mest kostnadseffektiva åtgärderna, som samtidigt inte skadar näringar och landsbygd. Klimatmålen ska nås, och svensk konkurrenskraft ska värnas.

Den svenska klimatpolitiken har varit inriktad på åtgärder som ger effekt på kort sikt men saknat tillräckliga åtgärder för att nå vårt långsiktiga klimatmål. Men uppgiften är inte att sänka utsläppen; utsläppen ska försvinna. För att det ska vara möjligt behövs en politik som tar oss hela vägen i mål och inte leder till återvändsgränder. Politikens uppgift är att skapa förutsättningarna för omställningen till nettonegativa utsläpp efter 2045.

Elektrifieringen av samhället är en grundförutsättning för att kunna nå dessa mål. Sol, vind och kärnkraft är de tre kraftslag som kan byggas hållbart i stor skala och säkra tillgången på leveranssäker el till konkurrenskraftiga priser. Både klimatomställningen och den svenska ekonomins konkurrenskraft är helt beroende av en pålitlig tillgång till klimatneutral energi till rimliga priser. Industrin måste få möjligheter att växa ordentligt, då export av klimatneutrala varor och tjänster från Sverige ger stora effekter också på de globala konsumtionsutsläppen.

Det är också viktigt att komma ihåg att det är hushållen och företagen som står för det agerande som konkret sänker våra utsläpp.

Jag menar att vi behöver arbeta för att nå klimat- och miljömålen med hänsyn tagen till den tuffa situation som svenska hushåll och företag står inför. Vi måste se till att människor har råd att åka till jobbet och att de kan leva sina liv. Ett stort hot mot klimatarbetet är att folk tappar förtroendet för det.

Fru talman! Regeringen har börjat utforma Sveriges klimatpolitik utifrån dessa principer. Jag vill berätta om några av de satsningar som regeringen hittills genomfört. Som några av interpellationerna belyser behöver Sverige en omställning av vägtransporterna för att vi ska nå vårt nationella klimatmål och vårt åtagande inom ansvarsfördelningsförordningen. När vi vårt nationella klimatmål kommer vi också att nå EU-åtagandet för skog- och marksektorn. Men den kraftiga prisuppgången på bränslen skapade ett omfattande missnöje som gjorde att människor var på väg att tappa tron på klimatpolitiken. Det fanns till och med de som ville ändra i våra klimatmål.

Vi ska nå vårt transportpolitiska klimatmål. Vi ska nå de etappmål som finns för svensk klimatpolitik, men det måste ske på ett sätt som utgår från hushållens och företagets förutsättningar, annars går det inte ihop. Lyckligtvis är vi mitt i ett stort teknikskifte för vägtransporterna. Elektrifieringen går fortare än någon tidigare trodde var möjligt, och det finns nu många fler elbilar i olika prisklasser. Nu behöver vi se till att täckningen med laddstationer blir så god att det fungerar att köra elektriskt för invånare i alltifrån gles- och landsbygd till städer, och det behöver ske i en tid då antalet elfordon ökar.

Regeringen höjer därför takten i elektrifieringen av transporterna genom att förstärka satsningarna på laddinfrastruktur. Klimatklivet utökas med 400 miljoner kronor under nästa år i en särskild satsning på laddinfrastruktur, och i budgetpropositionen förlänger och förstärker regeringen dessutom satsningen på stöd till publika laddstationer för lätta fordon samt laddstationer och tankinfrastruktur för vätgas till tunga transporter. Anslaget utökas med 90 miljoner kronor 2023 och beräknas förstärkas med 1 miljard kronor under 2024. Till detta ska de hinder bedömas som hämmar utbyggnaden av laddinfrastruktur och som bland andra Energimyn-

digheten och Boverket har analyserat, och åtgärder ska utformas för att undanröja dem.

Det finns många förslag i budgeten som bidrar till att vi ska nå våra klimatmål, och jag kommer antagligen inte att hinna ta upp alla i detta inlägg. Vi ökar också anslaget inom Industrilivet, som ni säkert vet. Markanvändningssektorn är också en central del i regeringens klimatpolitik. Skogen fungerar som en viktig kolsänka och också genom att biomassa kan nyttjas till förnybara material och produkter.

Fru talman! Regeringen har påbörjat en omläggning av klimatpolitiken, men vi är inte klara. Det behövs ytterligare åtgärder för att vi ska nå våra klimatmål, och under 2023 kommer regeringen enligt klimatlagen att presentera en klimatpolitisk handlingsplan i riksdagen, där vi mer i detalj redogör för regeringens klimatpolitik för mandatperioden.

Anf. 2 MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret, även om det kanske inte gav svar på frågan. Klimat- och miljöminister Pourmokhtari säger i sitt svar: ”Jag menar att vi behöver arbeta för att nå klimat- och miljömålen med hänsyn tagen till den tuffa situation som svenska hushåll och företag står inför. Vi måste se till att människor har råd att åka till jobbet och att de kan leva sina liv.”

Trots detta gör regeringen tvärtom. Efter regeringens slopande av klimatbonusen är det nu nästan dubbelt så dyrt att leasa en elbil som tidigare. För den som inte har möjlighet att köpa en helt ny bil är alltså elbil, och därmed också lägre transportkostnader, nu utom räckhåll. Det är nu bara den som ändå hade haft råd att lägga många hundratusentals kronor på en ny bil som har möjlighet att ställa om. Vanligt folk som är beroende av bil tvingas i stället fortsätta att köra på bensin och diesel.

Det reformerade reseavdrag som alla partier utom Sverigedemokraterna röstade igenom i somras stoppas – det reseavdrag som skulle ge en rättvisare fördelning mellan stad och land, som skulle ge ersättning också för dem som åker kollektivt och som skulle få stopp på det omfattande fusket. I stället väljer den regering som statsrådet är en del av att ge ännu mer pengar till storstadsbor som fuskar med reseavdraget.

Det elprisstöd som regeringen har lagt fram kommer inte bara sent och är byråkratiskt tungrott – det är också ett stöd som kommer att ge allra mest till de miljardärer, företrädesvis i storstadsregionerna, som värmer upp enorma villor, medan de pensionärer som lever i norra Sverige inte får något stöd alls när deras elräkningar går upp i vinter. Inte heller får de något stöd att tala om för att energieffektivisera. Miljarderna rullar när de med lägst inkomster ska bära miljardärernas elräkningar utan att de själva får något stöd.

Fru talman! Samtidigt som man pumpar in mer pengar i ett reseavdragssystem som redan tidigare omfattade ett fusk med skattemedel på 2 till 3 miljarder per år lägger man 7 miljarder på en subvention av fossila bränslen. Detta genomfördes samtidigt som statsrådet Pourmokhtari höll anföranden inför deltagarna på COP 27 och uppmanade andra länder att minska sina fossila subventioner. Det är naturligtvis inget annat än ett härresande hyckleri, för samtidigt som regeringen gör det svårare och dyrare för hushållen att ställa om underfinansierar man välfärden. Närmare 10 miljarder går alltså bara genom de två reformer som jag senast nämnde

till fossila subventioner och fusk, samtidigt som kommuner och regioner larmar om att de kommer att tvingas skära i skola och vård på grund av att regeringen inte möter de behoven.

Fru talman! Statsrådet säger i sitt svar att det är viktigt att skapa förtroende för klimatarbetet. Men jag undrar: Hur ska någon kunna känna förtroende för en klimatpolitik som ökar utsläppen, subventionerar fossila bränslen och tvingar låginkomsttagare att ta notan för miljardärer?

Anf. 3 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, men jag kan inte påstå att jag känner mig lugnare till mods.

Att vi, allt annat lika, står inför en klimatkris och en miljökatastrof tror jag att jag och ministern är överens om. Faktum är att sju av åtta partier i Sveriges riksdag står bakom den svenska klimatlagen och därmed har förbundit sig att uppfylla Sveriges klimatmål. Men även om jag och ministern har samsyn verkar det vara si och så med samsynen i regeringen och i regeringsunderlaget.

Finansministern verkar ta det faktum att regeringens nuvarande politik inte når 2030-målen och än mindre 2045-målen med en axelryckning. För att citera finansministern: När vi dem inte så gör vi inte det.

Och det parti som har välsignat regeringen och möjliggör för Romina Pourmokhtari att vara klimat- och miljöminister har en än mer avvikande syn. Sverigedemokraterna anser att Sveriges klimatmål ska slopas och att Sverige i stället för att investera i den gröna omställningen bör lägga pengar på att betala överträdelseavgifter när Sverige inte når EU:s klimatmål.

Fru talman! Till Dagens Nyheter har ministern sagt att hon tror att det är fortsatt möjligt att nå de svenska klimatmålen trots ett jättesvårt utgångsläge. Samtidigt har ministern till Svenska Dagbladet sagt att hon är säker på att Sverige kommer att nå klimatmålen för 2030. Det låter bra att ministern kommer att jobba hårt med att göra allt hon kan för att vi ska nå målen, men det är oroande att ministern också medger att hon inte kan svara på hur.

Långsiktigt är lösningen elektrifiering. Där är den tidigare S-ledda regeringen och miljö- och klimatministern överens. Det var också därför den tidigare S-ledda regeringen hade en långsiktig politik med elektrifieringsstrategin som bas. Man hade även en politik som klarade av att minska utsläppen på kort och medellång sikt.

Fru talman! Jag och många med mig undrar nog varför regeringen då har försatt sig i detta jättesvåra utgångsläge. Den klimatpolitik som fördes av den tidigare S-ledda regeringen behövde förvisso förstärkas för att klara 2045-målen, men prognosen var ändå att Sverige skulle klara sina 2030-mål.

Det känns motsägelsefullt att först montera ned den politik som var prognostiserad att uppfylla 2030-målen för att sedan säga att vi har ett jättesvårt utgångsläge. Hade inte en rimligare ordning varit att bygga på det som fungerade och komplettera med åtgärder som krävs för att klara 2045-målen?

Som svar på min interpellation redogör ministern för olika saker i budgeten, i samma budget där regeringen konstaterar att den förda politiken inte leder till att vi klarar klimat- och miljömålen.

I sitt svar säger ministern också att uppgiften inte är att sänka utsläppen. Då vill jag fråga ministern om det betyder att hon ger upp etappmålen för 2030 och 2040.

Anf. 4 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jag tackar klimat- och miljöministern för svaren.

För att klara klimatkrisen krävs det att vi tar oss an utmaningarna tillsammans. Därför samlade vi socialdemokrater redan vid maktskiftet 2014 näringen, forskningen, andra intressenter och politiken i ett innovationsråd under ledning av statsministern.

Inom ramen för Fossilfritt Sverige har 22 olika branscher tagit fram färdplaner för att visa hur de kan stärka sin konkurrenskraft genom att bli fossilfria eller klimatneutrala.

Efter att den förre moderate statsministern sa att industrin i Sverige var basically gone gjorde vi precis tvärtom. Vi gjorde satsningar på industriprojekt som biodrivmedel, plastreturaffinaderier, vätgasproduktion, återvinningsanläggningar och batteriproduktion och startade också jobbet med snabbare tillståndsprocesser. Vi satsade på Klimatklivet och Industriklivet, satsade på bio-CCS, biogasstöd, våtmarksstöd, miljöbilsbonus, laddstolpar och inblandning av förnybara biodrivmedel när vi tankar och satsade på järnvägen och nattåg hem till mig, till Jämtland, och mycket mer. Det är så vi skapar framtidens jobb.

Den gröna industriella revolutionen som startade i norra Sverige sprids nu över hela landet. Det är så vi minskar vår sårbarhet och vårt osunda beroende av fossila insatsvaror. Det var så vi skulle ha nått klimatmålen till 2030. Nu har vi den högerkonservativa regeringens och Sverigedemokraternas budget som ökar utsläppen när de bland annat säger att reduktionsplikten, alltså att vi fyller på med biodrivmedel när vi tankar, ska sänkas till EU:s lägstanivå den 1 januari 2024. Det kan medföra att de storskaliga aviserade investeringarna i svenska biodrivmedel, som skulle ha gett mer svenskt i tanken, inte fullföljs. De åtaganden som Sveriges regering har förhandlat om inom EU om LULUCF, och som handlar om hur stor kolsänka Sverige ska ha, innebär att man inte längre kan använda sig av reduktionsplikten utan på andra sätt måste se till att Sverige klarar sitt beting. Det kommer kanske att betyda en kraftigt minskad avverkning av den svenska skogen.

Ministern får gärna svara på de frågor som jag har ställt i min interpellation och som jag upplever att jag inte har fått svar på, speciellt kanske i ljuset av att regeringens samarbetsparti Sverigedemokraterna öppnar upp för att skrota de nationella klimatmålen genom att säga: Det är ju bara text på ett papper.

Finansministern har kommenterat regeringens ambition om att nå klimatmålen genom att säga: Gör vi det inte så gör vi det inte.

Ministerns partikollega här i Sveriges riksdag skriver: Jag hade gärna sett att Sverige nått klimatmålen 2030, men det är faktiskt som att tro på jultomten.

Ministern själv har dock många gånger uttalat att vi ska nå klimatmålen med en ambitiös och effektiv klimatpolitik, och det välkomnar jag.

Men mina frågor till ministern blir då: Är ministerns bedömning att regeringens och Sverigedemokraternas klimathandlingsplan kommer att göra att vi klarar klimatmålen 2030 och 2045? Vilka initiativ ämnar reger-

ingen ta för att värna svenskt skogsbruk samtidigt som man genomför det som man förhandlat i EU? Och vad tycker ministern är en rimlig nivå på reduktionsplikten?

Anf. 5 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Jag tackar klimat- och miljöministern för svaren.

Klimatkrisen och för den delen även naturkrisen är akut och en ödesfråga för hela mänskligheten. Det hoppas jag att vi kan vara överens om. För att Sverige ska nå de målsättningar som är bundna till det klimatpolitiska ramverket och leva upp till Parisavtalets ambition om en begränsning till 1,5 grader krävs ett åtgärds paket med massiva investeringar och styrmedel som innebär en kraftig politisk kursändring.

Vad gör då regeringen? Klimat- och miljöministern har under hösten upprepade gånger hävdad att Sveriges miljömål till 2030 ligger fast, detta trots att regeringen i budgetpropositionen drar ned på klimat- och miljöanslagen och sedan själv konstaterar att utsläppen förväntas öka i närtid till följd av de föreslagna åtgärderna.

Men när det gäller åtgärder för att nå klimatmålen har ministern sagt att de skjuts på framtiden och att de ska läggas fram i den handlingsplan som jag antar kommer i slutet av nästa år.

För att minska utsläppen av växthusgaser måste vi först gasa på och öka dem. Är det så regeringen tänker? Det brådskar nämligen. De globala utsläppen av växthusgaser måste inom några år nå sin topp för att därefter snabbt minska för att det ska vara möjligt att nå 1,5-gradersmålet. Samtidigt accelererar utarmningen av biologisk mångfald och fungerande ekosystem.

Dessa båda kriser är enligt Vänsterpartiet intimt sammankopplade och måste lösas gemensamt. Sverige har som välfärdsland ett stort ansvar att leva upp till sina globala åtaganden för klimatet och den biologiska mångfalden och därmed bidra till en hållbar och rättvis fördelning av begränsade resurser.

Fru talman! Vi får inte glömma bort att fungerande ekosystem är grunden för vår välfärd. De stärker skogarnas och våtmarkernas funktion som kolsänka och bidrar till att minska samhällets sårbarhet i det förändrade klimat som vi nu befinner oss i.

Regeringens budgetproposition kan närmast beskrivas som att man nu ger upp ambitionen om att nå klimat- och miljömål. Nu ökar i stället avståndet till dessa mål.

Klimatpolitiska rådet konstaterar att runt en tredjedel av reformutrymmet i regeringens budget går till subventioner av bensin, diesel och bilresor. Och anslaget för att skydda och vårda oersättlig natur sänks kraftigt, vilket ger förödande konsekvenser för att stärka naturens förmåga som kolsänka och värna den biologiska mångfalden. Visserligen ingår en begränsad satsning på våtmarker, men den satsningen finansieras genom en minskning av medel till skydd av värdefull natur. Det hela blir rätt så obegripligt. Det vore därför bra om vi kunde få åtminstone någon hint om vilka åtgärder ministern avser att vidta för att öka Sveriges möjligheter att nå antagna klimatmål till 2030.

Anf. 6 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! Klimat- och miljöministern har under hösten gjort flera uttalanden som har förbryllat mig. I samband med att hon tillträdde sa hon till SVT att regeringen inte har några sänkta ambitioner på klimatområdet utan att klimatpolitiken ska vara vetenskapligt förankrad. Men bara några veckor senare sa hon till Svenska Dagbladet att det viktiga inte är att nå klimatmålet till 2030 utan att nå målet om nettonollutsläpp till 2045.

Dessa två uttalanden går inte ihop. Forskningen är tydlig med att utsläppen måste minska kraftigt *nu* om vi ska kunna förhindra klimatkrisens värsta konsekvenser. Vi har en begränsad koldioxidbudget att förhålla oss till. Beräkningar visar att de svenska utsläppen måste minska med i storleksordningen 20 procent per år från och med nu för att vi ska hålla oss inom budgetens ramar. De svenska utsläppen kommer dock att öka kraftigt nästa år till följd av regeringens politik.

Därför vill jag fråga ministern: Hur ska regeringen se till att vi håller oss inom koldioxidbudgetens ramar? Att hänvisa till en klimathandlingsplan som kommer först om ett år duger inte. Med regeringens nuvarande politik kommer utsläppen vid det laget att ha ökat, vilket får till följd att extremt stora årliga utsläppsminskningar krävs under resten av mandatperioden för att budgeten ska kunna hållas.

Fru talman! När klimat- och miljöministern får frågor om hur regeringen mitt under brinnande klimatkris kan driva en politik som ger ökade utsläpp hänvisar hon ofta till den svåra situation Sverige befinner sig i, med kraftigt ökade kostnader för hushållen. Vänsterpartiet delar regeringens bild att det ekonomiska läget är svårt, men däremot skiljer sig våra lösningar radikalt från regeringens.

Medan vi vill stärka a-kassan och införa ett särskilt tillägg i barnbidraget för ensamstående – åtgärder som skulle underlätta mycket för de mest ekonomiskt utsatta familjerna – är regeringens största budgetsatsning sänkt skatt på bensin och diesel. Det är ett stöd som i stor utsträckning kommer att gå till höginkomsttagare i storstädernas kranskommuner.

Regeringen har alla möjligheter att rikta stöd till de personer som verkligen drabbats hårt av den ekonomiska krisen, men i stället för att fördela resurserna till dem som behöver det bäst och i stället för att satsa på att minska de ekonomiska klyftorna väljer regeringen, tillsammans med Sverigedemokraterna, att låta klimatpolitiken klä skott för den bubblande frustrationen över samhällets orättvisor.

Detta är ingenting annat än en skenmanöver för att dölja att högerpartierna i grund och botten driver samma politik som de alltid har gjort: en politik utformad för att gynna de rikaste i samhället. Klimat- och miljöministern säger att hon bryr sig om hur vanliga svenskar har det samtidigt som hennes regering sänker skatterna för höginkomsttagare och slaktar välfärden.

Om regeringen hade velat visa verklig omsorg om folket hade den i stället intagit en ledande roll i det internationella klimatarbetet och samtidigt säkrat försörjning och välfärd för människor i hela vårt land. Det vore fullt möjligt att göra det, och det har vi i Vänsterpartiet visat med våra budgetsatsningar. Min andra fråga till ministern blir därför: Varför ska klimatpolitiken offras i den ekonomiska krisens namn när det vore fullt möjligt att hjälpa de mest utsatta utan att öka utsläppen?

Prot. 2022/23:32

6 december

Svar på
interpellationer

Anf. 7 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag försökte få grepp om statsrådets svar till interpellanterna, och jag måste säga att det statsrådet sa var väldigt motsägelsefullt och i stora drag ologiskt. Är det så att fina ord ska täcka över det faktum att regeringen försvagar klimatarbetet?

Det står ju klart att Sverige med största sannolikhet inte kommer att nå sina klimatmål. Klimatpolitiska rådet, Naturvårdsverket och regeringen själv pekar på att de föreslagna åtgärderna ökar Sveriges utsläpp. Varför vi ska abdikera från klimatpolitiken, försätta oss i en dålig position och skämma ut Sverige internationellt med sänkta klimatambitioner är för mig väldigt svårt att förstå.

Jag tänkte lägga ytterligare en frågeställning till den här debatten. Det är något jag skulle vilja ha något slags klarhet i och som har tagits upp lite grann här tidigare. Det har att göra med hur arbetsfördelningen ser ut hos regeringen och samarbetspartierna när det gäller klimatfrågorna. Jag upplever nämligen att det ekar lite tomt när jag hör statsrådet berätta om den så kallade ambitiösa klimatpolitiken.

Detta är politik som redan har underminerats i första hand av regeringen själv och av andra organisationer och myndigheter, och i andra hand av partier i regeringsunderlaget. Statsrådet säger själv i sitt svar att det finns de som vill överge klimatmålen. Ja, sverigedemokrater är ju rena klimatförnekare. De står inte ens bakom klimatmålen och tycker inte att vi ska uppnå dem. De går så långt som att hävda att det saknas vetenskapligt stöd för klimatkrisen – och ännu längre när de hävdar att FN:s klimatrapport har en politisk agenda.

Det är alltså till det största partiet i underlaget som Liberalerna ber om ursäkt ifall någonting blir fel. Den moderata finansministern rycker på axlarna; det gör inte så mycket om Sverige missar klimatmålen, tycker hon. Kristdemokraterna har mest varit glada över att flytta pengar från järnväg till väg och befinner sig antagligen i något slags tillstånd av kärnkraftstourette de kommande åren.

Det vore alltså bra att få något slags klarhet i vem det är som bestämmer kring miljö- och klimatpolitiken. Det vore väldigt bra att få en tydlighet i detta eftersom statsrådet i dag har poängterat att ytterligare åtgärder behövs för att vi ska nå klimatmålen. Är det Sverigedemokraterna, som inte tror på det vi debatterar i dag, som ska bistå med ytterligare åtgärder? Är det Moderaterna, som rycker på axlarna och inte verkar bry sig alls? Eller är det Kristdemokraterna, som inte heller verkar ha något emot att aktivt bidra till ökade utsläpp? Hur ska det liberala statsrådet förhålla sig till detta när så kallade ytterligare åtgärder för att nå klimatmålen ska presenteras?

Fru talman! Regeringen kan inte behandla den här frågan som den behandlar exempelvis välfärden, det vill säga med inställningen: Om vi gör mindre blir det bättre. Jag tror inte att man kommer så långt med det, helt ärligt, och jag tror inte att man kan behandla den här frågan på det sättet. Gör man mindre tror jag nämligen att det just blir mindre. Klimatomställningsarbetet måste accelereras betydligt för att vi ska nå våra klimatmål.

Vi vill se en rättvis klimatomställning, och tiden att agera för detta är nu. Alla ska ha trygghet i omställningen, oavsett vem man är, var man arbetar eller var man bor, och då krävs det en aktiv politik för det. Jag är övertygad om att den samlade politiken måste bidra till att minska utsläpp-

pen och gå hand i hand med en rättvis ekonomisk politik. De ambitionerna verkar dock inte den här regeringen ha. Den bidrar aktivt till ökade klimatutsläpp och skämmer ut sig internationellt.

Därför vill jag veta följande: Nu när vi riskerar att driva på utsläppen, vad har vi att förvänta oss av regeringen och det här underlaget framöver?

Anf. 8 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Sverige har länge varit känt för sin offensiva och ambitiösa klimatpolitik. Sverige har ansetts vara ett föregångsland, och vi är många som har varit stolta över Sveriges höga målsättningar. Det som nu sker är en total abdikation från våra klimatmål, fru talman. Eller som finansminister Elisabeth Svantesson sa om möjligheten att nå klimatmålet till 2030: ”Gör vi det inte så gör vi det inte.” I höstbudgeten konstaterade också regeringen själv att 6 av 19 etappmål inte kommer att nås i tid.

Jag noterar att ministern i sitt svar talade om att det största hotet mot klimatarbetet är att människor tappar förtroendet för det. Ministern tog även upp i sitt svar att det till och med finns de som vill överge klimatmålen. Då måste jag ändå upplysa klimat- och miljöministern om att det framför allt är det största partiet i regeringsunderlaget som är de som vill överge klimatmålen, fru talman. Det är där de finns.

Är inte ministern orolig att detta är de omständigheter som gör att människor tappar förtroendet? Är det inte ett problem för ministern att regeringsunderlaget och andra ministrar verkar ta så lätt på klimatmålen?

Fru talman! Min sista fråga till ministern är om hon anser att rennäringen är en grön näring som också ska kunna vara livskraftig.

Anf. 9 Klimat- och miljöminister ROMINA

POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Det finns många frågor att besvara i detta inlägg; vi får se hur många jag hinner beta av. Låt mig dock komma till kärnan från start, så att vi kan bemöta den stora fråga som många verkar återkomma till här i kammaren i dag.

Det handlar om att regeringen arbetar på ett annat sätt än vad tidigare regeringar har gjort. Det handlar om att vi ändrar i den politik som förs. Det finns politik som tidigare regeringar, rödgröna och röda, har genomfört som exempelvis har inneburit att finansiera köp av fabriksnya elbilar för dem som vill köpa sådana. Det har handlat om reseavdrag och hur utformningen av det har sett ut. Det har också handlat om en annan del av politiken; exempelvis Klimatklivet eller Industriklivet, som nämns från Anna-Caren Säterbergs håll, är politik som vi anser har fungerat.

Sedan nämner man en sak som jag tycker är särskilt viktig. Återkommande hör vi här i talarstolen att man talar om etappmålet för 2030. Man talar om hur den föregående regeringen var på väg att nå etappmålet för 2030.

Det finns en anledning till att så många i salen i dag väljer att fokusera på just det etappmålet och inte på vårt klimatmål för 2045. Sanningen är ju att den tidigare regeringen var på väg att nå målet för 2030. Man hade bränslepriser som var svåra att hantera för många människor i detta land men som också gjorde att man i alla fall lyckades minska utsläppen från transportsektorn.

Det man däremot inte skulle lyckas med, enligt exempelvis Klimatpolitiska rådets bedömningar, var att uppnå det klimatmål som Sverige har satt upp för sig självt, nämligen att nå netto noll 2045 och netto minus därefter. Det är det denna regering väljer att arbeta efter.

Hur förklarar jag då detta utan siffror? Jag kan förklara det genom att använda de ord som jag använt flera gånger i svaret men som jag verkar behöva upprepa. Det finns ju olika sätt att arbeta med klimatpolitiken. Ett sätt anser vi vara mer kortsiktigt. Det kan handla om att sätta en hög reduktionsplikt som man inte ändrar på, trots att det är krig i vårt närområde och trots att folk inte har råd med bränslepriserna. Ett annat sätt är att arbeta mer långsiktigt, exempelvis genom att utöka arbetet i Klimatklivet med 400 miljoner 2023, med 500 miljoner 2024 och med ytterligare 500 miljoner 2025. Det kan också handla om att utöka Industriklivet, en satsning som tidigare regering gjort, med 600 miljoner.

Vi ser att en viss del av politiken fungerar väldigt bra. Vi ser att både Klimatklivet och Industriklivet bidrar till den viktiga omställning som behöver ske inom industrin. Men vi ser också att exempelvis klimatbonusens utformning blir problematisk. Det anser både Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen. Det var därför man även var på väg att titta på den frågan från tidigare regeringars håll. Det var därför man tittade på hur man skulle ändra ersättningarna för reseavdraget från tidigare regeringars håll.

Det handlar alltså om att bedriva en klimatpolitik som är ambitiös och effektiv. Alla de åtgärder som jag nu har nämnt – klimatkliv och industrikliv men även annat – är exempel på hur vi kommer att arbeta effektivt för att långsiktigt upprätta en politik som också står sig i en tid som denna, när krig härjar i vårt närområde och den ekonomiska situationen är tuff.

Hela regeringens klimatpolitik är att den ska vara ambitiös och effektiv. Det är inte en personlig åsikt från mig, utan det är någonting som framgår i både regeringsförklaring och Tidöavtal.

Anf. 10 MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag måste börja med att tacka mina meddebattörer efter alla fina ord om den förra och förrförra regeringens klimat- och miljöpolitik. Det är inte utan att det gamla ordspråket ”Man saknar inte kon förrän bålet är tomt” dyker upp.

Men jag ska bli lite allvarlig här. Klimat- och miljöministern är statsråd i en ytterst svag marionettregering som enbart kunde tillträda efter att man gjort en omfattande överenskommelse med högerextremisterna i Sverigedemokraterna och lovat att all politik skulle godkännas av dem, så även inom klimat- och miljöområdet. Konsekvensen blev att Tidöavtalets avsnitt om klimat bara innehöll förslag som ökade utsläppen och inga förslag som minskade dem.

Den nya regeringen väljer däremot att behålla en rad reformer som Miljöpartiet förhandlade fram i regering med Socialdemokraterna, till exempel gröna kreditgarantier, Industriklivet, Klimatklivet och satsningar på bio-CCS, som också statsrådet gärna nämner.

Fru talman! Det är självklart glädjande att dessa reformer finns kvar, om än inte finansierade i den utsträckning som vi skulle önska och som vi också har presenterat i vår budgetmotion. Mindre glädjande är dock att regeringen samtidigt stryker en rad reformer som är nödvändiga för att nå

målen. Det är också direkt upprörande att man gör det fullständigt medvetet.

I regeringens budget framgår det klart och tydligt att man med dessa förändringar inte kommer att kunna nå målen till 2030. Finansministerns lakoniska kommentar om att går det inte så går det inte säger en del om regeringens engagemang i frågan. Hållningen återspeglas också i budgeten. Den här regeringen ger helt sonika upp målsättningarna till 2030.

Men, fru talman, klimatarbetet går inte att skjuta på framtiden. Varje ton koldioxid som når atmosfären lagras där och bidrar till uppvärmningen nu, omedelbart. Effekten av den uppvärmningen fortsätter däremot under lång tid. Vi har som uppgift att slåss för varje enskild tiondel som vi kan hålla nere uppvärmningen med. Det duger alltså inte att vänta till 2045 för att nå utsläppsmålen om man på vägen dit har ökat utsläppen. Det är därför delmålet till 2030 är så otroligt viktigt. Utsläppen som sker de närmaste sju åren påverkar kraftigt möjligheten att hålla nere uppvärmningen och därmed också dämpa de förluster av natur och arter som kommer i klimatförändringarnas spår.

I en intervju med Dagens Nyheter menade statsrådet att man i lugn och ro skulle sätta sig ned med forskare, industri och olika instanser för att ”mejsla fram politiken som ska ta oss i mål”. Det är ett mycket oroväckande uttalande, av två skäl. Det är oroväckande för att det signalerar att den här marionettregeringen inte förstår hur angeläget det är att hålla nere uppvärmningen och att det innebär att utsläppen måste minska omedelbart och stadigt varje år, inte i en avlägsen framtid. Men det är också oerhört bekymmersamt eftersom det signalerar att regeringen har satt sig att styra landet utan att ha med sig någon som helst politik för klimatarbetet. Man återanvänder förvisso våra tidigare framförhandlade reformer, men man adderar inga nya förslag.

Fru talman! Jag vill därför upprepa mina frågor till statsrådet: Har regeringen några som helst förslag för att minska utsläppen redan 2023? Har man några som helst förslag för att minska utsläppen den här mandatperioden? Har man några som helst förslag som gör att Sverige når sina juridiskt bindande mål till 2030? Eller är det helt enkelt så att regeringen, som ju styrs helt och hållet av klimatförnekarna i Sverigedemokraterna, inte hade någon som helst klimatpolitik med sig in på Rosenbad?

Anf. 11 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman och ministern! Den uppräknings som ministern gör av den ambitiösa klimatpolitik som hennes regering för är egentligen bara en uppräknings av den förra S-ledda regeringens långsiktiga politik för omställning. I övrigt hänvisas till förhoppningar i den kommande klimathandlingsplanen. Jag måste dock säga att jag känner mig allt annat än trygg med denna plan när vi vet att den ska förhandlas med Sverigedemokraterna.

Jag tyckte heller inte att jag fick svar på huruvida regeringen står fast vid att nå etappmålen för 2030 och 2040. Skulle jag tolka ministerns inlägg som att regeringen ger upp etappmålen? Och hur ser ministern egentligen på möjligheten att få en klimathandlingsplan på plats som kommer att leverera en ambitiös klimat- och miljöpolitik som gör att Sverige klarar både etappmålen för 2030 och 2040 och våra klimatmål för 2045?

Anf. 12 ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S):

Fru talman! Tack, klimat- och miljöministern – jag uppskattar verkligen detta! Det är inte lätt när det blir åtta deltagare. Det är heller inte lätt att få svar när klimat- och miljöministern har fått så många frågor som under den här debatten. Därför kommer jag nog att behöva upprepa mig lite.

Min interpellation till klimat- och miljöministern hade sin utgångspunkt i skogen. Skogen är det gröna guldets som skapar jobb på landsbygden och som skapar så många mervärden, till exempel som kolsänka och när det gäller utbyte av de fossila produkterna som ministern talar om i sitt svar. Där är ju biodrivmedel en del. Sverige har ett unikt tillfälle, eftersom vi har så mycket skog, att också använda skogens rester på ett effektivt och bra sätt.

Jag hörde att klimat- och miljöministern sa att det långsiktiga målet är det viktiga. Och det är ju självklart att det långsiktiga målet är viktigt, men det är också viktigt vad som görs här och nu.

I juni var en majoritet av partierna i Sveriges riksdag överens om att det var klokt att använda reduktionsplikten som en del i arbetet med att klara vårt beting. Det gäller helt enkelt att klara den kolsänka som regeringen nu har förhandlat fram i EU. Det ansågs klokt att inte ge skogen en dubbelstöt genom mindre avverkning och därmed mindre skogsrester och mindre lönsamhet, om de då inte blir biodrivmedel. Men nu är vi där.

Klimat- och miljöministern svarade inte riktigt på frågan om hur svenskt skogsbruk ska värnas när regeringen förhandlar LULUCF och andra akter inom EU. För mig handlar också biodrivmedel om Sveriges beredskap. Jag vill som sagt se mer svenskt i tanken. Jag ser hellre produktion i Svege än i Saudiarabien. Jag ser hellre att vi, i skuggan av det krig som nu faktiskt pågår i Europa, ser till att insatsvaror också görs i Sverige – till exempel biodrivmedel och gödsel. Det finns mycket att tänka på just nu.

Jag tänker också på de jobb som det här kan skapa. Jag har alltid den åsikten att jag inte vill att Sverige sätter sig i baksätet. Jag vill att Sverige tar ledartröjan. Och varför vill jag det? Jo, för att vi är ett litet, exportberoende land. Det är de tekniker och material vi säljer, och det politiska ledarskapet tillsammans med näringslivet, som gör att Sverige kan lyckas så väl i världen.

Jag återkommer alltså till mina frågor. Jag förstår att det är svårt för ministern att svara på frågan om hon tror att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna kommer att klara av att göra en klimathandlingsplan som klarar klimatmålen när vi faktiskt har hört vad de olika partierna tycker i den här frågan.

Min andra fråga, som jag inte heller fick svar på, var vilka initiativ regeringen ämnar ta för att värna svenskt skogsbruk samtidigt som man förhandlar dessa akter i EU.

Den tredje frågan, som jag inte heller fick svar på, var vad ministern tycker är en rimlig nivå på reduktionsplikten.

Anf. 13 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Vi kan konstatera att världen befinner sig i ett klimatröd-läge. De globala utsläppen av växthusgaser måste minskas här och nu. Vi

har inte tid att vänta med åtgärder i fem, tio eller femton år eller vad det nu tar att bygga nya kärnkraftverk.

Det krävs kraftfulla åtgärder, i praktiken, för att snabba på de utsläppsminskningar som behövs. Jag vill här som exempel lyfta fram Vänsterpartiets historiskt omfattande investeringspaket för klimatet. Vi vill investera 700 miljarder kronor de kommande tio åren för att sätta mer fart, i praktiken, på klimatomställningen.

Det behövs betydande investeringar i grön industri, förnybar energi, hållbara bostäder och gröna transporter. Det kommer även att krävas stora satsningar på att skydda värdefull natur och återställa naturliga kolsänkor.

För att lyckas med klimatomställningen behöver även fokus ligga på ökad rättvisa och jämlikhet i hela Sverige. Det kan man bara åstadkomma med mer vänsterpolitik. Men nu står vi här, fru talman. I en tid då alla världens länder behöver kraftsamla för att kunna möta klimatutmaningen skämmer regeringen ut Sverige och sänker de svenska klimatambitionerna.

Vid FN:s klimatmöte i Egypten sa Volvo Cars hållbarhetschef Anders Kärrberg att Sveriges image som föregångsland inom miljö har fått sig en törn i och med att regeringens budget för klimat och miljö minskas med 5 miljarder. Han beskrev det som en väldigt olycklig signal till omvärlden när världen behöver föredömen för att inte tappa hoppet.

Regeringen konstaterar dessutom i sin budgetproposition att utsläppen kan komma att öka. Det är följden av flera klimatskadliga förslag. Som exempel kan nämnas sänkningen av drivmedelsskatten, som även är regeringens största reform. Därtill stoppar regeringen den omfattande reformen att göra reseavdraget färdmedelsneutralt.

Det är tyvärr uppenbart att regeringens och Sverigedemokraternas ointresse för klimat och miljö har lett till ett klimatfientligt reformprogram. De som satte sin tilltro till Liberalerna och hoppades att de skulle kunna värna klimatperspektivet i en högernationalistisk regering har all anledning att känna sig besvikna.

Varför skär man de facto ned på resurser till miljön? De är ju en viktig del i klimatomställningen. Och varför lägger man ned Miljödepartementet? Det har ju avlovat klimat- och miljöministerns roll då det egentligen är energiministern som nu står för plånboken. Det finns mycket att fundera på här.

Anf. 14 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! Vi kan börja med att konstatera att det inte är ambitiöst och effektivt att skjuta upp nödvändiga utsläppsminskningar i 20 år.

Regeringen ägnar sig åt det som inom näringslivet brukar kallas social washing, vilket på svenska kanske bäst kan översättas som rättvisetvätt. I likhet med det mer välbekanta greenwashing innebär social washing att man vilseleder allmänheten genom att skönmåla sitt eget arbete.

Regeringens företrädare, däribland klimat- och miljöministern, rättvisetvättar sin klimatskadliga politik genom att låtsas att den syftar till att förbättra levnadsvillkoren för vanligt folk. I själva verket är det på det stora hela de redan rika som gynnas.

I verkligheten är en snabb klimatomställning allra viktigast för de människor som har minst resurser. Det är de som drabbas hårdast av klimatkrisen. Ställer vi inte om nu riskerar vi att hamna i ett läge där framtida

regeringar i panik tvingas ta till extrema åtgärder för att hantera en alltmer kaotisk situation. Då blir det också de resurssvaga som får betala priset, medan de rika flyr ansvar. Alternativet är en snabb, kontrollerad och rättvis omställning – just en sådan omställning som Vänsterpartiet förespråkar.

Anf. 15 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Klimatomställningen är ett gemensamt projekt. Vi måste alltså satsa på det gemensamma, omfördela och göra det som krävs. Sverige behöver bli en föregångare i en omställning där alla är med. Tyvärr verkar statsrådet inte ha dessa ambitioner utan sitter i ett regeringsunderlag av klimatförnekare och ministrar som rycker på axlarna. Då blir det inte mycket till handling annat än att aktivt bidra till ökade utsläpp.

Vi som står här och debatterar är oroade över att ni har abdikerat från klimatmålen, och då förstår jag att statsrådet inte vill svara på frågor om sitt regeringsunderlag. Hon har inte sagt ett enda ord om det, för då skulle hon kanske riskera att behöva be om ursäkt till Sverigedemokraterna efter den här interpellationsdebatten. Men nu har ju statsrådet en chans till i nästa inlägg att svara på frågor om det som har upprepats av flera här: Hur ser det ut i regeringsunderlaget?

Anf. 16 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag hörde ministerns förklaring – nu när det är en ny regering arbetar man på ett annat sätt. Tro mig, ministern: Vi är många som har lagt märke till detta.

Man skulle kunna tänka på elprisstödet, som framför allt kommer att gynna rika storförbrukare – gärna sådana som har fast pris – så att de får dubbelt så mycket tillbaka, beroende på om de bor i södra Sverige eller inte. Samtidigt ser vi höga elpriser i Norrland, men människor i Norrland får inget stöd. Detta kommer tyvärr bara att leda till att folk fortsätter att förbruka stora mängder el.

Regeringen har avisat satsningar på järnvägen trots att alla som har åkt tåg de senaste åren vet att behovet av investeringar är stort. Man behåller ett förlegat reseavdrag som inte gynnar dem som exempelvis samåker.

Annat, fru talman, har det varit i valrörelserna både i år och 2018. I Naturskyddsföreningens granskningar, där samtliga partier granskas, visar det sig att Liberalerna både 2018 och i årets val har lovat höga nivåer och höga ambitioner. Men Liberalerna brukar tyvärr lova mycket och sedan hålla tunt. Eller som en annan minister, som även är partiledare, sa: Man säger en sak före valet, och efter valet säger man en annan sak.

Jag vill upprepa min fråga om rennäringen till ministern. Anser ministern att den är en av de gröna näringar som ska få livskraftiga villkor för framtiden?

Anf. 17 Klimat- och miljöminister ROMINA
POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Här talas det om att vänta till 2045. Här lyfter Anna-Caren Säterberg fram att det långa målet skulle vara det viktiga för mig. Då får man lyssna en gång till. Jag har inte valt mellan de två målen. Sverige har etappmål och ett långsiktigt mål. Vi väljer att i den här debatten tala mycket om ett av etappmålen just eftersom det var detta mål – och inte det

andra målet, för 2045 – som den tidigare regeringen lyckades uppfylla med sin politik.

Etappmålet är ett steg på vägen dit, och vi ska självklart arbeta för att nå de mål som är uppsatta för 2030. Det har jag varit tydlig med i många uttalanden, men låt mig ta upp det även här. Då krävs det ytterligare åtgärder, och det är någonting som regeringen arbetar hårt med.

Något som också krävs för att nå mål inom transportsektorn är elektrifiering och att kunna ställa om till det fossilfria. Detta var den tidigare regeringen inte på väg att lyckas med. Det fanns inte laddinfrastruktur i den utsträckning som samhället behöver. Det fanns inte tillräckligt mycket el för att industrin skulle klara av att ställa om. Det är frågor som denna regering väljer att hantera på ett långt bättre sätt än vad den tidigare regeringen gjorde, med satsningar som jag har redogjort för i mitt svar.

Vänsterpartiets Kajsa Fredholm talade om att vi i denna regering skulle ha sänkt ambitionerna. Det talades också om att budgeten skulle vara slaktad. Låt mig nämna att detta är den näst största klimat- och miljöbudgeten någonsin. Det är en historiskt stark budget.

Samtidigt tar man upp att vi har tappat vårt anseende internationellt och att vi skulle lägga ned Miljödepartementet. Kanske är det därför Volvos hållbarhetschef går runt och talar om det förlorade anseendet internationellt.

Representanter för Vänsterpartiet står här i talarstolen och talar om sänkta ambitioner, men vilka ambitioner är det? Vi i regeringen står ju fast vid att Sverige ska uppnå målen. Vi försöker ju att plocka fram all den politik och alla de ytterligare åtgärder som krävs för att Sverige ska nå målen också 2045.

Vi har ju inte heller lagt ned Miljödepartementet, utan vi har samlat Miljödepartementet och Näringslivsdepartementet under samma departement. Det heter Klimat- och näringslivsdepartementet. Det hade lika gärna kunnat stå rubriker i internationella medier om hur Sverige startar det första klimatdepartementet. Det blir dock inte så, för den politiska konflikten är långt mer spännande. Man ställer sig hellre och pratar om att det skulle finnas klimatförnekare i denna regering. Vilka då? Är det Moderaterna som är klimatförnekare? Är det Liberalerna som är klimatförnekare? Är det Kristdemokraterna som är klimatförnekare?

Låt mig påminna kammaren om att det är jag som är klimat- och miljöminister. Det är en liberal klimat- och miljöminister ni debatterar med – inte Sverigedemokraterna.

Vad gör då denna liberala klimat- och miljöminister? I vår vårändringsbudget, som plockades fram på kort tid, som ni säkert vet, lanserade vi utökningar av Klimatklivet och Industriklivet. Detta är inte att bibehålla det som den tidigare regeringen gjorde. Vi satsar ytterligare 500 miljoner på Klimatklivet och 200 miljoner permanent på våtmarker. Detta är satsningar som är långsiktiga och som behövs för klimatet.

Vi ser också, som vi konstaterar i vår egen budget, att ytterligare politik krävs. Det krävs ytterligare åtgärder, och denna regering arbetar hårt inte bara med att plocka fram åtgärder utan också med att se till att de har stöd av en majoritet i riksdagen. Som alla här säkert vet var det ju också denna majoritet i riksdagen som såg till att de tidigare satsningarna på bland annat bio-CCS och carbon capture – den långsiktiga politik som behöver finnas – fick stöd.

Prot. 2022/23:32
6 december

Svar på
interpellationer

Anf. 18 MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Vi debatterar med en liberal klimat- och miljöminister som driver sverigedemokratisk klimat- och miljöpolitik.

Riksdagen har antagit mål för hur mycket Sveriges utsläpp av växthusgaser ska minska till 2030 respektive 2045. Det är inte – som SD, det största partiet i det blåbruna regeringsunderlaget, verkar tro – bara text på ett papper. Detta är mål som är fastslagna av Sveriges folkvalda riksdag och som är juridiskt bindande. Det är dem som regeringen i sin första budget har slagit fast att man med sin politik inte kan nå. Regeringen behandlar dessa mål som valbara. Det är de inte.

För varje enskilt ton växthusgas som släpps ut i världen ökar den globala uppvärmningen. För varje tiondels grad som medeltemperaturen i världen ökar förvärras konsekvenserna. Detta är den brutala sanning som alla politiker i hela världen måste ta till sig. Det går inte att vänta. Varje åtgärd räknas. För varje tiondels grad som temperaturen ökar mellan i dag och 2030 ödeläggs fler hem. Fler barn svälter ihjäl, fler arter utrotas, fler konflikter uppstår och fler människor dödas. Det är konsekvenserna vi står inför.

Fru talman! Det är med denna sanning för ögonen som man har satt sig i en regering som inte har någon som helst idé om hur utsläppen ska minska. Det är i bästa fall aningslöst och i värsta fall cyniskt – man ökar utsläppen i dag och hoppas att någon annan ska lösa situationen längre fram.

Jag gläds uppriktigt med statsrådet Pourmokhtari när hon beskriver sin nyvunna vänskap med Maldivernas klimatminister, för vänskap i en global värld är ett kraftfullt verktyg för fred och utveckling. Men jag hoppas att statsrådet är ärlig i samtalen och berättar att den politik som Sveriges regering för sedan hon tillträdde kommer att lägga hennes nya väns hem under vatten. Detta är den verklighet vi lever i.

Anf. 19 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Jag hade en fråga om synen på etappmålen för 2030 och 2040 utifrån att ministern den 18 november sa att hon var säker på att Sverige kommer att nå klimatmålen för 2030. Men i svaret på interpellationen svarade ministern också att uppgiften inte är att sänka utsläppen. Därför blir det svårt att tolka vad det är som gäller, men jag litar på att detta stämmer och på att ministern och regeringen står upp för etappmålen både 2030 och 2040. Jag litar på att det är ambitionen, även om politiken just nu saknas.

Den fråga som jag inte fick svar på är hur ministern ser på möjligheten att få på plats en klimathandlingsplan som är förhandlad med Sverigedemokraterna och som gör att Sverige kan nå sina klimat- och miljömål. Jag hoppas att jag kan få ett svar på den frågan.

Anf. 20 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Ljuset kommer från norr, klimat- och miljöministern. Där finns den gröna industrin, den förnybara energin, de kallaste vintrarna och de längsta och dyraste elledningarna. Även jag måste nämna elstödet för regeringen när jag har möjlighet. Om man inte ser 60 procent av Sveriges yta får man skaffa glasögon.

Men det var inte främst det jag skulle säga, fru talman. Jag ska göra det väldigt lätt för klimat- och miljöministern, så att hon inte glömmer bort min fråga, som jag nu ställer för tredje gången. Jag ställer bara en fråga, för då tror jag att alla möjligheter finns att jag den här gången får ett svar. Vad tycker ministern är en rimlig nivå på reduktionsplikten?

Anf. 21 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Det är tydligt att regeringens bristande krisinsikt och reformvilja riskerar att försena och till och med förhindra omställningen. När klimatbonusen på elbilar nu avskaffas och satsningar på järnväg uteblir blir målet för transportsektorn väldigt svårt att nå till 2030. Trots att svenskarnas vilja till omställning är stor och man efterfrågar ökade järnvägs transporter väljer regeringen att ignorera de möjligheter som en utbyggd och stärkt järnväg innebär för att i stället fortsätta med kraftiga subventioner till de fossila transportslagen.

Fru talman! Politiken har alltför länge satt sin tilltro till marknadens krafter i hopp om att klimatomställningen ska hanteras utan samhällets aktiva inblandning. Men det är bara det offentliga som kan ta helhetsansvaret, och för det krävs stora investeringar. Så är det. Därför blir jag först förskräckt och sedan nästan uppgiven när jag i regeringens och Sverigedemokraternas budget och i slottsavtalet ser att klimat- och miljöfrågor behandlas nästan som om det vore något som katten släpat in. Men det borde i och för sig inte vara så förvånande, med tanke på att de flesta av de nu styrande partierna gick till val på att om inte helt ignorera så i alla fall försena den nödvändiga omställningen. För Vänsterpartiet är det självklart att samhällets åtagande i klimat- och miljöpolitiken behöver stärkas och inte försvagas.

Anf. 22 Klimat- och miljöminister ROMINA
POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag tackar för alla kloka frågor under denna eftermiddag.

Låt mig återigen lyfta vad det är jag menar när vi talar om klimatmålen. Detta vet ni säkert alla, men det som står i våra klimatmål är att vi ska ha minskat våra utsläpp till en viss grad till 2030 och att vi ska ha eliminerat våra utsläpp till 2045. Det är det man menar när man säger nettonoll. Dessutom talar man om nettominus därefter. Då behöver det finnas en infrastruktur för att vi inte bara ska minska våra utsläpp.

Men där tar ju inte meningen slut i mitt svar, vilket Socialdemokraterna säkert är väl medvetna om. Man läser bara upp halva meningen. Vi ska inte minska utsläppen utan eliminera dem. Det är vårt klimatmål. Det är vårt gemensamma klimatmål, som alla i riksdagen som röstat igenom klimatlagen har skrivit under på att vi ska uppnå. Då gäller det inte bara etappmål för 2030 utan även nettonoll 2045. Det är någonting som den här regeringen ämnar nå men som den tidigare regeringen var på väg att misslyckas med. Efter det ändrar vi vilken politik som förs. Det handlar om hur vi kan se till att vi inte har några utsläpp 2045 och att vi bidrar till minskade utsläpp efter 2045.

Står man här och diskuterar kanske detta låter som en omöjlighet, men det är det inte. När man träffar svensk industri, där omställningen sker varje dag, och när man träffar dem som skapar alla nya sätt för oss att

konsumera eller transportera märker man att vi går en omställning till mötes. Den behöver mötas snabbare och smartare.

Låt mig också kort nämna miljöpolitiken och värdet av den biologiska mångfalden. Utöver regeringens satsning på våtmarker ser jag även fram emot internationella förhandlingar på COP 15 i Kanada, där vi ska se till att den biologiska mångfalden värnas världen över.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2022/23:19 om Arbetsförmedlingens lokala närvaro

Anf. 23 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Serkan Köse har frågat mig om jag och regeringen kommer att säkerställa att Arbetsförmedlingen har fysisk närvaro i alla kommuner, hur jag och regeringen avser att säkerställa Arbetsförmedlingens samverkan med kommuner och arbetsgivare samt om jag och regeringen kommer att fullfölja uppdraget att förstärka Arbetsförmedlingens närvaro i områden med hög långtidsarbetslöshet.

Arbetsmarknadspolitiken behöver definitivt bli mer kostnadseffektiv och utformad så att fler kommer i arbete. Matchningen behöver förbättras och kompetensbristen motas i hela vårt land. Långtidsarbetslösheten behöver minska. För att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska fungera väl behöver Arbetsförmedlingen och de insatser som myndigheten har till sitt förfogande vara effektiva och ständigt utvärderas.

Arbetsförmedlingen ska ha en ändamålsenlig lokal närvaro – i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommunerna. Enligt Arbetsförmedlingens nya instruktion, som trädde i kraft den 1 december i år, ska myndighetens organisation lokalt, regionalt och nationellt utformas så att de arbetssökande som behöver fysiska möten ska få det, så att ändamålsenliga arbetsgivarkontakter säkerställs och så att samverkan med kommuner och andra aktörer möjliggörs.

Arbetsförmedlingen redovisade den 26 oktober det uppdrag i regleringsbrevet för 2022 som gäller likvärdigt stöd och likvärdig service i hela landet. I rapporten framgår tydligt att det finns 88 fast bemannade arbetsförmedlingskontor, 24 kontor som myndighetens personal reser till och 104 samarbetslösningar med andra, till exempel Statens servicecenter och kommuner. Det innebär att Arbetsförmedlingen kan träffa arbetssökande och arbetsgivare fysiskt på 216 platser i landet i 209 av landets kommuner. I de kommuner där det saknas arbetsförmedlingskontor eller samarbetslösning kan fysiska möten erbjudas i grannkommunen. Antalet servicekontor kommer att öka under 2023. I och med utbyggnaden av ytterligare servicekontor kommer det bland dessa att ges ytterligare möjligheter för fysiska möten.

Fru talman! När det gäller uppdraget till Arbetsförmedlingen att minska långtidsarbetslösheten (A2022/00330), som lämnades till myndigheten den 2 mars i år, har Arbetsförmedlingen redovisat att man avser att komma med en återrapport senast den 15 mars nästa år. Vi får alltså vänta

ytterligare ett par månader. Regeringen inväntar svaret från myndigheten innan regeringen kan ta ställning till vilka ytterligare åtgärder som behövs.

Prot. 2022/23:32
6 december

Anf. 24 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka arbetsmarknadsminister Johan Pehrson för svaret. Statsrådet säger i sitt svar att fler ska komma i arbete. Jag delar intentionen att fler ska komma i arbete. Men för det krävs en väl fungerande och aktiv arbetsmarknadspolitik i hela landet.

Arbetsförmedlingens uppdrag är att se till att den aktiva arbetsmarknadspolitiken finns och fungerar i hela landet. Oavsett om man bor i Vivalla, Botkyrka, Ystad eller Kiruna ska man kunna söka sig till Arbetsförmedlingen och få den hjälp och det stöd man behöver för att kunna få ett arbete.

Arbetsförmedlingens kontinuerliga fysiska närvaro i hela landet är oerhört viktig, inte minst för arbetssökande som står längre från arbetsmarknaden och har större behov av stöd. Arbetsförmedlingens lokala närvaro är också en förutsättning i upprätthållandet av ändamålsenliga arbetsgivar-kontakter och samverkan med kommunerna.

Arbetsförmedlingen måste kort och gott finnas till hands och vara en aktiv och sammanhållande aktör i arbetet med att åstadkomma en bättre fungerande arbetsmarknad i hela landet. Jag välkomnar att regeringen i Arbetsförmedlingens nya instruktion pekar på dessa delar. Men samtidigt vill jag understryka att Arbetsförmedlingen är statens arbetsmarknadspolitiska expertmyndighet och bör i större utsträckning än i dag ges långsiktiga och stabila förutsättningar att välja arbetsmarknadspolitiska insatser efter den enskilde arbetssökandes behov.

Fru talman! I Sverigedemokraternas och regeringens samarbetsavtal finns mycket om migration, brott och straff. Men här finns väldigt lite om svensk arbetsmarknad. Det finns till exempel inte ett ord om Arbetsförmedlingen.

Vad gäller diskussionen om långsiktiga och stabila resurser till arbetsmarknadspolitiken kan jag konstatera att i slutet av 2018 antog riksdagen Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budget som innebar att anslagen till Arbetsförmedlingen drogs ned med 890 miljoner kronor.

Effekten av detta blev att några kontor lades ned och att 3 500 anställda fick lämna myndigheten. Den förra socialdemokratiska regeringen tillförde dock lite resurser under resans gång. På några platser öppnade vi också nya kontor.

Fru talman! I vårt budgetalternativ för nästa år tillför vi mer resurser till både Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag och program till skillnad från Sverigedemokraternas och regeringens budget. Den innehåller dessvärre ytterligare neddragningar på anställda och lokaler.

Frågan om lokal närvaro engagerar väldigt många kommunpolitiker i vårt avlånga land. Flera kommunalråd och experter är oroliga över hur regeringen handskas med Arbetsförmedlingen. Den oron bekräftas i SKR:s senaste rapport *Kommunala perspektiv på arbetsmarknadspolitiken 2022*. Där påtalas väldigt många brister i Arbetsförmedlingens lokala närvaro.

Jag vill ändå passa på att ställa en fråga till statsrådet med anledning av SKR-rapporten och också den kritik som finns. På vilket sätt kommer regeringen att se till att Arbetsförmedlingen har resurser nog för att stärka

Svar på
interpellationer

den lokala samverkan och fortsatt klara av kompetensförsörjningen samt stödja den som står långt ifrån arbete?

Till tidningen Arbetet säger statsrådet i en intervju den 20 oktober att ”Arbetsförmedlingen ska bli en toppklassmyndighet”. Vilka åtgärder ska Johan Pehrson vidta för att åstadkomma detta?

Anf. 25 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamot Serkan Köse för en viktig interpellation. Arbetsförmedlingen är en myndighet som många förmodligen varit eller kommer i kontakt med någon gång under sin livstid. Att få göra mitt första inlägg i riksdagen i denna fråga känns stort.

Jag kommer ihåg när jag slutade gymnasiet och skulle gå in på arbetsmarknaden. Då fick jag information om vikten av att skriva in sig som arbetslös första dagen på Arbetsförmedlingen för att få rätt till ersättning och rätt stöd. Det var viktigt för att komma till nytt arbete.

När väl den första arbetslösa dagen var där infann jag mig på Arbetsförmedlingens kontor i Hudiksvall. Det tog inte lång tid innan jag var ute på arbetsmarknaden igen genom ett gott samarbete mellan kommunen och Arbetsförmedlingen. Jag fick under ungefär ett läsår jobba på högstadiet i den ort där jag växt upp och i den skola jag själv gått på.

Det var där på Iggesunds skola som jag fick grunden i min utbildning som tagit mig vidare i arbete. Det kändes stort att få vara där och hjälpa eleverna i deras kunskapstrappa. Det gav mig en viktig gemenskap och en bra introduktion till arbetslivet.

Att snabbt få komma in i arbetslivet är viktigt. Det ger en känsla av gemenskap. Det gäller såväl mitt första sommarjobb på Ankarmons camping som när jag fick jobba på ett vandrarhem i Skottland. Jobb har en central vikt i samhället. Det bidrar till gemenskap i det sociala och bidrar till välfärden.

Ett jobb ger individen frihet att få styra över sitt eget liv. Det bidrar till en ökad jämlikhet. Därför är en politik som fokuserar på jobb och jämlikhet oerhört viktig. Tyvärr kommer inte alla i arbete direkt. Det riskerar att bli en ond spiral. Ju längre du varit arbetslös, desto svårare är det att komma tillbaka in på arbetsmarknaden igen.

För att minska långtidsarbetslösheten är ett nära samarbete mellan kommuner, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen oerhört viktigt. De arbetsmarknadsinsatser som erbjuds behöver anpassas till såväl individen som den lokala arbetsmarknaden.

Det behov som finns i Hudiksvall är inte detsamma som det som finns i Stockholm. Det kan även vara stora skillnader mellan angränsande kommuner som till exempel Hudiksvall och Nordanstig. Därför behöver Arbetsförmedlingen ha möjlighet att erbjuda insatser som är individanpassade och som leder till arbete.

Fru talman! När Moderaternas och Kristdemokraternas budget antogs med stöd av Sverigedemokraterna 2018 tvingades Arbetsförmedlingen till en stor förändring. Tusentals anställda tvingades lämna arbetet, och med det lämnades också kontor i många kommuner. Bara i mitt hemlän Gävleborg lämnade Arbetsförmedlingen fyra kommuner. Det får påverkan på möjligheten att arbeta med att få ned arbetslösheten.

Gävleborg har utmaningar med hög arbetslöshet. Men det finns goda exempel att ta med sig ifrån kommuner i Gävleborg. Jag hade häromveck-

an möjligheten att besöka Arbetsliv och försörjning i Hudiksvall. Deras arbete för att få ned arbetslösheten och få fler människor till egen försörjning är imponerande.

Men de är oroliga för hur lågt prioriterat en aktiv arbetsmarknadspolitik är av den nya regeringen. Minskade anslag till Arbetsförmedlingen riskerar att bidra till en ännu sämre närvaro av Arbetsförmedlingen i kommuner runt om i hela Sverige. Det är inte den riktning vi behöver gå för att möta arbetslösheten.

Vi går nu in i en lågkonjunktur där vi ser ökade risker för att fler ska bli av med sina jobb. Då behöver vi stärka arbetsmarknadspolitiken för att fler ska gå till jobb. Här har en lokal anknytning och ett nära samarbete mellan kommuner, Arbetsförmedlingen och företag en stor och viktig roll.

Extra viktig blir Arbetsförmedlingens närvaro i de områden som har hög arbetslöshet och speciellt långtidsarbetslöshet. Vi skulle i stället för att minska anslagen till Arbetsförmedlingen behöva öka dem och förtydliga uppdraget till Arbetsförmedlingen att finnas tillgänglig i hela landet.

Jag vill därför passa på att fråga statsrådet Johan Pehrson om han tror att vi möter en ökad arbetslöshet bäst genom att dra ned Arbetsförmedlingens anslag.

Anf. 26 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Tack för de mycket viktiga inläggen i interpellationsdebatten!

När det gäller ekonomin har vi haft en socialdemokratisk och miljöpartistisk regering i åtta år. Den har valt att i högsta grad regera frivilligt. Den har kämpat hårt för att till varje pris vara kvar. Effekterna har vi nu sett.

Mycket viktigt arbete har gjorts. Liberalerna har till exempel under en del av den här tiden varit med och bidragit till att upprusta Arbetsförmedlingen tillsammans med den socialdemokratiskt ledda regeringen.

Vi satsar rätt många miljarder på Arbetsförmedlingen för att ha en aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi satsar ännu mer när vi ser till alla program och alla olika former av arbetsmarknadsutbildning. Läger vi till yrkesvuxutbildningen och komvux blir det ännu mer.

Det är aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi lägger till allt från introduktionsjobb och lönebidrag till nystartsjobb. De har just nu särskilt stöd. I dagarna fick vi reda på att parterna har kommit överens om etableringsjobb. Det är något som vi nu bereder från regeringens sida. Allt det görs för att hjälpa människor att komma i arbete.

Vi vet ju att den långa arbetslösheten är särskilt besvärlig. Det har under åtta år byggts upp en stor och omfattande arbetslöshet bland människor som av olika skäl har svårt att själva ta steget in. Där görs alla de här programmen och insatserna för att hjälpa dem, och det ska fortsätta. Det är ingen tvekan om det.

När det gäller själva frågan om vad Arbetsförmedlingen ska göra följer vi noga vad de har redovisat, och vi har nu omsatt detta i en ny instruktion genom en förordning. Där – det vill jag upprepa, fru talman – ska man samverka med kommunerna. Det är jätteviktigt att man hjälps åt, för detta är ju personer som på olika sätt kan vara föremål för diverse sociala insatser eller annan omsorg från kommunerna, inte minst när det gäller unga

personer. Samverka ska man göra. Man ska samverka med en rad myndigheter, med arbetsmarknadens parter, med branschorganisationer och med idéburen sektor – allt för att samla den kraft som behövs och för att vara många tillsammans för att minska den smärta som finns i långtidsarbetslöshet och i arbetslöshet generellt.

Det här är centralt för regeringen, och vi kommer att fortsätta det med all kraft. Vår bedömning är att den förtätning Arbetsförmedlingen nu tänker göra också innebär att jobba närmare personer som är arbetslösa, i den egna kommunen eller i en grannkommun, och ordna personliga möten, vilka ofta riktar sig till individer som har större behov av en tät mänsklig kontakt rent fysiskt. Där går det inte att ägna sig åt de digitala lösningar som ändå har växt fram på ett bra sätt på senare tid. Detta har man för avsikt att förstärka.

Jag vill alltså understryka att den arbetsmarknadspolitik som är till för att minska smärtan i arbetslöshet i allmänhet och i långtidsarbetslöshet i synnerhet är i högsta grad aktiv.

Anf. 27 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag vet inte riktigt om jag håller med statsrådet när det gäller budgetdiskussionen. Både Sverigedemokraterna och regeringspartierna fortsätter i sina gamla hjulspår, och vi ser tydliga nedskärningar i den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Som jag nämnde tidigare såg vi i tidigare budgetförslag från M, KD och SD omfattande nedskärningar av både Arbetsförmedlingen och jobbskapande insatser. I den här budgeten, med Liberalerna i regeringen, kan vi konstatera att man fortsätter att smalna av den arbetsmarknadspolitiska verktygslådan och på så sätt försämra möjligheterna att anpassa insatser efter den arbetsökandes behov.

Men när det gäller Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag minskar de med 219 miljoner kronor. De här besparingarna påverkar främst löner och kontor. Det innebär i praktiken sänkta ambitionsnivåer och att myndigheten kommer att behöva göra omprioriteringar i verksamheten. Vi ser också att ytterligare neddragningar i Arbetsförmedlingens förvaltningsbudget är aviserade för 2024, trots att vi är på väg in i en lågkonjunktur.

Detta är inte vad Arbetsförmedlingen behöver, statsrådet. Snarare behöver Arbetsförmedlingen finansiell stabilitet och lugn och ro för att fokusera på sitt kärnuppdrag, framförhållning och en långsiktig plan för att arbeta bland annat mot långtidsarbetslöshet samt stärka den lokala närvaron.

För att ta itu på allvar med frågan om arbetslöshet behövs det en ambitiös och aktiv arbetsmarknadspolitik som ger individer den typ av stöd de behöver. För den som varit utan jobb länge behövs det ofta en kedja av åtgärder, och det är just här regeringen trappar ned ambitionerna i budgeten. Att enbart se till nystartsjobben tycker jag till exempel knappast är en lösning på arbetslösheten. Det krävs mycket mer än så. Statsrådet nämnde några av insatserna. Det görs en fördubbling av nystartsjobben, och det finns en tilltro till att de löser alla problem vi har i dag på den svenska arbetsmarknaden.

Jag vill ändå stanna kvar vid Arbetsförmedlingen, för på frågestunden där jag och statsrådet debatterade i förra veckan påstod statsrådet att Arbetsförmedlingen står väl rustad för att klara av en ekonomisk kris. Man kan väl säga att det känns som en typ av patenterat Johan Pehrson-svar att

säga en sak före och en annan sak efter valet. I det svaret hyllade statsrådet Arbetsförmedlingen, vilket statsrådet också gör här i dag. För mig är det helt okej att man ändrar uppfattning, men när man googlar på Arbetsförmedlingen kan man ännu i dag läsa ett exempel på Liberalernas hemsida där det är en väldigt hård ton mot Arbetsförmedlingen.

Man menar bland annat att Arbetsförmedlingen är den myndighet som har lägst förtroende bland privatpersoner och företag, att myndigheten lägger mer resurser på intern administration än på kontakt med arbetsgivare och att Arbetsförmedlingen behöver renodlas till att satsa fullt ut på att förmedla jobb och inget annat. Man skriver också att man vill stoppa det ineffektiva miljardlöseriet.

Där skulle jag också gärna vilja ställa en fråga till Johan Pehrson när det gäller diskussionen om budgeten: På vilket sätt anser statsrådet att Arbetsförmedlingen är redo för att klara sitt kärnuppdrag? Man kan också fråga sig om det har hänt så mycket sedan hemsidestexten skrevs att statsrådet har haft anledning att omvärdera sin syn på Arbetsförmedlingen. Vad tycker Liberalerna om Arbetsförmedlingen?

Anf. 28 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Moderaternas, Sverigedemokraternas och Kristdemokraternas nedmontering av Arbetsförmedlingen har gjort att den har försvunnit från flera ställen. Bara i Gävleborg lämnades, som jag tidigare sa, fyra kommuner av Arbetsförmedlingen. Det är svårt att ha en samverkan och ett samarbete med en part som inte finns på plats.

Inför den här debatten passade jag på att stämma av med några av de kommuner som Arbetsförmedlingen har lämnat för att höra hur det gått efteråt. Inte förvånande hör jag att samarbetet blivit mycket svårare. Kontakter mellan Arbetsförmedlingen och kommuner som tidigare har funnits där finns inte kvar. De resurser som nu finns hos Arbetsförmedlingen räcker inte till för att ha en aktiv samverkan.

En av kommunerna, Ockelbo, nämner att de före nedmonteringen hade ett väl fungerande samarbete men att det nu är borta. Det här påverkar såklart en kommun som Ockelbo, och oron när det gäller regeringens politik är att arbetslösheten ska öka och att kostnader ska gå över till kommunen i form av försörjningsstöd.

Den lyckade satsningen på extratjänster som vi socialdemokrater genomförde förra mandatperioden gav människor långt från arbetsmarknaden en väg in. Nu fortsätter regeringen på sin vanliga väg och slår mot dem som behöver samhället mest. Det kommer att medföra att det blir ännu svårare för dem som står längst från arbetsmarknaden att komma in.

Så hur tänker arbetsmarknadsminister Johan Pehrson att de som står längst från arbetsmarknaden ska komma tillbaka till arbete när den aktiva arbetsmarknadspolitiken slaktas?

Anf. 29 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det var hårda ord – slaktas. Om man ser på anslaget för förvaltning till Arbetsförmedlingen och till det som görs brett i hela den samlade aktiva arbetsmarknadspolitiken vet jag inte om begreppet slakt är relevant eller rimligt, men det får stå för Jim Svensk Larm.

Jag tycker att vi ska vara noga med att läget är bekymmersamt. Vi befinner oss i mängder av samverkande kriser. För bara några månader sedan företrädde interpellanten och Jim Svensk Larm den regering som, mycket bekymmersamt, såg hur den egna politiken ledde till att inte minst långtidsarbetslösheten bet sig fast.

Det var därför, gissar jag, som Socialdemokraterna i februari mars i år tänkte att nu minsann ska vi göra någonting för att komma till rätta med långtidsarbetslösheten. Och det är ju bättre att man gör det ett halvår före valet än inte alls, brukar jag säga.

Arbetsförmedlingen har då fått uppdraget att se hur man ska kunna förstärka stödet till personer som är just långtidsarbetslösa, inte minst människor i socioekonomiskt utsatta områden med särskilda utmaningar. Man försöker också analysera behoven som finns och hur långt från arbetsmarknaden personerna verkligen står och se vilka nya åtgärder man behöver vidta.

Det här är alltså ett uppdrag som Arbetsförmedlingen har fått av Socialdemokraterna. Jag förstår det, och jag stöder detta till fullo. Jag vill vänta in de förslag som nu kommer eftersom jag tycker att Socialdemokraterna gjorde en klok beställning, och den måste väl även Socialdemokraterna i opposition i riksdagen i dag bejaka, kan man tycka.

Det allmänna läget är svårt att bedöma. Vi ser en oroande ökning av varslen, men vi ser också att arbetslösheten ännu inte har ökat. Det beror på att det också finns en omfattande kompetensbrist, vilket delvis ska diskuteras i en kommande interpellation här i dag. Det finns alltså många lediga jobb, men det finns inga som kan ta dessa jobb. Det leder till frågan om vad det är som är drivkraften. Men jag vill inte föregripa den interpellationsdebatten; frågorna kommer delvis att gå in i varandra.

Vi menar att det omställningsstöd som nu via paketet är på plats också är en del av den aktiva politik som parterna hjälper till med – den partsmodell som åtminstone vi från Liberalerna tycker är så viktig att värna. Den kommer också att ge ett starkare stöd för att hjälpa människor ur en risk för arbetslöshet eller till att helt enkelt utveckla sig själva under sitt yrkesliv för att med en ökad kompetens kunna välja en ny karriär eller en ny arbetsgivare. Vi har ju länge pratat om det livslånga lärandet, men nu har vi ett system på plats som gör det möjligt på riktigt.

Här kommer som en sista pusselbit något som vi nu bereder och som vi nog kommer att behöva bereda ett tag: förslaget till en överenskommelse om etableringsjobb. Det är också en del av en aktiv arbetsmarknadspolitik som vi nu för in och som vi menar är ett mycket bättre stöd än extratjänsterna. Vi såg inte att de hade den effekt som vi hade önskat, och det finns rätt mycket kritik mot hur de användes.

Fru talman! Jag återkommer med svar om Liberalernas hemsida.

Anf. 30 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag väntar med spänning på svaret på frågan.

Det är klart att man kan ha en diskussion och en debatt om extratjänster väldigt länge. De var destinerade till en målgrupp som befinner sig långt från arbetsmarknaden, och de gav dessa personer möjlighet och förutsättningar att flytta fram sina positioner. Detta innebar också att fler rekryterades till välfärden så att den fick fler anställda. Men den diskussionen kan vi ta en annan gång.

Jag håller med om att det är bra att Arbetsförmedlingen har fått uppdraget att jobba med långtidsarbetslöshet. Jag tycker att det är viktigt att Arbetsförmedlingen har fått uppdraget att fortsätta att prioritera och jobba med dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden.

Vad gäller kompetensförsörjning har Arbetsförmedlingen även där fått ett uppdrag att vara en viktig nyckelaktör i diskussionen, inte minst med fokus på norra Sverige.

Jag kan konstatera att statsrådet ägnade mycket tid av sitt svar på fyra minuter åt att prata om den förra regeringen och inte så mycket åt svar på frågorna. Det gäller bland annat SKR-rapporten och den kritik som finns från kommunerna när det gäller på vilket sätt man ska försöka stärka relationen och det strategiska samarbetet.

Jag kan också konstatera när jag läser till exempel budgetförslagen från Liberalerna och regeringen att de hyllar den förra regeringens politik. Där finns väldigt mycket som de lyfter fram och som de anser är väldigt positivt. Bland annat pratas det om sysselsättningsutvecklingen som ett exempel på sådant som har varit väldigt bra. Det pratas om utrikesfödda kvinnor och att Sverige är bra när det gäller dessa i jämförelse med snittet i Europa. Detsamma gäller ungdomsarbetslösheten, som regeringen tycker ser väldigt bra ut eftersom den endast är hälften så hög.

Det leder fram till en fråga man kan ställa till Johan Pehrson. Före valet sa han att Sverige är på fel väg, men i budgetunderlaget hör vi något annat.

Anf. 31 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Visst är Liberalerna djupt kritiska till att man har låtit långtidsarbetslösheten bita sig fast, men jag har ändå respekt för att man har gett ett uppdrag till myndigheten som jag nu förvaltar med stor respekt för myndigheten. Arbetsförmedlingen måste få en chans att fullfölja detta.

I den här delen kan man rimligen inte låta det finnas någon skillnad i åsikter i kammaren. Alla som kan jobba ska jobba; det är vi alla överens om. Vi skulle kunna rösta om det här inne, och då skulle det bli hundra mot noll, så att säga.

Vi är överens om att många kvinnor, inte minst de som har invandrat till Sverige och har utrikes bakgrund, står väldigt långt från arbetsmarknaden. Vi har ju även en särskild utredning som tittar på detta, beroende på att läget är så allvarligt. Det är ohållbart av både frihetsskäl och jämställdhetsskäl att kvinnor är så här utsatta, och det måste vi ändra på. Också detta råder det enighet om.

Jag vill bara få fört till protokollet att den breddning som nu görs av omställningspaketet också är en del av den aktiva arbetsmarknadspolitiken, även om det sker under kontroll av parterna. Vi har i budgeten skjutit till resurser, och nu får vi se exakt vad överenskommelsen kostar. Det här är för analys, men det kommer förhoppningsvis att vara en del av detta framgent. Vi har i alla fall räknat på det.

Liberalerna har i många år varit kritiska mot Arbetsförmedlingen av effektivitetsskäl. De opinionsmätningar som åberopas här har ju inte vi gjort, utan det är andra som har redovisat att det blir för lite jobb för pengarna.

Det var därför vi tillsammans med Socialdemokraterna gjorde ett reformarbete för att se till att få mer fokus på arbetsplatsnära verksamhet i

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2022/23:31 om arbetsmarknadsutbildningar till bristyrken

Anf. 32 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Gunilla Svantorp har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkra behovet av utbildad personal som säkerställer att vår infrastruktur i hela Sverige fungerar.

Infrastruktur är ett mycket vitt och brett begrepp, men här utgår jag från att vi i huvudsak talar om transportnäringen. Visst är det så att väl fungerande transporter är avgörande för att hela landet ska kunna leva. För att transportföretagen ska kunna tillhandahålla sina viktiga, ofta samhällsviktiga, transporter är det centralt att de kan rekrytera utbildad personal med mycket god kompetens.

Kompetensförsörjningen innebär ofta ett samspel mellan olika parter, så även här. Gymnasie- och vuxenutbildningen utgör stommen när det gäller utbildningen av arbetskraft i Sverige. De lagändringar som träder i kraft till halvårsskiftet nästa år till följd av arbetet med en dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning förbättrar – det är min absoluta bedömning – förutsättningarna för att ytterligare stärka den reguljära utbildningens betydelse i denna fråga. Det handlar alltså om att man gör mer insatser för att se till att unga människor får goda förutsättningar att utbilda sig till yrken och kompetenser där det verkligen finns jobb, vilket är en grund för själva interpellationen.

Arbetsmarknadsutbildningen är ett komplement till den reguljära utbildningen och bidrar till kompetensförsörjningen inom transportnäringen på alla sätt. I fastställandet av arbetsmarknadsutbildningen ska Arbetsförmedlingen ha ett nationellt perspektiv men även ta hänsyn till det lokala utbildningsutbudet och till den lokala och regionala arbetsmarknaden.

Som jag nämnde nyss är gymnasie- och vuxenutbildningen viktiga för kompetensförsörjningen inom just transportområdet. Fordons- och transportprogrammet i gymnasieskolan har ökat i omfattning över tid och är i dag det tredje största yrkesprogrammet i den svenska gymnasieskolan.

För att öka attraktiviteten hos en viss bransch eller ett visst yrke är det viktigt att det finns utbildning, så att det inte blir för långa köer, att det finns en arbetsmiljö som är rimlig, att det finns en lön som anses vara attraktiv och att det finns andra aspekter som påverkar förutsättningar för vidareutbildning och annat.

Kompetensförsörjningen inom transportnäringen är ett gemensamt ansvar för alla berörda aktörer, men självklart också från regeringens sida och för Arbetsförmedlingen, som är den myndighet som vi försöker utveckla och styra för att nå detta ändamål.

Anf. 33 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag vill tacka så mycket för svaret, även om jag faktiskt saknar en hel del i det. Först ska jag säga välkommen till uppdraget som arbetsmarknads- och integrationsminister.

Jag skrev denna interpellation därför att Arbetsförmedlingen har valt att inte fortsätta med utbildningar till buss- och lastbilschaufför på vissa ställen i vårt land. Jag tycker att detta är allvarligt med tanke på att bussförare är ett bristyrke; vi ser att behovet kommer att vara väldigt stort. Det är ett av de nyckelyrken som behövs för att alla vi andra ska ta oss till jobb, till vänner och släktingar och så vidare.

På Arbetsförmedlingens hemsida finns en flik som heter "Här är jobben att satsa på nu och om fem år". Där nämns både buss- och spårvagnsförare, liksom lastbilsförare, som yrken som är viktiga att satsa på, både nu och om fem år.

En annan sak som står på Arbetsförmedlingens hemsida är: "Allt tyder ... på att utbildning blir en allt viktigare faktor för att få ett jobb." Och vi vet ju att det är så. Utbildning är en faktor som gör att man faktiskt får jobb.

Bussbranschen räknar med att man nästa år kommer att sakna minst 4 000 bussförare i vårt land.

Vi är på väg in i en lågkonjunktur, om vi inte redan är där. Vi har ett krig i vår närhet. Många känner en oro. Kommer jag att drabbas? Kommer mina nära att drabbas? Kommer jag att kunna betala hyra, mat och så vidare?

Vi har, som ministern sa i en interpellationsdebatt tidigare, väldigt många som är arbetslösa, över 300 000. Men vi har också kompetensbrist inom många branscher, bland annat den bransch jag pratar om. Utbildning innebär att man får en egen inkomst och en frihet i sitt liv.

Transportnäringen står för 4 procent av Sveriges bnp. Det är alltså en stor bransch; den sysselsätter totalt 300 000 människor. Vanligt B-körkort är ofta en inkörsport till jobb. Problemet är att det är så få som tar körkort i dag. Och problemet är ännu större när det handlar om C- och D-kort, alltså för tung trafik. Där har det minskat med 50 procent de senaste 20 åren.

Ministern sa nyss i sitt svar att gymnasie- och vuxenutbildningen utgör stommen när det gäller utbildning av arbetskraft, och det håller jag verkligen med om. Men arbetsmarknadsutbildningarna är ett jätteviktigt komplement. Om man nu tycker att det är viktigt med utbildning, speciellt bristyrkesutbildningar, varför tar man då bort utbildningsplatser, som ni gör i er budget? Man tar bort platser inom både arbetsmarknadsutbildningen och vuxenutbildningen. Och varför ifrågasätter inte ministern att bristyrkesutbildningar ställs in?

Anf. 34 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Riksdagen styr ju regeringen, och regeringen styr sedan våra myndigheter. Det är den detaljen som är lite knepig. När Arbetsförmedlingen för ett par månader sedan beslutade att *inte* förlänga arbetsmarknadsutbildningen till yrkesförare för buss på elva platser – Umeå, Sundsvall, Falun, min egen hemstad Örebro, Uddevalla, Skövde, Falkenberg, Linköping, Jönköping, Karlskrona och Kristianstad – beslutade man

också att man *skulle* förlänga den i Luleå, Östersund, Gävle, Karlstad, Uppsala, Eskilstuna, Nyköping, Stockholm, Göteborg, Växjö, Helsingborg och Malmö.

Jag har kollat med myndigheten, som följer detta och har i uppdrag att fixa jobb och se till att matcha och rusta, och deras besked är att orsaken till detta beslut är att efterfrågan på dessa utbildningar är för liten. Det kan vi beklaga. Då måste vi se till att både parterna och gymnasieskolorna gör sitt och att man, som vi nyss pratade om, på olika sätt försöker rusta ännu fler människor som kanske står väldigt långt från arbetsmarknaden och inte direkt i morgon kan hoppa på en yrkesutbildning för att bli bussförare. Man måste möta detta så att behovet ökar. Detta är den orsak som har angivits.

Jag håller med om att detta är jättecentralt. Vi kan gå vidare även på andra områden i samhället. Vi kan prata om maskinförare i en annan interpellationsdebatt. Det är samma sak där – en bransch och en industri som bokstavligen skriker efter unga människor, som ni som sitter på läktaren, som behöver komma in på arbetsmarknaden. Där finns det hur mycket jobb som helst, men man har svårt att få sökande till denna typ av arbeten.

Då är det klart att vi måste fundera på vad vi kan göra tillsammans. Det finns som sagt 300 000 arbetslösa, men det är över 534 000 som är inskrivna på Arbetsförmedlingen. Vi har alltså en enorm resurs och reserv, om man ser det positivt, som måste komma in och få slippa smärtan i att vara arbetslös, sakna egenmakt och inte kunna känna stolthet över att tjäna sina egna pengar.

Allt detta är en jätteuppgift, och vi tittar nu brett på hur man ska kunna förstärka den nära utbildningen, framför allt på gymnasiet, som vi var inne på. Där har ju Gunilla Svantorp själv, inte minst i sitt tidigare uppdrag, bidragit aktivt till att vi nu kan ställa om och får en gymnasieskola som är bättre anpassad för detta; jag välkomnar det. Vi måste också jobba med att Arbetsförmedlingen, när det finns ett stort intresse och ett lokalt behov, ser till att människor får arbetsmarknadsutbildning till yrken där det råder brist.

Det finns i huvudsak tre vägar in. Förutom gymnasieskolan är det också möjligt via antingen den kommunala vuxenutbildningen eller arbetsmarknadsutbildningen. Man ska alltså inte glömma bort den kommunala vuxenutbildningen. Sedan är det ett fåtal som skaffar yrkeskompetensbevis på annat sätt, via privata trafikskolor och så, men generellt är också den kommunala vuxenutbildningen väldigt viktig.

Överallt där det finns en efterfrågan ställer man upp med de arbetsmarknadsutbildningar som behövs. De är nedlagda i de här fallen för att det saknades intresse, men de finns på många platser.

Anf. 35 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag tycker att det låter väldigt konstigt att det inte skulle finnas ett intresse på så stora orter som statsrådet räknade upp, som Umeå, Sundsvall, Falun, Örebro, Västerås och Växjö. Det är jättekonstigt – jag tycker verkligen att statsrådet borde grotta lite grann i det. Det finns ju arbetslösa människor. Hur jobbar man egentligen med att matcha de arbetslösa till rätt utbildning? Det kan vara något systemfel.

Infrastrukturen är ju oerhört viktig för hela landet – och när jag pratar om infrastruktur menar jag precis som statsrådet sa transportpolitiken –

både för regional utveckling och såklart också för jobben och för att vi alla ska kunna ta oss till jobben. Vi har ett transportpolitiskt mål, som inte bara vi i trafikutskottet utan hela riksdagen står bakom, nämligen att vi ska säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning i hela landet. Där är inte minst de som ska köra våra olika transportmedel väldigt viktiga.

Vi vet ju att om infrastrukturen inte fungerar får vi vara hemma. Vi såg vad som hände under pandemin. Då fungerade infrastrukturen och transporterna, men på grund av smittorisken fick vi inte ta oss någonstans. Men de som jobbade under den tiden var många gånger de som körde buss, tunnelbana eller tåg.

På Transportföretagens hemsida finns en rapport från IRU, som är en global organisation inom transportområdet. De har mer än 3 ½ miljon medlemsaktörer i 100 olika länder. De visar i rapporten att det redan nu råder en enorm brist på yrkesförare inom olika transportslag. De visar också att 30 procent av Europas förare kommer att pensioneras inom fyra år, fram till 2026.

Under 2021 var det 437 000 vakanta förarjobb som inte tillsattes, förmodligen för att det fanns andra jobb eller för att man inte fick tag i folk, vilket leder till högre kostnader, försämrade transporter och sämre konkurrenskraft för hela den del av världen som vi lever i.

Vi har i dag i trafikutskottet hört från en organisation att fyra av tio bussförare i Sverige är över 60 år, så vi vet att det är många som kommer att gå i pension. Det är väldigt få i dag som blir bussförare efter reguljär gymnasieutbildning. Det är därför som arbetsmarknadsutbildningarna är så oerhört viktiga.

Jag har förstått att de två senaste upphandlingarna har havererat, bland annat för att man gjorde en upphandling för hela landet, vilket är helt obegripligt. Det ser ju väldigt olika ut i landet, och hela landet kan ju inte omfattas av liknande villkor.

En fråga som jag vill avsluta detta inlägg med – jag vet att jag har ett inlägg till – är hur ministern tänker säkerställa att upphandlingarna sker på ett riktigt sätt. Vilka direktiv kommer att ges utifrån att det inte ser likadant ut i hela landet? En anledning till att man inte får folk som söker kan också vara att upphandlingarna inte görs på rätt sätt.

Anf. 36 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det sista Gunilla Svantorp nämnde är otroligt centralt, att upphandlingarna är korrekta och att man är på tårna från Arbetsförmedlingen. Det finns ingen annan åsikt. Det tycker Gunilla Svantorp, det tycker jag, det tycker talmannen och det tycker rimligen alla som jag någonsin har träffat.

Riksrevisionen har återkommande granskat Arbetsförmedlingen i det avseendet och kommit fram till en hel del kritik. Det tar jag naturligtvis på yttersta allvar. Vi från den politiska sidan går nu igenom granskningarna och exakt vad det är som har åtgärdats och vad som inte har åtgärdats för att till exempel komma till rätta med saker som man tror är mindre effektiva. Vi talar ändå om dessa miljarders miljarder skattepengar som vi satsar för att hjälpa människor, hjälpa branscher och få Sverige att funka, vilket är jätteviktigt. Då vill vi använda dem på mest effektiva sätt för att till

exempel få mer effektivitet i upphandlingarna, som Gunilla Svantorp efterlyser.

Det är klart att pandemin har påverkat detta. Jag får uppgifter om det från branschen. Jag får mängder av påstötningar, inte bara från människor som har varit långtidsarbetslösa utan också från dem som vill anställa nya medarbetare. Branschen i Sverige har ett behov av 60 procent fler utbildade bussförare. Bristen riskerar att växa med åldersstrukturen när det gäller många duktiga bussförare.

Vi ska veta att det ändå finns över 111 000 personer med B-körkortsbekräftelse men bara kring 23 000 aktiva bussförare. Här finns en uppmaning på temat: Kom tillbaka, jobba heltid, jobba deltid eller halvtid! Det finns en resurs här som går att använda. Detta måste jag också ta upp i de samtal som jag har med branschen, eftersom jag som arbetsmarknadsminister är en sorts mäklare mellan behov och människor som just nu inte kommer i anställning eller kan försörja sig själva.

Om vi tittar bredare på behovet av yrkesförare och transporter när det gäller våra lastbilar, som ser till att vi får ut sjukvårdsmaterial, mat och allt det som vi behöver ha för att Sverige ska fungera, finns det 247 000 människor som har C-körkort men bara 55 000 aktiva förare. Här finns också en enorm möjlighet att i den delen av transportsektorn se vad man kan göra. Sedan ska det väl understrykas att det är en del som har detta körkort för att kunna köra hästtransporter eller husbilar, och det är väl inte möjligt för alla att jobba lite extra eller byta karriär.

Jag tycker att det är viktigt att vi ser bredden på detta. Vi har nu fått information om att upphandlingarna kan behöva vässas, och jag är glad för att riksdagen och alla utskott är på myndigheterna om detta. Förutom att anslå pengar och stifta lagar efter riksdagens beslut har vi möjlighet att styra myndigheterna genom regleringsbrev och instruktioner. Men det är mycket svårt att säga exakt vilka utbildningar jag skulle vilja ha här och där. Grundlagen förhindrar mig att göra det, men jag är glad att riksdagens ledamöter kan peka med hela handen.

Anf. 37 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Statsrådet är ju inte bara arbetsmarknadsminister utan också integrationsminister. Vi vet att bland de över 300 000 arbetslösa finns väldigt många av våra nya svenskar som inte har bott i landet så länge.

I dagens DN läste jag alldeles innan jag gick hit en intervju med bland andra statsrådet, som säger att den borgerliga regeringen kommer att driva en arbetslinje som gör fler självförsörjande. Det är ju jättebra. Jag hoppas verkligen att det innebär att många av våra nya svenskar kommer att ges chansen att utbilda sig. Då är både vuxenutbildning, som visserligen inte är statsrådets område, och arbetsmarknadsutbildning viktigt för dem som kommer hit till landet och har med sig en utbildning och kanske bara behöver ställa om och lära sig lite svenska.

När man är ute och besöker arbetsplatser, oavsett var det är, får man ett återkommande svar när man ställer frågan vad som är den största utmaningen, och det är kompetensförsörjningen. Oavsett vilken bransch det gäller är svaret kompetensförsörjningen. Där tror jag att arbetsmarknadsutbildningarna är de utbildningar som med snabba medel verkligen skulle kunna ställa om och vara en viktig faktor.

Jag hoppas verkligen att vi slipper se mer nedskärningar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, för de behövs verkligen hela tiden. I stället skulle vi behöva satsningar så att vi kan få se fler exempel som det från Filipstad, där man har haft en intensivbussutbildning kombinerad med svenska. Det är väldigt roligt och finns att se på SVT Play vad som hände med de framför allt kvinnor som deltog i utbildningen. De talar om hur svårt det var att lära sig att backa med en buss – det kan jag mycket väl tänka mig att det är – men hur viktigt det var, för de fick en egen lön och en egen försörjning.

Jag önskar ministern lycka till och ser fram emot mer pengar till arbetsmarknadsutbildningar i kommande budget.

Anf. 38 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag tackar för en bra debatt. Jag fick genast uppslag om viktiga besök som jag själv kan göra för att på nära håll se framgångsrika insatser. Det är klart att det görs på många håll. Vi har ju fantastiska människor, inte minst de som jobbar med arbetsmarknadsutbildningar, som mäklar människor till deras egen bättre framtid. Man skapar också ökad växtkraft i Sverige i de företag, organisationer eller föreningar som behöver den här arbetskraften.

Visst är det ett stort fokus på utanförskapet. Jag är glad att vi efter tio års tid ändå har fått ned den tid det tar för människor att komma i sitt första jobb. Det är fortfarande alldeles för lång tid för människor som kanske har tagit sig från långt bort i världen till Sverige men där det sedan inte blivit så bra, för man kommer inte i jobb trots stark initiativkraft och förmåga.

Där måste vi själva titta på vad vi kan förbättra. Regeringen har gjort en begäran och följer upp de begäranden som har gjorts av den förra regeringen för att se varför det inte går fortare att få ned långtidsarbetslösheten.

Jag skulle vilja knyta an till den intervju i DN som Gunilla Svantorp läste ur. Det var dels jag och dels en socialdemokrat, vice ordföranden i arbetsmarknadsutskottet och kollega till er, som uttalade oss. Hon var väldigt tydlig med att man ska ställa tuffa krav på människor. Om man är vuxen, frisk och har försörjningsstöd kommer det numera att krävas från Socialdemokraterna att man gör en motprestation. Det är välkommet, tycker jag, för här handlar det om att hjälpa, facilitera och stödja men också vara tydlig med att det ställs krav på vuxna, friska människor.

Tack för en bra debatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2022/23:26 om romansbedrägerier

Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Alexander Christiansson har frågat mig vad jag avser att göra för att förebygga och stävja så kallade romansbedrägerier.

Vi talar om en sorts bedrägerier som är ett globalt fenomen och som drabbar människor i många länder. Sverige är dessvärre inget undantag. Här har dessa bedrägerier i regel koppling till olika internationella kriminella nätverk. Mot denna bakgrund är det internationella polissamarbetet

en utomordentligt viktig del i brottsbekämpningen, och svensk polis samarbetar med Interpol på området.

Polisen arbetar också brottsförebyggande genom att på olika sätt sprida information till allmänheten och olika aktörer som är verksamma på området. Syftet är att öka medvetenheten om denna typ av brott, stärka förståelsen hos människor att stå emot bedrägeriförsök och minska känslan av skam hos den som blivit utsatt. Polisen har även inlett en strukturerad samverkan med banksektorn för att förstärka det förebyggande arbetet på bedrägeriområdet. Dessutom har olika åtgärder vidtagits internt hos Polismyndigheten för att höja kunskapen om denna brottslighet och öka lagföringen.

När det gäller regeringens arbete har vi precis inlett en stor offensiv mot brottsligheten. Politiska reformer ska genomföras på flera olika områden för att förstärka rättsväsendets effektivitet, bekämpa den organiserade brottsligheten och ge brottsoffer ökad upprättelse. Detta kommer också att kunna bidra till en förbättrad förmåga att bekämpa organiserade bedrägerier, däribland den typ av bedrägerier som vi diskuterar här i dag.

Anf. 40 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för ett mycket bra svar! Det är ett betryggande svar på många sätt.

Romansbedrägerier är ett känsligt ämne för många människor, inte minst för dem som blivit utsatta för den typen av bedrägerier men också för deras anhöriga och andra människor i deras omgivning som detta drabbar på ett kraftfullt sätt. Därför är detta viktigt för mig.

Jag tycker att bedrägerier i allmänhet är viktigt att diskutera här i kammaren, men jag personligen har fastnat för just denna typ av bedrägerier därför att den har andra dimensioner som gör detta känsligt och viktigt. Därför är jag tacksam för möjligheten att ta denna debatt med justitieministern i dag.

Anledningen till att det är väldigt känsligt är att det innefattar en väldig stigmatisering att bli utsatt för bedrägerier generellt, inte minst romansbedrägerier. De som utsätts kanske inte blir kallade dumma i huvudet, men de ifrågasätts. Är de mindre intelligenta därför att de utsätts, eller hur kan de gå på något så dumt, får man ofta höra, vilket är ett tecken på en fruktansvärd oförståelse av vad detta egentligen rör sig om.

För fyra år sedan hade jag denna debatt med den dåvarande ministern. Då var det ungefär 80 anmälningar i månaden. Dessvärre ökar det stadigt hela tiden, och det är därför viktigt att ta upp denna fråga igen.

I dag finns en stödorganisation som heter Stoppa Romansbedrägerier och som arbetar hårt för att öka kunskapen om vad detta handlar om. Vi har den stora äran att ha dem på besök på läktaren här i dag – Violet, Lena, Jane och Susanne. Anledningen till att jag fastnade för eller kom in på detta och lärde mig mer om det är en dokumentär som sändes på Sveriges Television. Den heter *Lurad på kärlek och miljoner* och tar upp just detta fenomen. Det var också så jag själv kom i kontakt med stödföreningen.

För att förstå vad bedrägerier handlar om måste man nästan gå tillbaka och förstå det historiskt, för bedrägerier har alltid funnits i människans historia. Man har bedragit människor på olika sätt, och man har tagit till olika metoder för att lura människor och manipulera dem för egen vinning.

Som jag ser det är det kanske en av mänsklighetens mörkaste sidor – hur man kan göra något så fruktansvärt ont mot en annan människa.

På grund av digitaliseringen och internets framfart de sista decennierna har vi sett att det har kommit en ny typ av bedrägerier som ter sig lite annorlunda och där man tar ännu mörkare vägar för att lura människor. Det är väldigt komplexa tillvägagångssätt.

De människor som utsätts, vilket jag kommer att återkomma till i mina kommande repliker, skapar ofta långvariga relationer med människor. Detta skapar stark tillit, och det i sin tur gör att de luras att ge eller låna ut pengar till människor. Det är internationella samarbeten och organiserad brottslighet där man mycket väl vet vad man gör. Det är ligor som jobbar strategiskt med denna typ av bedrägerier, och återigen kommer jag att komma in på lite fler exempel på detta. Där blir det preventiva arbetet viktigt, för det är nästan omöjligt att lagföra dessa gärningsmän.

Ministern nämnde i sitt svar att Polismyndigheten har inlett en strukturerad samverkan med banksektorn för att förstärka det förebyggande arbetet på bedrägeriområdet. Skulle ministern kunna utveckla lite vad detta innebär mer i detalj och vad man ämnar göra framöver?

Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tycker att det sätt på vilket Alexander Christiansson närmar sig denna fråga är väldigt glädjande – man tar brottsoffrets utgångspunkt. Det är väldigt lätt att man i den rättspolitiska debatten beaktar andra hänsyn eller lyfter upp andra aspekter av brottslighet än konsekvenserna för de enskilda människor som drabbas.

Om jag får börja med att säga något generellt har regeringen i samspel med Sverigedemokraterna i riksdagen sagt att vi under mandatperioden ska inleda ett skifte där vi minskar fokus på gärningsmannen och ökar fokus på brottsoffret men också på samhällets skydd mot olika typer av organiserad brottslighet.

När jag satte mig in i frågan inför dagens diskussion noterade jag att den andel av de anmälda bedrägeribrotten som utgörs av denna typ av bedrägerier förvisso inte är särskilt stor: ungefär 1 procent av helheten. Där emot har det visat sig att över 12 procent av brottsvinsterna från bedrägeribrottslighet kommer från just romansbedrägerier. Detta tycker jag understryker att det, utöver den personliga kränkning det förstås innebär att bli utsatt för sådan brottslighet, handlar om substantiella ekonomiska belopp. Det handlar alltså om både en stor integritetskränkning för den enskilde och bedrägerier som totalt sett är väldigt omfattande i ekonomiska termer.

Att bli utsatt för den typ av bedrägeribrottslighet som Alexander Christiansson tar upp är dessutom belagt med stigmatisering, så det finns sannolikt stora mörkertal. Nu talar vi alltså om anmälda bedrägerier. Om vi till detta lägger bedrägeriförsök, alltså försök att tillgodogöra sig ekonomiska medel på det sättet utan att det lyckas, ser vi en stor omfattning av denna typ av brottslighet. Detta understryker vikten av den fråga som Alexander Christiansson har lyft upp i dag.

När det gäller den fråga som Alexander Christiansson tog upp i slutet av sitt inledande inlägg, samspelet mellan Polismyndigheten och olika finansiella aktörer, inte minst banker, är det en sak som har slagit mig. Man har kanske försökt närma sig detta uppdrag från ett annat håll än den grova organiserade brottslighet som ofta är förknippad med gängskjutningar och

den typen av brottslighet. Vi vet sedan tidigare att inte minst narkotika är en oerhört viktig intäktskälla för sådana kriminella nätverk. Vad som verkligen slagit mig initialt är dock hur oerhört betydelsefulla just ekonomisk brottslighet och bedrägerier har blivit som intäktskällor också för den organiserade brottsligheten.

När man frågar polisen vilka deras viktigaste samarbetspartner är när det gäller denna typ av bedrägeribrottslighet nämns också från ledningshåll i hög grad de privata aktörerna, som är förmedlare av ekonomiska transaktioner.

Polisen har inlett ett väldigt konkret samarbete med fyra av de stora bankerna i Sverige i samspel med Bankföreningen. Syftet är att i ett tidigt skede – det är ett samspel mellan brottsbekämpande myndigheter och privata aktörer – kunna upptäcka och förhindra denna typ av brottslighet och när den väl inträffar också förbättra möjligheterna att klara upp brotten och lagföra de brottslingar vi talar om.

Anf. 42 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Ministern lyfte just att det finns ett stort mörkertal. Det är väl bara att gå in i hur man själv skulle tänka om man skulle bli utsatt för ett bedrägeri. Det är naturligtvis inget som man gärna lägger ut på sociala medier och stoltserar med, för det finns en väldigt stark stigmatisering från omgivningen och samhället i stort. Det är också det, tror jag, som kanske är en av de stora knäckfrågorna. Jag menar att vi måste arbeta från alla håll för att få bort den stigmatiseringen, för det handlar inte om människor som av dumhet tar beslut.

Man måste förstå vad det är för organisationer. Du kan kolla upp de personer som begår dessa brott. De har passuppgifter. De har arbetsgivare. De har familjemedlemmar som man kommer i kontakt med och lär känna. Men allting är en stor bubbla och en stor lögn, vilket gör att man fångas in. Man har en relation under lång tid innan man kommer in i en situation där man blir tillfrågad om pengar.

Det är precis som ministern säger. När det gäller just romansbedrägerier ligger snittvärdet på 350 000. Det är 350 000 för en privatperson. Inte alltför sällan är det äldre människor som på ålderns höst söker kärleken på internet. Det är ganska otroliga volymer pengar som vi pratar om här.

Det vanligaste exemplet är att en person utger sig för att vara en amerikansk före detta militär eller läkare eller en nuvarande militär som jobbar inom armén i ett annat land – Syrien, Afghanistan eller något annat. Man kommer i kontakt med personen och bygger upp en relation. Man kollar på hemsidan. Jag har varit inne och tittat på några av dessa hemsidor. Det kan vara stora företag, men det kan också vara fiktiva hemsidor från amerikanska armén där du hittar personen med fotografi och namn. Man bygger en relation under en väldigt lång tid. Det kan vara ett halvår, ett år eller en ännu längre tid. Man har daglig kontakt.

Man samtalar och pratar med varandra dagligen innan det visar sig att den här personen hamnar i en situation i landet där han inte får ut pengar. Men personen har väldigt mycket pengar i USA som han då ”kommer ifrån”. Han söker då hjälp för att till exempel kunna köpa en flygbiljett. Man ger bort de här pengarna. Sedan blir det ytterligare, ytterligare och ytterligare. Till slut hamnar man i en ond spiral där man känner en otrolig

uppgivenhet: Hur ska jag få tillbaka det kapital som jag nu har lånat ut? Då lånar man ut mer pengar. Till slut sitter man i en rävsax.

Det finns en text som Stoppa Romansbedrägerier har skrivit. Den är egentligen självklar för mig, men jag skulle vilja läsa upp vad det står. Man vill arbeta för att öka förståelsen för dem som drabbas av romans- eller investeringsbedrägerier. Det handlar om att se dem som brottsoffer – ut-satta för bedrägeri, social manipulation och ekonomiskt våld. Bemötandet behöver därför vara gott. Man ska visa empati och förståelse då personen är i kris. Det handlar om att den drabbade ska bemötas av hjälpsamhet från myndigheter och involverade verksamheter, till exempel banker. Skam och skuld ska ligga hos förövaren.

Att detta ens ska behöva sägas i dag är ganska otroligt. Dessvärre upplever många av dem som blir utsatta för denna typ av brott just att de blir stigmatiserade även av myndigheterna. Det är ett problem.

Jag har en lista som jag kommer att lämna över till ministern – för tiden går fortare än man tror när man debatterar – med förslag på åtgärder som faktiskt skulle kunna ha en direkt effekt på just detta. Det gäller inte minst dejtingssajternas eget ansvar. De borde ha ett ansvar att varna och flagga för konton som man misstänker vara bedragares. Det är ett exempel som jag tänkte fråga ministern om.

Anf. 43 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Först och främst vill jag säga ett stort tack för möjligheten att få ta del av den text som Alexander Christiansson läste upp. Jag håller med om att det naturligtvis är beklämmande att man ska behöva skriva och sprida en så pass självklar text som den som interpellanten läste upp.

Bedrägerier innebär att man blir lurad. Det är ganska kännetecknade för många bedrägeribrott att offret för bedrägeribrottet tycker att det är förenat med skam att just ha blivit lurad. En annan typ av bedrägeribrottslighet som vi dessvärre ser eskalera i väldigt hög grad är bedrägerier riktade mot äldre. Även om det inte handlar om romansbedrägerier är just det faktum att man blivit föremål för en bedragare – att man har låtit sig luras – något som hindrar många brottsutsatta människor från att berätta om detta och anmäla den brottslighet som de har blivit utsatta för.

Jag noterade just att en så stor andel som en tredjedel av dem som blir föremål för romansbedrägerier räknas som äldre eller funktionsnedsatta. Det betyder att även den brottsligheten söker sig till brottsoffer som man av olika skäl bedömer ska vara lättare att manipulera än andra. Det säger något om cynismen bakom den typen av brottslighet.

Jag kan inte på rak arm svara på den fråga som Alexander Christiansson ställde på slutet, exakt hur man ska arbeta mot olika typer av dejtingsajter, appar eller plattformar. Det är något som jag gärna diskuterar vidare. Jag ser fram emot att ta del av de konkreta förslag som Alexander Christiansson berättar att han nu ska lämna över.

Vad jag däremot kan säga är att insikten om att detta är en brottslighet som i hög grad sker i en digital miljö gör att också brottsbekämpningen måste hänga med i den delen. En konkret fråga som diskuteras internationellt och i det europeiska sammanhanget är hur man på ett helt annat sätt än i dag till exempel ska kunna utbyta bevisning mellan olika länder. I det här fallet har du förmodligen förövaren i ett land och brottsoffret i ett annat

land. Är det bevisning som är väldigt svår att få fram? Finns den digitalt? Den kan finnas långt utanför Sveriges gränser när man ska få fatt i den.

Jag kan säga en konkret sak som jag ser framför mig. Det är ett bättre samarbete på EU-nivå när det gäller möjligheten för brottsbekämpande myndigheter att få reda på och samla in den elektroniska bevisning som behövs för att man i slutändan ska kunna lagföra fler av dessa brottslingar.

Anf. 44 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag är, återigen, tacksam för svaret, ministern. Jag vet att den nya regeringen har som en stor ambition att egentligen föra ett fullskaligt krig mot brottsligheten, inte minst den organiserade brottsligheten.

Detta är väldigt organiserat. Om man förstår vidden av hur dessa ligger arbetar med att bygga upp virtuella bubblor förstår man också att själva transaktionen, som sker från Sverige, i princip är helt omöjlig att följa efter, vilket gör att i princip ingen lagförs. Finns det inte en fällande dom hamnar man också mellan stolarna hos myndigheterna, inte minst hos Kronofogden. Där klassas man då inte som ett brottsoffer, vilket gör att det till exempel blir svårt att bli skuldsanerad.

Det är sådana saker som jag menar att den nya digitaliserade världen har fört med sig. Det är nya aspekter på saker och ting i vår omvärld. Då menar jag att politiken behöver följa med och vara alert och snabb på foten för att kunna åtgärda dessa saker, så att de människor som blir utsatta också ses som brottsoffer.

Men det är verkligen komplext. Jag har ägnat mig åt att grotta ned mig i hur det fungerar med banklån, till exempel. Är det rimligt att väldigt snabbt ta banklån, vilket det ofta rör sig om i det här fallet? Ja, jag vet inte. Den fria viljan och människors egen möjlighet att ta beslut är ofta i strid med att man reglerar och lagstiftar om detta. Det är komplext. Det är inte en helt enkel materia. Men jag menar ändå att det finns saker som vi kan göra och som vi kan skynda på. Det handlar inte minst om ett preventivt arbete – att kunna förebygga denna typ av brott. Jag menar att det är otroligt viktigt just med tanke på att brottsligheten växer. Det är angeläget.

Anf. 45 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag vill rikta ett varmt tack till Alexander Christiansson för att ha lyft den här viktiga frågan i kammaren. Jag vänder mig gärna direkt till dem som är här på besök i kammaren i dag, som driver och lyfter frågan i debatten och som agerar i civilsamhället för att kunna ge stöd till andra som har drabbats av den här typen av brottslighet. Det är oundgängligt att det finns ett samspel mellan politiken och samhället utanför politiken för att den här typen av frågor ska komma upp till ytan och diskuteras på ett rakt och öppet sätt.

Jag tycker också att vi gemensamt kan rikta en uppmaning till människor runt om i landet som tar del av debatten och som kanske själva har varit föremål för den här typen av bedrägerier, antingen bedrägeriförsök eller att verkligen ha blivit bedragna. Även om det känns skamligt att ha låtit sig luras är det otroligt viktigt att man vågar kliva fram och anmäla brott som man blivit utsatt för. Om man vågar det tror jag att man kommer att finna att man också kan få ett väldigt fint stöd både från brottsbekämpande myndigheter, från en förstående omgivning och från civilsamhället och politiker som är väldigt engagerade i dessa frågor.

Från debatten tar jag med mig uppgiften att i de sammanhang där jag finns, inte minst i kontakt med brottsbekämpande myndigheter, ha med mig och lyfta just den här aspekten av bedrägeribrott för att säkerställa att det arbete som jag vet pågår också får den uppmärksamhet som det förtjänar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:32

6 december

Svar på
interpellationer

§ 15 Svar på interpellation 2022/23:37 om finansiering av religiösa samfund

Anf. 46 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Alireza Akhondi har frågat kulturministern vilka generella åtgärder som ministern och regeringen avser att vidta för att snarast möjligt stoppa bidragen till Imam Ali Islamic Center och dess verksamheter. Vidare har ledamoten frågat vilka åtgärder som ministern och regeringen avser att vidta för att säkerställa att andra staters finansiering av religiösa samfund, såsom Imam Ali Islamic Center, ska stoppas för gott.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som socialminister med ansvar för trossamfundspolitiken som ska svara på interpellationen.

Regeringen har varit tydlig med att frågan om förbud mot utländsk finansiering av de trossamfund där det finns en koppling till extremism, islamism och separatism ska utredas. Arbetet med att ta fram direktiv till en utredning bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

När det gäller den första frågan erhåller Imam Ali Islamic Center i sig inte några statliga bidrag. Däremot finns det en församling som verkar i centrets lokaler som uppstår statsbidrag som en del av Islamiska Shiasamfundet.

Som ansvarigt statsråd kan jag inte kommentera ett enskilt ärende. Däremot förutsätter jag att ansvariga myndigheter har tagit del av den debatt som finns kring Islamiska Shiasamfundet och om det finns skäl vidtar de åtgärder som krävs utifrån gällande regelverk.

Anf. 47 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Religionsfriheten och föreningsfriheten är två viktiga beståndsdelar i vår liberala demokrati. Det är friheter som är så viktiga att vi har skyddat dem i våra grundlagar och alltså inget som någon av oss här i kammaren på något plan tar lättvindigt på.

Vissa av oss tror på en högre makt och ett liv efter detta. För de allra flesta i vårt sekulariserade land är tron något mellan oss och den vi tror på. Självt har jag valt att inte tro på någon högre makt utan på min egen förmåga att skapa det liv som jag önskar. Om det visar sig att jag har fel får jag väl lita mig mot min förmåga att förhandla mig till en plats i paradiset.

Det är precis det som är det underbara med Sverige: Vi tror olika, ber till olika gudar eller väljer bort allt vad religion står för. Frihet att välja – jösses, vilken vacker mening!

Fru talman! Dessa friheter ska dock inte tas för givna. Det finns de som vill använda dessa friheter för att inskränka vår frihet att välja. Det finns de som med hjälp av dessa friheter väljer att radikaliserar andra till vålds-

handlingar. Det finns de som använder dessa friheter till att skapa köns-segregerade skolor och som täckmantel för att bedriva flyktingspionage och så split mellan människor.

Det är precis vad debatten i dag handlar om. Det handlar inte om religionsfriheten. Det handlar inte om föreningsfriheten. Det handlar inte om att peka ut grupper av människor som problem. Det handlar inte om att peka ut någon specifik religion som ett problem. Det handlar snarare om att sätta stopp för mygel och brott i religionens namn. Det handlar om att stärka tilliten till våra demokratiska institutioner och värna och utveckla den svenska demokratin.

Fru talman! Imam Ali Islamic Center i Järfälla och egentligen hela shiasamfundet i Sverige har djupgående brister som i vissa avseenden är rent brottsliga enligt svensk lag. I våras gjordes en fantastisk granskning av så kallad sighe av SVT:s *Uppdrag granskning*. Det är ett fenomen som är vanligt förekommande bland annat i Iran. Väldigt förenklat kan man beskriva sighe som ett så kallat njutningsäktenskap eller, om man så vill, köp av sexuella tjänster.

I granskningen framgick det väldigt tydligt att ett flertal shiacenter runt om i Sverige inte bara uppmuntrade detta utan aktivt förmedlade kontakter. Det är för mig ren och skär koppleriverksamhet – även det ett grovt brott i Sverige.

Det finns också otaliga rapporter och vittnesmål om att just Imam Ali Islamic Center är den iranska statens förlängda arm i Sverige. Det är vittnesmål som bör tas på största allvar av de rättsvårdande myndigheterna. Det rör sig om alltifrån direkt spionage till brottslighet av ekonomisk karaktär. Även radikalisering av unga och besökare finns det många vittnesmål om.

Fru talman! Jag är förvånad för att inte säga förundrad över att varken polisen, Säpo, regeringen eller ansvariga myndigheter hittills har uppmärksammat den här frågan. Det är hög tid att det sker nu. Jag hade hoppats mycket på den proposition som den förra regeringen arbetat fram, som tydligt innehöll skrivningar kring demokrativillkor som grund för att er hålla offentliga medel. Det skulle kunna vara ett verkningsfullt sätt att komma åt den här typen av oseriös och brottslig verksamhet.

Tyvärr har den nuvarande regeringen aktivt valt att dra tillbaka den proposition som låg färdig för beslut i riksdagen, troligen på grund av Kristdemokraterna mot bakgrund av att samfund som Livets Ord och Jehovas vittnen skulle kunna komma att drabbas av den här lagstiftningen.

Anf. 48 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det var många trådar i ledamoten Alireza Akhondis anförande. Jag ska försöka att ta upp några av dem i mitt svar.

Jag håller med om att religionsfrihet och föreningsfrihet är otroligt vackert. Människors möjlighet att själva organisera sig och söka lycka och mening i livet tillsammans med andra är någonting som är väl värt att skydda och vårda, och det är ingen slump att det är grundlagsfäst i vårt land.

Jag håller också med om att man ska kunna ha frihet till religion och frihet från religion. Det är säkert många som skulle vara intresserade av ledamotens förmåga att förhandla till sig en plats i paradiset.

Är det rent brottsliga handlingar som sker under trossamfunds täckmantel måste de förstås beivras. Det finns inget generellt skydd för att bedriva den typ av verksamheter som ledamoten pekar på, koppleriverksamhet och annat, utan det måste ju bli föremål för rättsliga åtgärder. Är det brottslig verksamhet ska de rättsvårdande myndigheterna naturligtvis ingripa mot detta. Det är ingen tvekan om det.

Från regeringen sida vill jag slå fast att statliga bidrag inte ska gå till organisationer eller trossamfund som främjar extremism eller terrorism eller som agerar som front för en främmande makt i Sverige. Som jag sa i mitt tidigare svar kan jag inte kommentera ett enskilt ärende, men däremot förutsätter jag att ansvariga myndigheter tar del av debatten, också den här i dag, och vidtar åtgärder som man finner lämpliga utifrån de regelverk som gäller. Det är det jag kan säga som statsråd.

Det fanns också en del andra trådar som debattören tog upp här. Jag gör så att jag avslutar anförandet här, och sedan återkommer jag i nästa anförande om flera av de saker som ledamoten tog upp.

Anf. 49 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Jag blir både förvånad och oerhört besviken på statsrådets ovilja att konkret svara på mina frågor. Jag var glad att det var just Jakob Forssmed, kristdemokratiskt statsråd, som tog över min interpellation, som från början var ställd till Parisa Liljestrand.

Jag märker att statsrådet aktivt väljer att inte svara på frågorna, varken skriftligt eller i talarstolen. Det riktas nämligen rätt allvarliga anklagelser mot detta center, och det är högst alarmerande att med hänvisning till statsrådets uppgifter ducka för att adressera frågan i närtid.

Jag vill därför bredda diskussionen med ytterligare beståndsdelar, nämligen den utländska finansieringen av religiösa samfund som sådan. Det finns i dag fyra länder som aktivt ägnar sig åt den typen av verksamhet i Sverige: Iran, Qatar, Saudiarabien och Turkiet. Det finns all anledning att diskutera om det är rimligt att andra stater aktivt finansierar religiösa samfund, med alla de risker som de kan medföra i ett land som Sverige.

För ett år sedan lämnade jag in en motion till riksdagen där jag hade ett yrkande om att regeringen skulle tillsätta en utredning för att förhindra sådan utländsk finansiering av religiös verksamhet i Sverige som syftar till att sprida extremism och icke-demokratiska budskap. Riksdagen riktade därför ett tillkännagivande, en uppmaning, till regeringen. Tillkännagivandet gjordes i samband med att utskottet behandlade ca 100 förslag om fri- och rättigheter och förebyggande av våldsbejakande extremism i motioner från allmänna motionstiden 2021.

Jag är stolt över att jag och Centerpartiet har drivit frågan och att den utredning som statsrådet hänvisar till i sitt svar bär mitt och mitt partis signatur. Men i avvaktan på att utredningen ska ge resultat – vi vet att utredningar tar sin tid innan de kommer på plats – och med tanke på beredningskravet i lagstiftningsprocessen är det vi närmast kan hoppas på precis den proposition som har dragits tillbaka av statsrådet. Jag skulle vilja höra statsrådet berätta varför man har valt att dra tillbaka propositionen.

Vi har alla möjligheter och skyldigheter – jag betonar det – att värna de grundläggande rättigheterna i vårt älskade Sverige. Att i det här skedet låta bli att agera när dessa rättigheter har utnyttjats av främmande makt för att underminera vårt samhälle är ytterst allvarligt.

Det här handlar inte bara om ett enskilt samfund, och jag vill understryka att det inte handlar om problematisering av tron i sig. Tron har jag all respekt för. Det här handlar om rent brottslig verksamhet. I vissa delar finns reportage – bevismaterial – som tydligt visar att njutningsäktenskap faktiskt förekommer och dessutom ett aktivt förmedlande av sådan verksamhet. I andra delar finns vittnesmål. Det är vittnesmål som är av karaktären att det kräver att statsrådet faktiskt tar frågan på yttersta allvar och adresserar den i närtid.

Anf. 50 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag hörde att ledamoten blev förvånad, men jag blir själv lite förvånad över att han använder ord som ducka, att aktivt inte ta ställning och så vidare. Jag är förhindrad, vilket ledamoten mycket väl vet, att ta ställning i enskilda fall. Det går inte, och det vet ledamoten.

Vad gäller demokrativillkoren tror jag att ledamoten, om ledamoten har följt debatten, vet att det har funnits många frågetecken. Hur ska villkoren tillämpas i de organisationer som bär upp demokratin? Vi har därför valt att göra ett omtag. Det råder inget tvivel om att regeringen kommer att återkomma med demokrativillkor. Vi ska göra vad vi kan för att ta fram ett regelverk som är skarpare och enklare att tillämpa också i relation till samfund som ägnar sig åt extremism.

Ledamoten antyder att regelverket skulle användas för att skydda sekter i Sverige. Det är naturligtvis inte så. I själva verket har tidigare kristdemokratiska statsråd agerat för att Jehovas vittnen inte skulle få statsbidrag, bland annat för att de på ett tydligt sätt vänder sig bort från samhället. Den typen av insinuationer får naturligtvis stå för ledamoten. Men det råder inget tvivel om vad syftet är här.

Jag tog upp i mitt svar att vi arbetar på ett förslag till utredningsdirektiv för att komma vidare när det gäller att förbjuda utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer som ägnar sig åt extremism eller separatism i Sverige. Här pågår ett arbete.

Jag är tacksam för ledamotens initiativ. Det är bra att vi är flera som driver på i frågor om religionsfrihet, samtidigt som vi inte accepterar extremism och att främmande makt använder olika typer av redskap i Sverige.

Anf. 51 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Att vara statsråd i Sverige är inte alldeles enkelt. Jag förstår att det finns ett tydligt ramverk för vad statsrådet får och inte får göra.

Samtidigt hänvisar den ansvariga myndigheten till att det är regeringen som måste fatta beslut för att stoppa bidrag till enskilda samfund. På så sätt är regeringen inte på något sätt förhindrad att agera i frågan.

Sedan finns annat som statsrådet kan göra. Just inför propositionen om demokrativillkoret finns en färdig utredning. Då finns det ingen anledning att skjuta på en process och göra ett omtag. Den kritik som har framförts mot propositionen är väl omhändertagen i remissförfarandet med anledning av lagförslaget.

I det här skedet kan jag inte, såvida statsrådet inte har några andra besked att ge, dra någon annan slutsats än att statsrådet faktiskt duckar frågan. Då är det i så fall upp till statsrådet att motbevisa, lägga fram konkreta förslag och säga vad som ska göras.

Det räcker inte att hänvisa till en utredning som jag och Centerpartiet tog initiativ till, som regeringen nu verkställer. Jag är ledsen, Jakob Forsmed, men det räcker inte.

Anf. 52 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Vi kommer alltså att arbeta aktivt med frågan om att stoppa finansiering från utländska stater till samfund i Sverige som bedriver olika typer av extremistisk verksamhet. Det är fastslaget, och det kommer vi att göra. Frågan bereds i Regeringskansliet. Med tanke på att regeringen har suttit sju veckor kan jag säga att frågan är komplicerad och inte enkel att hantera. Men vi har föresatt oss att göra detta.

Jag tänker mig att detta borde välkomnas av ledamoten. Jag tänker också att ledamoten tycker att det är bra att vi ska återkomma med skarpa demokrativillkor, som också underlättar arbetet med att säkerställa att trosamfund i Sverige får goda möjligheter att bedriva ett bra och aktivt arbete med religiös verksamhet, gudstjänster, omsorg, diakoni och så vidare. Men det ska finnas tydliga kriterier som gör det enklare att tillämpa regler och sätta stopp för bidrag till extremistisk verksamhet. Det är verkligen inte att ducka, utan det är att ta frågorna på allvar och göra det grundliga arbete som frågorna förtjänar för att få ett fungerande regelverk för dem som bidrar i det svenska samhället, som är en del av vårt samhällsliv, och för dem som vill förstöra och undergräva samma demokrati och goda värden som det här landet bygger på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2022/23:36 om prostitution som grund för utvisning från Sverige

Anf. 53 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Ola Möller har frågat mig om jag anser att prostitution ska vara en grund för utvisning från Sverige och hur jag avser att agera utifrån min ståndpunkt.

I enlighet med Tidöavtalet avser regeringen att tillsätta en utredning som bland annat ska analysera förutsättningarna för att återinföra möjligheten att utvisa utlänningar på grund av bristande vandel. Utredningen är en del av många åtgärder i regeringens satsning för att åstadkomma en ansvarsfull migrationspolitik.

Utredningen ska bland annat analysera de rättsliga möjligheterna att utvisa utlänningar på grund av bristande vandel utifrån både svensk grundlag och EU-rätten, Europakonventionen och andra folkrättsliga åtaganden. Enligt Tidöavtalet ska utredningen också ta fram författningsförslag för att – i den mån det är möjligt – återinföra en möjlighet att utvisa utlänningar på grund av bristande vandel. Det skulle till exempel kunna röra sig om samröre med en kriminell, våldsbejakande eller extremistisk organisation eller andra miljöer som hotar grundläggande svenska värden. Hämtat från tidigare förarbeten nämns även prostitution som ett exempel. Det är dock viktigt att framhålla att förslagens syfte inte är att utvisa människor för att

de har försatts i utsatthet. Vad som kan ligga till grund för utvisning på grund av bristande vandel får en utredning utvisa.

Jag kommer att agera för att våra gemensamma åtaganden i Tidöavtalet ska efterlevas.

Anf. 54 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! ”Jag vill att ni ska förstå att ingen prostituerar sig för att den vill. Det finns alltid en bakomliggande orsak. Den lyckliga horan existerar inte.” Så säger Louise Amcoff, vars bok *Till männen som köpte min kropp* på ett väldigt tydligt men också mycket smärtsamt sätt har satt ljuset på vad det handlar om och vad det är som driver en ung flicka in i prostitution, i att sälja sig till män.

Det finns alltid en bakomliggande orsak, säger Amcoff. Prostitution är inget som en människa – kvinna eller man – väljer att ge sig in i utan någon form av negativ drivkraft: ren fattigdom som i fallet med syriska flyktingar, psykiska och fysiska övergrepp som i fallet med unga personer i Sverige eller skriande behov av pengar som i fallet med missbrukare. De är offer för omständigheterna, många gånger helt utan egen kontroll – offer för strukturer som skapar skriande ojämlikhet där ingen annan väg ut ses än att söka sig till den destruktiva värld som prostitutionen de facto är.

En dansk studie har visat att när man sänker ersättningarna till människor som fått asyl ökar också brottsligheten i gruppen. Det är också väl känt att prostitution är mer vanligt förekommande av anledningen att man är fattig när man kommer till ett annat land. Den ökar alltså när människor blir fattigare.

Regeringen verkar ha förstått att det finns vissa problem med slotsavtalets skrivningar. Därför ser vi i svaret från ministern – precis som i svaret till min kollega som kommer i en senare debatt här i dag – att skrivningarna om prostitution har försvunnit, likaså skrivningarna om missbruk. Helt plötsligt är det inte det som fokus ligger på. Men pacta sunt servanda – avtal ska hållas. Således kommer frågan upp om prostitution men också om missbruk, som ju faktiskt är en sjukdom enligt WHO – alkoholmissbruk och spelmissbruk är sjukdomar som ska utredas.

Argumentet är att detta finns i tidigare förarbeten. Men då undrar man om det med dessa förarbeten, som är decennier gamla, har tagits hänsyn till att vi infört en sexköpslag och samtyckeslagstiftning eller att vi skrivit på nya konventioner såsom Istanbulkonventionen, som handlar om mäns våld mot kvinnor.

Med detta sagt kan jag inte annat än fundera på hur prostitution över huvud taget har hamnat i slotsavtalet. Var det verkligen så, där under kristallkronorna, att någon sa att i förarbetena för ett antal decennier sedan nämndes prostitution? Eller var det så när vinet hade flödat att någon sa att de där prostituerade är syndiga, de hör inte hemma här i vårt land, de tillför inget – och därför kom prostitution med?

Jag förstår att ministern inte var med när Tidöavtalet skrevs, så jag har respekt för om ministern inte kan svara på hur det var exakt där och då. Men hon måste ju ha fått argumenterat för sig efteråt varför prostitution står med. Därför vill jag fråga ministern om hon kan ge något enda exempel på när en person som säljer sex som enda handling, för det är vad prostitution handlar om, kan anses behöva utvisas. Låt mig betona att det är den isolerade händelsen prostitution som vi pratar om. Om inte annat bör

ministern kunna referera till vad det stod i de här förarbetena, som är de-cennier gamla, som var skälet till att prostitution skulle vara en grund för utvisning.

Jag vill också fråga ministern om hon likt sin kollega jämställdhetsministern i debatten i förra veckan menar att de som prostituerar sig inte är brottsoffer.

Anf. 55 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret på Ola Möllers interpellation. Men jag är fortfarande lite fundersam, för i Tidöavtalet nämns ju ingenting om dem som kopplar eller om dem som köper sexuella tjänster.

Den tidigare regeringen skärpte möjligheten att utvisa människor som begår brott, men här vill regeringen göra någonting annat. Man vill kunna utvisa människor som *inte* har begått brott, på grund av ett levnadssätt som man uppfattar som negativt. Då väljer man att särskilt peka ut offren för sexhandel och prostitution.

Jag undrar helt enkelt, fru talman: Vad är bevekelsegrunderna till att man har valt att peka ut prostituerade men inte sexköpare eller kopplare?

Tidigare i debatten nämnde man avslöjandena i *Uppdrag granskning* om församlingar som deltog i denna fruktansvärda verksamhet. Med regeringens logik är det mest upprörande människor som har blivit utsatta för denna sexhandel. De ska utvisas medan de som har köpt sexuella tjänster eller gjort sig skyldiga till koppleri skulle kunna stanna i Sverige.

Därför, fru talman, är min ganska enkla fråga återigen: Varför valde regeringen att rikta in sig på de prostituerade i stället för på sexköparna? (forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2022/23:36 om prostitution som grund för utvisning från Sverige

Anf. 56 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Det blir kanske inte ett under av spänstighet i debatten när man är tvungen att göra ett två timmars uppehåll mitt i, men vi får se vad vi kan åstadkomma.

När jag bland annat i Sveriges Radio har svarat på frågor om prostitution som en av grunderna för utvisning har jag varit väldigt tydlig. Det handlar om exempel från tidigare lagstiftning, och det handlar om att en utredare får titta på om detta, liksom vissa andra omständigheter, bör kun-

na ligga till grund för utvisning framöver. Det tar inte sikte på att utvisa människor enbart på grund av att de är utsatta.

När man nämner prostitution får man inte heller glömma att där också finns aspekten män som utnyttjar kvinnor.

Ola Möller tog i sitt inledningsanförande upp ett uttalande av min kollega jämställdhetsministern och ställde frågan om jag likt henne menade att prostituerade inte var offer. Jag tycker att det är otroligt viktigt att vi kan ha den här debatten. Jag är glad att vi lever i ett land där man kan debattera fritt. Jag kan också förstå att man har invändningar mot Tidöavtalet. Det ska man naturligtvis ha som opposition. Men jag tror ändå att det är viktigt att vi förhåller oss på ett sakligt sätt till vad som har sagts.

Jag konstaterar att detta var vad jämställdhetsministern sa: ”Enligt vår definition av sexköp är de som man köper sex av nämligen inte brottsoffer. De har inte brottsofferstatus enligt den lagstiftning vi har i dag. Om man däremot är utsatt för människohandel eller grova kopplerier har man brottsofferstatus enligt de definitioner vi har i svensk lagstiftning i dag. Annars har man status som vittne.”

Det var det hon sa, och jag har ingen annan definition av detta. Dock är det klart att vi ska bekämpa de män som på olika vis utnyttjar kvinnor på ett otillbörligt sätt. Det vill jag vara mycket tydlig med.

Påståenden som de som kommer från Ola Möller om vad jag och andra har sagt och inte sagt tar egentligen bara fokus från det som är det viktiga här, det vill säga att vi efter många år av socialdemokratiskt styre har fått en samhällsutveckling som gör att det finns skäl att utreda om det bör finnas fler grunder för utvisning än dem som dagens lagstiftning medger. Vi menar att samhällsutvecklingen gör att det finns skäl för det, och detta är alltså inte främmande för svensk rätt utan någonting som vi haft även tidigare.

Jag tror att de flesta är överens om att vi under många år har misslyckats med integrationen. Om man har många personer som befinner sig i Sverige utan att vilja integreras och bli en del av samhället och i stället egentligen agerar tvärtemot de grundläggande principer som gäller för det svenska demokratiska samhället är det ett stort problem. Om integrationen ska fungera behöver människor som bor här faktiskt också vilja bli en del av det svenska samhället och anstränga sig till det yttersta för att bli det så snabbt som möjligt. Om man däremot inte har en sådan vilja och befinner sig i miljöer kopplade till exempelvis kriminella gäng, klaner eller extremistiska grupperingar och inte har för avsikt att ändra på detta måste vi ställa oss frågan om man verkligen ska vara kvar i Sverige. Tycker egentligen Ola Möller att det är problematiskt?

Exakt hur detta ska gå till, återigen, ska denna utredning naturligtvis titta närmare på, liksom hur det fungerar i andra länder. Jag vill inte och tänker inte föregripa en sådan utredning.

Anf. 57 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Det är alltid intressant när man inte vill svara på frågor, vilket ministern nu uppvisar en ovilja att göra, och i stället pratar om allt annat. Min fråga handlade om huruvida ministern kan ge några goda exempel, eller dåliga, på när prostitution kan ligga till grund för utvisning. Det var vad hela interpellationen handlade om, inte alla de andra sakerna. Jag tycker också att det kan finnas skäl att utvisa personer på grunder som

handlar om våldsbejakande extremism och så vidare, men det är inte det denna debatt handlar om.

När det gäller brottsofferfrågan är det inte alldeles glasklart var gränsen går. Ministern sa att jag hade frågat om hon tyckte att de prostituerade var offer. Nej, det handlar om huruvida hon tycker att de är brottsoffer.

Advokaten Karin Gyllenring säger i Expressen den 16 oktober: ”I det här sammanhanget skulle jag snarare vilja se det som att den som säljer sex ... är ett brottsoffer som utsätts för grov kriminell verksamhet – stora nätverk som spänner över hela Europa eller olika delar av världen.” Synen på de prostituerade som brottsoffer är uppenbarligen inte glasklar i den juridiska världen.

Ministerns kollega jämställdhetsministern hade en lång harang om brottsoffren och allt som regeringen tänker göra för att stärka dem. Det är i sig bra. Men om de som är prostituerade enkom för att de säljer inte är att betrakta som brottsoffer missar ju regeringen hela målet för att skydda den gruppen.

Detsamma gäller de insatser som jämställdhetsministern lyfte kring mäns våld mot kvinnor. De missar hela den grupp av manliga prostituerade som finns.

Någonstans här vill jag återvända till kärnfrågan. Låt oss fokusera på prostitution. Ge ett exempel, ministern, på när prostitution enkom kan ligga till grund för utvisning! Förklara också varför gammal lagstiftning som inte gäller längre, som är föråldrad och som vi har avskaffat ska vara något att gräva i! Med den argumentationen skulle vi också kunna diskutera om homosexualitet fortfarande ska betraktas som en sjukdom, vilket det har gjort i gammal lagstiftning, eller om barnaga är ett bra sätt att uppföstra. Det är ju inte relevant!

Det är därför jag undrar om någon när slottsavtalet skrevs satt och funderade på vad de gamla förarbetena sa, eller om de personer som lyfte prostitution tyckte: Nej, det där syndiga levernet har inte i Sverige att göra.

I stället för att prata om allt annat fokuserar vi alltså nu på prostitution, även om jag skulle vilja fundera även på missbruksfrågan. Ska man utvisa spelmissbrukare enkom på grund av att de har ett spelmissbruk, som WHO klassar som en sjukdom? Men jag ska låta ministern slippa det denna gång. Ge ett exempel på när en prostituerad ska utvisas! Kan ministern inte göra det, inte ge en enda tanke om när det är lämpligt att utvisa någon bara på grund av prostitution, måste ministern ge ett bättre argument för att det är inlyft i slottsavtalet än att det har stått i ett gammalt förarbete.

Syftet är ju att utvisa prostituerade, annars hade det inte stått där. Viljan finns där, annars hade det inte nämnts.

Anf. 58 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Statsrådet undrade om det skulle bli en spänstig debatt efter pausen. Vi har haft två timmars paus. Därför blir det en aning förvånande att statsrådet på dessa två timmar inte lyckats komma fram till något svar på den enkla frågan varför slottsavtalet pekar ut prostituerade. Varför vill man göra det möjligt att utvisa prostituerade men inte sexköpare? Det är hela grundfrågan. Varför ska man kunna utvisa prostituerade, som ni själva har valt att ta upp som exempel, men inte sexköpare, som ni inte har valt att ta upp? Vad är bakgrunden till det?

Det kan ju inte vara att det finns förarbeten, som statsrådet gav uttryck för. Det finns ju massor av förarbeten om sexköp och sexköpare. Där hade det funnits mycket att gräva i. Frågan är varför man där kvällen på slottet, efter någon konjak, kom fram till att prostituerade kan vi utreda om de ska utvisas – sexköpare, njae.

Anf. 59 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Det vi säger i Tidöavtalet är att vi ska tillsätta en utredning för att undersöka i vilka fall det kan bli aktuellt att utvisa personer som har ett leverne som står i strid med de grundläggande demokratiska principerna i Sverige och om det finns ett agerande som kan utgöra grund för utvisning även om det i sig inte är ett brott som når den nivån att det som regel ska leda till utvisning.

Sedan är det ju så att detta inte är färdig lagtext, även om Ola Möller tycks vilja tolka det så. Jag är mycket glad åt att det inte är han som ska tolka det här avtalet framöver. Vi säger att vi ska tillsätta en utredning. Jag har mycket stor respekt för arbetet som utredningen ska göra och vill inte föregripa det.

Anledningen till att prostitution nämns – och det tyckte jag att jag var väldigt tydlig med i svaret, men jag kan upprepa det – är att det fanns med i den lagstiftning som alltså tidigare gällde i Sverige. Vi räknade upp några omständigheter som tidigare lett till utvisning. Därmed inte sagt att det ska leda till utvisning framöver. Det får utredningen titta på. Jag har varit mycket tydlig i mitt svar när jag har sagt att man inte ska utvisa människor enbart på grund av att de är utsatta.

Däremot, Ola Möller, har jag nämnt att man bör beakta män som utnyttjar prostituerade kvinnor. Kan det finnas anledning att titta på huruvida det på något sätt kan utgöra grund för utvisning? Det tycker jag att den här utredningen bör titta på.

Till Anders Ygeman skulle jag vilja ställa en fråga. Det var inte länge sedan Anders Ygeman var migrationsminister och så att säga vårdade en lagstiftning som alltjämt gäller och som innebär att man kan avvisa prostituerade för att de inte bedöms försörja sig på ett ärligt sätt. Detta har också skett på socialdemokratisk vakt i Sverige. Om man nu tycker att det är så orimligt kan man ju fråga sig varför man inte gjorde någonting åt den lagstiftningen, som i praktiken då innebar att kvinnor som prostituerade sig fick lämna landet för att de inte kunde försörja sig på ett hederligt sätt.

Anf. 60 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Det här är intressant, för nu säger ministern att det handlar om den demokratiska grunden – att det är det som är frågan. Bedriver man en verksamhet som inte är demokratisk ska man kunna utvisas. Det är därför det står i slottsavtalet.

Den omedelbara följdfrågan blir om det är odemokratiskt att sälja sex. Ministern sa att det handlar om huruvida man respekterar den svenska demokratin. Att sälja sex är lagligt i Sverige, så jag kan ju säga att det är en ledande fråga om det är odemokratiskt att göra det. Det borde inte vara det, men ministern kan förstås ha en annan uppfattning.

Det handlar också om det ministern sa om att ingen som är utsatt ska utvisas. Då blir frågan om ministern menar att det finns prostituerade som inte är utsatta. Om svaret är ja avviker ministern ganska skarpt från till

exempel introduktionen här före uppehållet, som handlade om att alla kvinnor och män som drivs in i prostitution givetvis är utsatta.

Om det i stället är så att alla är utsatta – då ska de inte utvisas, enligt ministern. Och då blir följdfrågan varför prostitution ska stå med. Ska skattepengar användas till att utreda någonting som ministern redan vet inte kommer att bli av? De är ju slöseri med skattepengar, om inte annat, och river upp massor av oro hos människor som kommer att känna sig stigmatiserade och utpekade. Får jag vara kvar i landet, jag som är fattig och utsatt?

Jag har alltså två frågor: Är det demokratiskt eller odemokratiskt att sälja sex när demokratikriteriet tydligen är grunden för det här stycket i slottsavtalet? Och är alla prostituerade utsatta?

Anf. 61 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag tänker upprepa det jag sa tidigare: Om många personer befinner sig i Sverige utan att vilja integreras och bli del av samhället och i stället agerar tvärtemot de grundläggande principer som gäller för det svenska demokratiska samhället är det ett stort problem. Därför vill vi utreda möjligheten att utvisa människor som lever i strid med dem. En viktig del av våra grundläggande demokratiska värderingar är exempelvis att alla människor oavsett kön är lika mycket värda.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2022/23:43 om levnadssätt som grund för lagföring

Anf. 62 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Anders Ygeman har frågat justitieministern vilka levnadssätt han anser vara så klandervärda att de ska resultera i lagföring och därmed utgöra grund för utvisning, på vilket sätt han ser framför sig att dessa ”otvetydiga anmärkningar” ska samlas in och registreras, om han anser att dessa levnadssätt även ska medföra anmärkningar och påföljder även för svenska medborgare och om han avser att vidta några åtgärder utifrån sin ståndpunkt.

Anders Ygeman har också frågat på vilket sätt justitieministern menar att ”i handling missakta den svenska befolkningen” ska utgöra grund för lagföring och därmed för utvisning och om han avser att vidta några åtgärder utifrån sin ståndpunkt.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

I enlighet med Tidöavtalet avser regeringen att tillsätta en utredning som bland annat ska analysera förutsättningarna för att återinföra möjligheten att utvisa utlänningar på grund av bristande vandel. Utredningen är en av flera åtgärder i regeringens satsning för att åstadkomma en ansvarsfull migrationspolitik. Den aktuella punkten i Tidöavtalet berör inte svenska medborgare.

Utredningen ska enligt Tidöavtalet bland annat analysera de rättsliga förutsättningarna för att utvisa utlänningar på grund av bristande vandel

utifrån den svenska grundlagen, EU-rätten, Europakonventionen och andra folkrättsliga åtaganden.

Enligt Tidöavtalet ska utredningen också ta fram författningsförslag för att i den mån det är möjligt återinföra en möjlighet att utvisa utlänningar på grund av bristande vandel. Det skulle till exempel kunna röra sig om samröre med en kriminell, våldsbejakande eller extremistisk organisation eller andra miljöer som hotar grundläggande svenska värden.

Vad som kan ligga till grund för utvisning på grund av bristande vandel och vad uttrycket ska omfatta får en utredning analysera och bedöma. I Tidöavtalet står inte att det ska krävas lagföring för att bristande vandel ska anses föreligga. Det kommer också att bli en fråga för utredningen att ta ställning till vilka beviskrav som ska gälla och hur regeln ska utformas så att den kan tillämpas på ett rättssäkert sätt.

Jag kommer att agera för att våra gemensamma åtaganden i Tidöavtalet efterlevs.

Anf. 63 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är nu den andra interpellationsdebatten utan att vi får till en diskussion om det interpellationen handlar om. Vi diskuterar i stället andra bevekelsegrunder för förslagen i slottsavtalet.

I den tidigare interpellationsrundan fick vi lära oss att skälet till att prostituerade men inte sexköpare nämns är att de nämndes i förarbetena. Då undrar man ju varför det inte skrevs in i slottsavtalet. Det hade varit ett enkelt sätt att förklara varför man säger att det ska gå att utvisa prostituerade men inte sexköpare. Men det är inte det den här debatten handlar om i huvudsak.

Här handlar det om två andra begrepp som finns med i slottsavtalet. Statsrådet och jag kan vara överens om att samröre med en terroristisk organisation eller en organisation med en allvarligt extremistisk del ska kunna leda till att man utvisas.

Men här handlar det om andra begrepp, fru talman. Jag tänkte att vi skulle kunna diskutera dem i stället och få veta mer om bevekelsegrunderna bakom dem. Det första är ”en otvetydig anmärkning”. Vad är det? Vad ser statsrådet framför sig som en otvetydig anmärkning på någons levnadssätt?

Hur tänker sig statsrådet att man ska kunna föra bok över de här otvetydiga anmärkningarna, och hur ska de kunna prövas? Det var skälet till att jag frågade justitieministern, men jag antar att eftersom frågan har lämnats över till statsrådet Malmer Stenergard kommer hon att kunna svara på frågan.

Det andra begreppet är ”missakta den svenska befolkningen”. Vad innebär det?

Den 30 april 1967 beslagtogs svensk polis 61 grafiska blad av konstnären Carl Johan De Geer och hans konstverk *Skända flaggan*. Han dömdes den 7 juni för uppvigling och skymfande av svensk och utländsk rikssymbol. Frågan är om Carl Johan De Geer för detta tilltag skulle riskera utvisning med regeringens politik. Är det denna typ av missaktning av den svenska befolkningen som slottsavtalet tar sikte på? Om inte, skulle ministern kunna nämna en enda handling som skulle kunna räknas som en

missaktning av den svenska befolkningen och som därmed i fortsättningen skulle kunna utgöra grund för utvisning från Sverige?

Prot. 2022/23:32
6 december

Svar på
interpellationer

Anf. 64 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Anders Ygeman talade i sin interpellation om lagföring på grund av brott och om att det handlar om levnadssätt så klandervärda att de ska kunna resultera i lagföring. Här vill jag vara väldigt tydlig med att det finns en viktig distinktion. Individer som lagförs på grund av brott kan under vissa förutsättningar också utvisas på grund av det brott som vederbörande dömts för. I Tidöavtalet görs alltså inte någon koppling till lagföring för att bristande vandel ska anses föreligga, och här kommer vi till en viktig punkt.

Som jag sa tidigare: Efter många år av S-styre har samhällsutvecklingen i Sverige gått så långt att det finns skäl, vilket vi slår fast i Tidöavtalet, att utreda om det bör finnas fler grunder för utvisning än dem som dagens lagstiftning medför.

Jag tror att de flesta är överens om att vi under många år har misslyckats med integrationen. Om man har många personer som befinner sig i Sverige utan att vilja integreras och bli en del av samhället och i stället egentligen agerar tvärtemot de grundläggande principer som gäller för det svenska demokratiska samhället är det ett stort problem. Om integrationen ska fungera behöver människor som bor här faktiskt också vilja bli en del av det svenska samhället och anstränga sig till det yttersta för att bli det så snabbt som möjligt och följa svenska normer och värderingar.

Om någon däremot inte har en sådan vilja och befinner sig i miljöer kopplade till exempelvis kriminella gäng, klaner eller extremistiska grupperingar och inte har för avsikt att ändra på det måste vi ställa oss frågan om personen verkligen ska vara kvar i Sverige.

Exakt hur detta ska gå till, liksom hur det fungerar i andra länder, ska utredningen titta närmare på. Jag vill inte, och tänker inte, föregripa utredningen. Jag konstaterar att detta är en lagstiftning som har funnits i Sverige tidigare.

När det gäller formuleringen om själva vandelsbedömningen vill jag säga att "otvetydiga anmärkningar" är ett vedertaget begrepp som använts i förarbeten till utlänningslagen på en rad ställen. Vi gör som bekant vandelsprövningar till exempel när vi ska bedöma om en person bör beviljas permanent uppehållstillstånd och när vi ska bedöma om en person ska beviljas medborgarskap. Då tittar vi på en rad olika faktorer.

Det vi har gjort i Tidöavtalet är alltså att peka på faktorer som tidigare har kunnat utgöra grund för utvisning på grund av bristande vandel. Vad som framöver ska kunna utgöra grund för detta får naturligtvis undersökas noggrant i en utredning. Precis som det har varit tidigare ska denna prövning göras på ett rättssäkert sätt, och den ska göras av domstol.

Anf. 65 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Om motiven nu är så klara som statsrådet ger uttryck för kanske statsrådet kan ge åtminstone ett exempel? Vad innebär det att missakta den svenska befolkningen?

Jag må vara oerfaren, men jag kommer faktiskt inte riktigt ihåg hur förarbetena såg ut när det gäller rekvisitet för att missakta den svenska befolkningen eller vad som skulle kunna komma att omfattas. Jag tog upp

ett exempel på något som trumfar detta eftersom det faktiskt ledde till lagföring i Sverige, nämligen händelsen med konstnären Carl Johan De Geers konstverk *Skända flaggan*. Denna händelse borde stå högre upp. Inte bara uppfylldes – möjligen – rekvisitet för att missakta den svenska befolkningen, utan konstnären blev även lagförd.

Man blir ju nyfiken, och eftersom statsrådet inte svarade ställer jag frågan igen: Hade Carl Johan De Geer, enligt statsrådets mening, kunnat bli utvisad för att ha missaktat den svenska befolkningen? Om inte, varför? Och finns det något annat exempel på handlingar av missaktning av den svenska befolkningen som ska leda till att en person utvisas?

Det är ju en sak att en person prövas i domstol mot juridiska rekvisit. Det är en annan sak när man går bortom den lagstiftning som man har till saker som inte har prövats som brott i domstol.

Eftersom jag antar att ni i regeringen nu sitter och jobbar med förarbetena till denna utredning antar jag också att ni har diskuterat olika exempel fram och tillbaka och hur ni ska skriva i direktiven. Därför skulle det kunna vara intressant för väljarna att få veta vad det innebär att missakta den svenska befolkningen.

Anf. 66 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Det är lite intressant att den tidigare migrationsministern Anders Ygeman gör sitt allra bästa för att på något sätt raljera över något som efter en utredning är tänkt att bli ett svar på ett problem som han själv har varit med och bidragit till.

Anders Ygeman drar också in frågor om insamlande och registrering av någons levnadssätt utan att det finns ett enda ord om detta i Tidöavtalet. Jag tänker, som bekant, inte föregripa utredningen. Jag tänker inte göra hypotetiska bedömningar i det här skedet, utan detta måste ha sin gång. Jag tror att det före detta statsrådet i grunden är ganska väl medveten om det. En utredning måste få vrida och vända på de svårigheter och möjligheter som finns med en lagstiftning som den här.

Det står naturligtvis var och en fritt att kritisera regeringen och förslag som den går fram med. Jag är som sagt tacksam att jag bor i ett land där detta är fullt möjligt, men jag tror att det ger väljarna mer om man har en konstruktiv debatt. Jag ser fram emot en sådan med Socialdemokraterna framöver.

Jag tar i detta sammanhang fasta på att Anders Ygeman inte säger något kritiskt om förslagen i de delar som tar sikte på association med kriminella organisationer, nätverk eller klaner och deltagande i våldsbejakande eller extremistiska organisationer eller miljöer. Förhoppningsvis beror detta på att han nu ser samma negativa samhällsutveckling som regeringen ser, nämligen att dessa grupperingar har en alldeles för stor roll.

Denna regering kommer att göra allt i sin makt för att ta itu med det utanförskap som den socialdemokratiska regeringen har lämnat efter sig. Det kommer att krävas omfattande insatser för att se till att de som har kommit till Sverige och vill bli en del av den svenska gemenskapen också blir det. Det kommer också att krävas insatser i förhållande till dem som inte vill vara en del av den svenska gemenskapen. Sverige måste få ordning och reda i integrations- och migrationspolitiken.

Jag ber Anders Ygeman om lite tålamod tills direktiven och resultatet av utredningen har kommit.

Anf. 67 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag har stort tålamod när det gäller både direktiven och utredningen. Vi socialdemokrater kommer naturligtvis att ta ställning till förslagen efter att ha sett detta utredas och bli till förslag från regeringen. Det är ju lite svårt att ta ställning till förslag när inte ens ministern själv kan ange ett enda exempel på när regeringens förslag skulle kunna tillämpas. Än mindre är det möjligt att ta ställning till om detta skulle ha någon som helst effekt på migrationspolitiken när statsrådet inte kan ge ett enda exempel.

Vi har nu haft sex replikskiften – tror jag – om denna paragraf i Tidöavtalet utan att statsrådet har kunnat ge ett enda exempel. Det är ju en sak att ställa frågor till mig i opposition, fru talman, men statsrådet har ju faktiskt skrivit under det här avtalet och antagligen varit med och formulerat det. Då kan hon ju inte skjuta detta till utredningen.

Vad är det som är grunden för att den som missaktar den svenska befolkningen ska utvisas? Vilken typ av händelser är det som man har sett framför sig när man har formulerat det här? Det kan inte utredningen ta reda på, utan det måste regeringen kunna svara på. Detta är grunden för regeringens politik.

Fru talman! Statsrådet har ett inlägg kvar efter två interpellationsdebatter. Kan vi få ett exempel? Vad innebär det att missakta den svenska befolkningen?

Anf. 68 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Precis som vi har olika tolkningar av Tidöavtalet – jag är väldigt glad att det är jag och inte Anders Ygeman som har tolkningsföreträde – har vi nog även olika tolkningar av kvaliteten i mitt svar. Det har jag stor respekt för.

Vad jag också har stor respekt för är den svenska traditionen att vi utreder lagförslag på ett grundligt sätt, tar hänsyn till de synpunkter som kommer in längs med vägen och lägger fram genomarbetade lagförslag. När man inte arbetar så blir det inte bra. Ett exempel var när man lade fram gymnasielagstiftningen och Lagrådet konstaterade att gränsen var nådd. Den läxan kanske även Anders Ygeman borde ha lärt sig.

Återigen ber jag om tålamod. Det här är ett arbete som ska genomföras på ett mycket seriöst sätt. Jag ber att få återkomma och ser fram emot debatt när direktiv, utredning och så småningom eventuell lagstiftning presenteras.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2022/23:47 om försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare

Anf. 69 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Anders Ygeman har frågat mig när regeringen kommer att höja inkomstgränsen för arbetskraftsinvandrare. Han har också frågat vad regeringen har för bevekelsegrunder för att avisera ytterligare utredningar i stället för att gå fram med skarpa förslag.

Inledningsvis ska det noteras att Anders Ygeman i sin interpellation blandar in Migrationsverkets prognos för asylsökande i ett sammanhang som rör arbetskraftsinvandring.

Sverige har en omfattande arbetskraftsinvandring till så kallade lågkvalificerade yrken där kraven på utbildning och yrkeserfarenhet är lägre. I många fall handlar det om arbeten som bör kunna utföras av personer som redan bor i Sverige. Det förekommer också omfattande problem med missbruk av regelverket, särskilt inom branscher där dessa yrken finns. Regeringen avser därför att höja inkomstgränsen för arbetstillstånd för att begränsa den lågkvalificerade arbetskraftsinvandringen till Sverige och motverka missbruk.

Den proposition som precis röstades igenom i riksdagen är ett steg i rätt riktning. Men regeringen ser brister i den lagstiftning som den socialdemokratiska regeringen tog fram. Lagstiftningen gör det möjligt för regeringen att höja försörjningskravet för den som ansöker om ett arbetstillstånd, men det finns till exempel inte några möjligheter att göra undantag från kravet för vissa yrkesgrupper.

Enligt Tidöavtalet ska utgångspunkten vara att ett arbetstillstånd ska beviljas om arbetstagaren har en lön i nivå med medianlönen i Sverige. I dagsläget innebär det drygt 33 000 kronor i månaden. Sverige är i första hand i behov av kvalificerad och högkvalificerad arbetskraft, men det kan av olika anledningar finnas behov av att kunna tillåta arbetskraftsinvandring inom vissa yrkesgrupper där lönerna ligger under den fastslagna inkomstgränsen. Undantag bör därför kunna göras för enskilda yrkesgrupper. Regeringen ser också ett behov av att helt kunna exkludera vissa yrkesgrupper från möjligheten till arbetskraftsinvandring, såsom personliga assistenter.

Regeringen kommer så snart som möjligt att ta fram de förordningsändringar som krävs för att i ett första steg tillämpa ett högre försörjningskrav än det som gäller i dag för arbetstillstånd. Därtill kommer en pågående utredning att ges i uppdrag att föreslå en ordning i enlighet med Tidöavtalet.

Anf. 70 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det är nu ett halvår sedan jag aviserade propositionen om ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare och flera månader sedan jag lade densamma på riksdagens bord. Den 30 november antog riksdagen regeringens förslag.

Min fråga är varför regeringen inte har fattat beslut om ett sådant tak, något som utlovades i valrörelsen. Statsrådet själv har gång på gång under den här tiden och i valrörelsen sagt att det gått alldeles för långsamt från den socialdemokratiska regeringen. Nu sitter hon på stolen själv, men har inte fattat något beslut. I stället skjuts försörjningskravet på framtiden. Det ska i stället utredas. Det som tidigare var så bråttom ska nu skjutas på framtiden.

Om statsrådet såg brister med regeringens förslag, som hon nu påstår i svaret, blir mina enkla frågor: Varför har statsrådet inte motionerat? Varför har statsrådets parti inte motionerat? Varför har inget av regeringspartierna motionerat? I så fall skulle ju bristerna ha kunnat justeras av riksdagen före riksdagsbeslutet. Men trots den nästan halvårslånga tiden, då man har

kunnat höra, debattera och läsa förslaget, har det inte väckts några motioner från något av den nuvarande regeringens partier om brister.

Jag hävdar i interpellationen att arbetskraftsinvandringen ökar. Ministern säger att jag blandar ihop siffrorna. Jag fortsätter att hävda att arbetskraftsinvandringen till Sverige ökar. Det var också den prognos som Migrationsverket gav uttryck för när de besökte utskottet.

Följden av regeringsskiftet, det så kallade paradigmskiftet som skulle uppnås, kommer paradoxalt nog att innebära att Sverige får ökad invandring, inte minskad invandring, eftersom man skjuter på taket och aviserar ett antal undantag från taket. I värsta fall kan det innebära att vi får tiotusentals fler arbetskraftsinvandrare till yrken med låg kompetens eller låga löner, tvärt emot det man lovade i valrörelsen. Det, fru talman, kan man kanske kalla ett paradigmskifte, men det var knappast det väljarna förväntade sig.

Anf. 71 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Först vill jag framhålla att jag tror att jag och Anders Ygeman har ganska stor samsyn i de här frågorna. När Anders Ygeman var ansvarigt statsråd var vårt samarbete och vår dialog väldigt bra, upplever jag. Jag hoppas att vi kan fortsätta ha en god dialog gällande detta.

För att rätt ska vara rätt: När jag inledningsvis påtalade att Anders Ygeman blandat ihop asylinvandring med arbetskraftsinvandring syftade jag på inledningen av interpellationen, som lyder: ”Den senaste prognosen från Migrationsverket visar att antalet asylsökande åter har börjat öka.” Sedan kommer frågor om arbetskraftsinvandringen. Det var bara det jag ville påtala. Men det är egentligen inte i centrum för den här debatten.

Ett höjt försörjningskrav satt ju tyvärr rätt så långt inne för den socialdemokratiska regeringen. Vi hade kunnat ha det på plats tidigare, tror jag. Det var först när Miljöpartiet inte satt i regeringen som det kom ett förslag till lagstiftning.

Den proposition som medger att regeringen genom förordning höjer försörjningskravet röstades igenom riksdagen för sex dagar sedan. Jag är väldigt tacksam för att Anders Ygeman har mycket höga förväntningar på takten i den här regeringens arbete, men jag tror att han nog ändå förstår att det tar lite mer än sex dagar att arbeta fram en förordning. Nu hade man kunnat tänka sig när man rotade i byrålådorna på Regeringskansliet att det skulle kunna finnas ett utkast till förordning. Det har jag ännu inte hittat. Men om Anders Ygeman har det får han gärna komplettera med det.

Den här höjningen kommer. Anders Ygeman kan vara helt lugn. Detta kommer att ske i två steg. Först kommer vi att besluta om en förordning i enlighet med vad propositionen medger om ett höjt försörjningskrav. Det är steg ett. Att det är viktigt att få det på plats tror jag i grunden att vi är helt överens om. Eftersom vi ser brister i den proposition som den tidigare regeringen presenterade kommer vi i steg två att gå vidare och utreda hur man kan höja det här och lägga till ett inkomstkrav från vilket man kan göra vissa undantag och även exkludera hela branscher.

Anf. 72 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Först ska jag bara kvittera. Jag tror att vi i grunden har en samsyn på väldigt många områden och ett bra samarbete. Det är kanske därför jag blir lite förvånad över diskrepansen.

Först kritiserar man att vi inte hade det på plats tidigare, vilket återkommer i statsrådets svar. Sedan ska man utreda ett antal undantag, trots att man hade möjligheten att motionera om det. Det skjuter upp införandet av ett rimligt golv.

Sedan har man inte förberett förordningen. När det gäller vårt arbete tror jag nog att det bara är att krasa lite i byråldorna, så hittar man det vi har gjort. Det kanske är så att man har en lite annan inriktning än den vi hade.

Vi hade inte planer på att undanta hela branscher. Vi hade inte planer på att göra det i flera steg. Vår plan var att vi först skulle ha ett högt golv på plats. Sedan skulle vi gå vidare med arbetsmarknadsprövning för att på det sättet få ett effektivt stopp för oseriös arbeidskraftsinvandring.

Dessutom hade vi ett halvår tidigare lagt fram ett antal andra förslag på riksdagens bord för att försvåra oseriös arbeidskraftsinvandring. Det gällde exempelvis kravet på rättsligt bindande anställningsavtal, skarpare kontroll och hårdare sanktioner.

De sakerna i kombination tror jag är det som krävs för att komma till rätta med den arbeidskraftsinvandring som faktiskt infördes av den moderatledda regeringen.

Nu blir det inte så. Nu blir det lite långsammare än vad som kunde ha varit fallet. Nu blir det lite större oseriös arbeidskraftsinvandring än vad som annars hade varit fallet. Vi får helt enkelt vänta. Skälet till det kanske Maria Malmer Stenergard kan ge uttryck för.

Om vi haft en annan regering hade vi haft skarpare lagstiftning eller förordning på plats. Vi hade haft färre undantag, och vi hade gått vidare med förslaget om arbetsmarknadsprövning. Det hade varit en kombination av förslag som hade undanröjt den oseriösa arbeidskraftsinvandringen i Sverige.

Anf. 73 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Till att börja med: Varför motionerade inte Moderaterna? Jag är inte säker på att den stora förändring som hade krävts hade rymts inom ramen för en följdmotion. Här säger man i propositionen att det handlar om ett höjt försörjningskrav. Det ger också vissa begränsningar i hur långt man kan gå.

Det kommer att gå fort. Vi kommer att gå fram med det höjda försörjningskravet, precis som Anders Ygeman menar att den tidigare regeringen hade avsett att göra. Därutöver kommer vi att gå vidare med ett ytterligare höjt inkomstkrav. Från det ska det finnas möjlighet att göra undantag om det bedöms finnas behov av det.

Anders Ygeman behöver inte ens ha särskilt mycket tålamod. Det kommer en förordning som kommer att innebära ett höjt försörjningskrav. Det tror jag i grunden att vi båda tycker är bra.

Vad vi inte är överens om är delarna med en arbetsmarknadsprövning som den tidigare regeringen ville gå vidare med. Där har vi i grunden rätt olika syn på hur regelverket bör utformas. Men det kan vi lämna därhän.

Anders Ygeman sa: Om vi haft en annan regering hade det gått fortare framåt. Det är jag inte alls säker på. Det hade varit rätt sannolikt att den hade haft Miljöpartiet och Vänsterpartiet som underlag. De har som bekant en annan inställning, vilket också framgår av reservationerna i betänkandet där propositionen behandlades.

Jag är inte helt säker på att det hade gått fortare. Jag tror att Anders Ygeman ska förlita sig på att regeringen och samarbetspartierna kommer att leverera ett höjt försörjningskrav och därefter ett höjt inkomstkrav.

Anf. 74 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! De delarna vi är överens om är de höjda kraven. De delarna vi inte är överens om är tidsplanen och undantagen där kraven riskerar att bli en schweizerost.

Min farhåga är att det inte kommer att lösa problemen. Vi kommer att ha fortsatt hög arbetskraftsinvandring till branscher där det inte behövs. Det kommer att tynga Migrationsverket och göra handläggningen av den arbetskraftsinvandring vi behöver alltför långsam.

Risken är att vi får tiotusentals arbetskraftsinvandrare till branscherna som vi annars inte hade haft och därmed försvårar integrationen och driver på segregationen. Jag tror att arbetsmarknadsprövning är ett effektivt verktyg. Jag beklagar att regeringen planerar att inte gå fram med en sådan.

Risken är att regeringen bara vidtar de åtgärder som Maria Malmer Stenergard nu ger uttryck för och att huvuddelen av problemen på svensk arbetsmarknad och med svensk invandring fortsätter med stor segregation och bristande integration som följd.

Jag hoppas naturligtvis att jag har fel och att regeringens om än senfärdiga förordningar och propositioner kommer att lösa problemet. Men jag misstänker att jag har rätt och att vi kommer att få återkomma till problematiken i framtida interpellationer.

Anf. 75 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Inledningsvis noterar jag att det är senfärdigt av regeringen att inte leverera en förordning på sex dagar medan det inte betraktas som senfärdigt av den tidigare regeringen som Anders Ygeman var en del av att inte leverera en proposition förrän efter nästan åtta år. Det verkar vara lite olika måttstockar beroende på vilken regering som man talar om.

Anders Ygeman uttrycker en oro för att det ska bli en schweizerost till följd av möjlighet till undantag från ett framtida högre lönekrav. Jag vill återigen för tydlighetens skull säga att vi nu går fram med ett högre försörjningskrav, precis som jag uppfattade att Anders Ygeman avsåg att göra. Där finns det inte någon möjlighet att göra undantag.

Sedan ska en utredning titta på att ytterligare införa ett lönekrav som ligger betydligt högre. Det är runt medianlön, det vill säga drygt 33 000 kronor. Då kan det vara så att det finns behov av att ha möjlighet till undantag under den nivån. Men jag kan garantera Anders Ygeman att jag inte kommer att vara nöjd om det riskerar att bli en schweizerost av detta.

Jag ser precis de problem som Anders Ygeman pekar på när det gäller arbetskraftsinvandring till lågkvalificerade yrkan som vi har haft under lång tid av socialdemokratiskt styre. Det är jobb som i stor utsträckning borde kunna tas av dem som redan befinner sig här.

När vi nu talar om arbetskraftsinvandring är det lätt att vi betonar de negativa delarna. Det finns mycket problem framför allt kopplat till den lågkvalificerade arbetskraftsinvandringen. Men jag vill också betona hur otroligt viktigt det är för regeringen att främja den högkvalificerade och kvalificerade arbetskraftsinvandringen. Det gäller att korta de handlägg-

ningstider som verkligen har sprungit iväg de senaste åren under det socialdemokratiska styret.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2022/23:27 om Sveriges gröna basnäringsringar och deras konkurrenskraft

Anf. 76 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Alexander Christiansson har frågat mig vad jag och regeringen ämnar göra för att säkerställa de gröna näringarnas förutsättningar när det gäller en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion.

Inledningsvis vill jag poängtera att jag är enig med interpellanten om att det är väldigt angeläget att säkerställa konkurrenskraften i hela livsmedelskedjan, för både de små och de stora företagen. Det övergripande målet till 2030 för den nationella livsmedelsstrategin är att ha en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås. Syftet är att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

Sammanlagt har tre handlingsplaner för livsmedelsstrategin beslutats, varav en är slutförd. De två pågående handlingsplanerna innefattar insatser fram till och med 2025 om cirka 200 miljoner kronor årligen och innehåller bland annat satsningar på de tre fokusområdena kunskap och innovation, konsument och marknad samt regler och villkor.

Inom ramen för livsmedelsstrategin har förbättringar gjorts, och vi ska ta till vara det som är positivt. Från mitt perspektiv kan vi dock göra mer. För att uppnå målet om ökad livsmedelsproduktion måste skrivningarna om ökad produktion ges tyngre status, inte minst i ljuset av en coronapandemi och en osäker omvärld. Jag ser det som min uppgift att stärka konkurrenskraften i den svenska livsmedelskedjan.

Jag är medveten om att den svenska livsmedelskedjan står inför utmaningar med anledning av Rysslands olagliga invasion av Ukraina. Kriget har lett till ökade kostnader på insatsvaror som el, drivmedel och förpackningsmaterial. Allt det leder sammantaget till högre kostnader för slutprodukterna.

I valet lovade vi att sänka kostnaderna för drivmedel genom sänkt skatt. I Tidöavtalet är samarbetspartierna överens om att reduktionsplikten ska sänkas till EU:s miniminivå 2024. Det är viktigt för den svenska primärproduktionen.

Att Sverige har en god försörjningsförmåga när det gäller livsmedel är angeläget. En viktig pusselbit i det arbetet är ökad livsmedellexport, vilket på sikt kan bidra till ökad konkurrenskraft.

Regeringen vill också stärka konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion och samtidigt förbättra den globala djurvälståndet. Därför ska en översyn göras av möjligheterna att, på ett sätt som är förenligt med den gemensamma jordbrukspolitiken i EU, balansera konkurrensförutsättningarna för svenska livsmedelsproducenter med bibehållna högt ställda svenska djurhållningskrav.

Jordbruket och trädgårdsnäringsen är grunden för landets livsmedelsförsörjning. Även om mycket i dag är automatiserat och digitaliserat inom

primärproduktionen i jämförelse med hur produktionen såg ut för 100 år sedan skapar hela livsmedelskedjan oerhört många arbetstillfällen. Det här är grundbulten för landsbygdens överlevnad. Dagens livsmedelsproduktion är till stor del högteknologisk, oavsett om det är djurhållning eller odling det handlar om. Personalbehovet kommer att bli stort. Då behövs kompetensförsörjning.

Avslutningsvis konstaterar jag också att företagare i livsmedelskedjan upplever ett regelkrångel. Det måste bli lättare. Jag vill därför lyfta fram fyra områden som jag nu ska jobba vidare med för att säkerställa den svenska konkurrenskraften: ökad livsmedelsexport, ökad innovationskraft, stärkt kompetensförsörjning och ökad regelförenkling.

Vi vet att svensk mat är god, har låg klimat- och miljöpåverkan och skapar jobb i hela landet. Sverige behöver en stark livsmedelskedja nu mer än någonsin.

Anf. 77 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag tog del av ministerns svar med belåtenhet. Jag är helt övertygad om att vi har samma ambitioner när det kommer till de här frågorna.

I egenskap av talesperson i småföretagarfrågor för Sverigedemokraterna måste jag säga att de här näringarna är helt centrala. De flesta företag inom dessa näringar är små företag. De sliter hårt med sin lönsamhet. Det har de gjort under lång tid och inte bara på grund av kriget och pandemin som har ställt till det ytterligare. Jag menar därför att detta är en viktig fråga. Det behövs inte bara ett mikroperspektiv utan också ett makroperspektiv för att se hur vi ska få bukt med problemen på lång sikt.

I den här debatten med ministern kommer jag att ägna mig åt just de korta och långa målen i mitt första inlägg för att sedan gå över till lite mer regelfrågor och sådant.

Jag tycker att ministern missar att nämna en sak. Han nämner den olagliga invasionen av Ukraina som en stor anledning. Visst är det så. Det förnekar ingen. Men de senaste åtta åren har det också fattats en rad dåliga politiska beslut som har spätt på det här och lett till ökade dieselpriiser och elpriser. Det är en viktig aspekt som jag vill ha med.

Vi har fått till en reducerad dieselskatt för jordbruket. Den första frågan är om vi har samma uppfattning om att den reduktionen ska bestå under lång tid. Jag menar att det måste finnas en långsiktig tanke med den reduktionen.

Näringarna själva säger, kopplat till deras lönsamhet, att det inte går att uppnå lönsamhet med nationella kostnader och internationella priser. Det ligger något i det. Det behövs på både kort och lång sikt en del åtgärder just för att öka produktiviteten. Jag tänker på skatter som behöver sänkas, förenklade regelverk, vilket ministern också nämner i sitt svar, och förenklad administration. Jag tänker att man behöver fördela kostnaden på våra djurhållnings- och miljö- och klimatambitioner. En större hemmarknad är ändå målet.

Jag ser mig själv som marknadsliberal och en person som uppskattar fritt företagande där politiken inte lägger tassarna i blöt för mycket. Det är väl det man har gjort under lång tid, inte minst kopplat till EU:s regelverk, som har varit ett ganska stort bekymmer för våra gröna näringar.

Det handlar i slutänden inte bara om företagande utan också om det faktum att vi behöver ha kontroll över vår egen matberedskap. De gröna näringarna skrev en skrivelse till miljö- och jordbruksutskottet. Den bordlades sedermera och lades till handlingarna. I skrivelsen tog man upp just matberedskapen, som i dag ligger under 50 procent. Jag och Sverigedemokraterna menar att det är på tok för lågt. Vi måste få upp vår självförsörjningsgrad så att vi själva har kontroll över det om ytterligare kriser skulle slå till mot Europa. Man vet aldrig vad som kommer att hända i framtiden. Då behöver vi skapa bra förutsättningar för de gröna näringarna, tänker jag. Och det är det som vi gemensamt vill framöver.

Ministern nämner tre fokusområden: kunskap och innovation, konsument och marknad samt regler och villkor. Kan ministern utveckla lite mer i detalj hur man tänker om att förbättra för de här näringarna på kort och lång sikt?

Anf. 78 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågorna. Vi får se vad jag mäktar med att svara på i det här inlägget. Vi får kanske återkomma till något om jag inte hinner.

Jag vill börja i den här änden. Det är få lantbruksföretagare och skogsbruksföretagare som jag har träffat som egentligen gillar krispaketen, stöden och att det går upp och ned och fram och tillbaka med bidrag. Man vill betraktas och behandlas som den företagare man är. Men vi har en situation där det går ganska mycket upp och ned. Och det har varit turbulent den senaste tiden. Vi hade en tuff torka 2018, vi hade coronapandemin och nu har vi kriget.

Det har självklart – jag är enig med dig, Alexander Christiansson – också funnits en lång rad politiskt dåliga beslut. Några av dem har vi adresserat i Tidöavtalet. Vi ska göra någonting åt dem. Reduktionsplikten är ett sådant beslut. När det gäller den nedsättning som vi i den nylagda budgeten förlänger för kommande år, så att det blir en nollnivå på dieselskatten för jordbruket, skogsbruket och vattenbruket, skriver vi också att vi får hålla under noggrann uppsikt hur det går kommande år.

Det är klart att vi behöver ha långsiktighet i de beslut vi fattar. Att reduktionsplikten sänks på det här sättet är någonting som vi har pekat ut ska gälla i alla fall den här mandatperioden. Sedan får vi se. Om produktionen kommer igång i Sverige, vilket jag tror att vi alla hoppas, och om vi kan få till en biodrivmedelsproduktion i Sverige som inte trycker upp priset på det sätt som det som vi importerar nu gör, hamnar vi potentiellt i ett annat läge.

Jag tror att det är oerhört viktigt att man fokuserar på konkurrenskraften. Den djurvälståndsutredning som vi också skriver om i Tidöavtalet är ju en inriktning också för konkurrenskraften: Hur ska vi stärka konkurrenskraften gentemot andra länder utan att tumma på våra krav? Det kan då läsas som: Hur får vi fler EU-länder att höja sina krav på djurhållning?

Kommissionen kommer troligtvis under tredje kvartalet nästa år med ett förslag på skärpt djurhållning. Det är någonting som vi kommer att ha en inledande diskussion om vid nästa jordbruks- och fiskerådsmöte i december, om bara några dagar. Jag kommer alltså att följa den diskussionen med intresse.

Under vårt ordförandeskap, som träder i kraft från årsskiftet, kommer det säkert att bli fler diskussioner kring de frågorna. Där är det viktigt att Sverige pekar på vilka framgångar vi har fått genom vår syn på djurhållning, och att vi genom den kan ha betydligt lägre antibiotikaanvändning än många andra. Men man ska inte heller se för lite till vilken vikt det har att vi ökar konkurrenskraften för svenska bönder och deras konkurrensvillkor i förhållande till övriga Europas bönder.

Anf. 79 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag tror att ministern fick med svar på de flesta frågorna. Men detta för mig också in på just det som jag tänkte ta upp i mitt andra anförande kopplat till regelkrångel och inte minst EU.

Jag har själv haft förmånen att vara nere i Bryssel och framlägga Sveriges syn på just de här frågorna och vårt sätt att arbeta med det som man på engelska kallar gold-plating, det vill säga överimplementering av regelverk och lagar. Jag tror, om jag inte missminner mig, att det var Storbritannien som var etta innan de lämnade – de tog guldmedalj i att överimplementera. Vi kom tvåa. Nu tror jag att vi ligger etta och har tagit över den medaljen, vilket jag inte ser som någonting särskilt positivt.

Även som ministern nämner kopplat till Djurhållningsutredningen är det så att man då vill ställa högre krav på andra länder, vilket jag i sak inte har något emot när det gäller den frågan. Problemet är att när EU kommer med regleringar och regelverk har vi en tendens att överimplementera dem och vara bäst i klassen, kanske för att skina och se bra ut gentemot andra medlemsländer.

Problemet är att det blir en väldig obalans i konkurrensen, för våra lantbrukare och gröna näringar får helt andra förutsättningar än andra länder får – detta är naturligtvis ministern fullt medveten om. För att ta ett exempel kom kommissionen med ett förslag på procentsatser inom växtskyddsmedel, där man hade 50 procent reducerat växtskyddsmedel. I efterhand kunde man se att man kanske inte uppnådde det som var målets syfte, utan tvärtom skapade en obalans i konkurrenskraften.

Just nyckelordet konsekvensanalys kommer ofta upp, och att man missar att göra en grundläggande konsekvensanalys för de regelförändringar som man gör. Detta är fallet både i EU – de får mycket kritik för det – och i Sverige. Där menar jag att vi behöver bli betydligt bättre på att när vi kommer med nya regelverk strukturellt fundera igenom det som ser bra ut teoretiskt på papperet men som i slutändan får enorma konsekvenser som inte är positiva för våra svenska företagare. Det är ett problem, och då måste vi hitta sätt att också kunna följa upp de regelförändringar som vi har gjort och se vad utfallet blev, vad konsekvensen blev och hur detta gynnar våra näringar i Sverige.

Min ambition för hela min politiska gärning när det kommer till näringslivet handlar just om att Sverige ska få de absolut bästa förutsättningarna – ännu bättre förutsättningar än andra länder – för att bli så enormt konkurrensstarkt, duktigt och bra på det vi gör att vi kan konkurrera med andra länder på ett exemplariskt sätt. Det är innovation och de här sakerna som Sverige är fantastiskt bra på. Det ska vi ta vara på.

Jag vill bara ställa en fråga. I budgeten står det på sidan 10: ”I denna proposition tas ett första steg genom att främja investeringar i forskning och utveckling. Regeringen kommer även att tillsätta en produktivitets-

kommission som ska analysera de största hindren för ökad produktivitet i den svenska ekonomin samt lämna förslag på hur produktiviteten kan förbättras. Ett arbete inleddes för att systematiskt minska företagets kostnader för administration.”

Det är en jättebra skrivning, tycker jag. Men jag har en fråga till ministern med koppling till produktivitetskommissionen: Kan ministern utveckla vad som avses med kommissionen och hur det arbetet kommer att se ut? För enligt näringarna själva saknas det en spelplan för samråd mellan näringarna, politiken och myndigheter etcetera. Kommer näringarna att kunna vara en del av arbetet i den kommissionen? Det var min fråga.

Anf. 80 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Ett huvudområde inom livsmedelsstrategin nu är regler och villkor. Tillväxtverket har flera viktiga uppdrag inom det området som löper fram till 2025 och som kommer att ha betydelse för företagen. De har i uppdrag att löpande genomföra analyser av den samlade regelgivningen för livsmedelskedjan och identifiera regler som försämrar konkurrenskraften, tillväxtmöjligheter eller innovationsförmågan för de företag som verkar inom livsmedelskedjan. Men de ska också identifiera eventuella brister i transparens och tillämpning av regelverken och utifrån det analysera och lämna förslag på förenklingar. Så långt är vi helt överens.

Jag tror att det är jätteviktigt att de svenska perspektiven lyfts i EU och att vi är närvarande där på högsta nivå. Det är min ambition att vara där så mycket som det bara går, och att det finns en svensk ministers röst vid bordet. Vi ska också skapa goda relationer till andra länder, bland annat dem som vi har liknande intressen med när det gäller skogen, jakten eller jordbruket, och bygga allianser. Det är så EU funkar. Men då gäller det att vi är där på plats, och det ska det bli ändring på. Vi ska vara mer på plats för att göra den svenska rösten hörd. Det är oerhört viktigt.

Vi går nu också in i ett ordförandeskap, vilket ställer lite andra krav på oss. Vi kanske inte kan hålla den svenska ståndpunkten eller vifta med den alltför mycket. Då riskerar vi att mindre fungera som en ordförande bör göra i fråga om att söka kompromisser, så som det tjeckiska ordförandeskapet arbetade och det franska före dem. Det betyder inte att vi är åsiktslösa, men man får hitta vägar att nå fram på ett bra sätt. Då är de goda relationerna till andra medlemsländer, i mitt fall till andra jordbruksministrar, oerhört viktiga. Dem skapar man på plats där, och det är det min ambition att göra.

Precis som Alexander Christiansson säger skriver vi i budgeten om produktivitetskommissionen. Det ska ju gälla både företag och den offentliga sektorn. Som jag tidigare har pekat på är en ökad regelförenkling en viktig del i att stärka den svenska livsmedelskedjan. Men exakt hur regeringen kommer att arbeta vidare med produktivitetskommissionen avser vi att återkomma till något längre fram.

Sedan tror jag att man behöver ha respekt för det här med regelförenklingar. Jag har hört många tidigare landsbygdsministrar i Sverige prata om just det, och jag har hört näringsministrar prata om det. Alla verkar ha den ambitionen. Jag säger inte att jag har en annan ambition. Men det verkar vara väldigt svårt att komma framåt där. Jag hoppas verkligen att jag lyckas, men jag har valt att gå tillbaka till de här dokumenten – en livs-

medelsstrategi där vi ser att vi behöver öka tyngden för produktionsmål, till exempel.

Jag ser det även som att vi ska arbeta genom de viktiga instrument vi har och våga se över dem snarare än att gå ut och lova att vi ska dra ned regler med ett visst antal procent hit och eller dit. De flesta som har kört den linjen har de facto misslyckats, och det gillar inte jag att göra.

Vi ska jobba strategiskt, hårt och målinriktat för att förenkla för svenska småföretagare, inte minst jordbrukare.

Anf. 81 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag tror att det är klokt att vara lite restriktiv och försiktig med vad man uttalar. Jag vet att Kristdemokraternas vallöfte kopplat till just regelförenkling genom den näringspolitiska talespersonen Camilla Brodin var: en regel in, två regler ut. Jag tror att det är helt rätt. Man behöver tänka så, och ambitionen ska vara denna.

Av egen erfarenhet både från näringslivet och som politiker under en tid med ansvar för de här frågorna vet jag att man ofta sätter mål som inte gynnar näringslivet i första hand. Man har andra målsättningar. Det kan vara som under pandemin, exempelvis, då det var tydligt att stöden till småföretagen alltid var kopplade till och sågs utifrån arbetstagarens perspektiv. Det har jag inte någonting emot i sig, men det handlade väldigt sällan om arbetsgivarens perspektiv.

Jag tror att man behöver hitta en balans när det kommer till klimat, miljö och de här frågorna, som i sak är viktiga. Men man kan inte försaka näringslivet för att man ställer väldigt höga krav och sätter höga mål när det gäller detta, utan det måste finnas en balans så att vi klarar det långsiktigt. Det får inte göras så kortsiktigt som jag upplever att den tidigare regeringen hanterade frågorna.

Jag tänkte egentligen bara ställa en sista fråga gällande det som handlar om tillsyn och tillståndsprövningar. Det är inte alltför ovanligt att man hör näringsidkare inom de gröna näringarna beskriva att myndigheter och offentlig sektor som utför tillståndsprövningarna har en oförståelse för hur näringen fungerar, vilket gör att de kommer med en del krav som är missanpassade för näringsidkarnas verksamhet.

Jag har till och med hört en del som har sagt att de upplever att det finns en aktivism inom vissa myndigheter som ställer krav. Jag tänkte fråga om ministern har någon synpunkt på de här frågorna.

Anf. 82 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Livsmedelskedjan har stått inför ett antal stora utmaningar de senaste åren. Som jag nämnde har det varit torkan, pandemin och nu ett krig i vårt närområde som påverkar energiförsörjningen och de globala leverantörskedjorna.

Det visar att den svenska livsmedelsproduktionen kan hantera större utmaningar på ett ändamålsenligt sätt och att det finns en motståndskraft i näringen. Det visar också att livsmedelsstrategin behöver gå in i en fas där skrivningar om ökad produktion måste bli tydligare, inte minst i ljuset av den situation vi är i nu.

Därför kommer jag att inleda en dialog med de berörda parterna i livsmedelskedjan för att fånga upp alla goda förslag kring vad vi behöver göra och hur vi på bästa sätt kan förverkliga något slags livsmedelsstrategi 2.0.

Sveriges livsmedelsproduktion ska öka. Jag har nämnt ett antal områden som jag ser som avgörande för att stärka svensk konkurrenskraft: en ökad livsmedelsexport, innovationskraft, kompetensutveckling och ökad regelförenkling. Som jag nämnde tidigare är det en självklar uppgift för en landsbygdsminister i Sverige att försöka göra allt för att stärka den konkurrenskraft som vi behöver i den svenska livsmedelskedjan.

Ledamoten var inne på hållbarhetsperspektiven. Jag tror att det finns en god anledning till att de är tre: miljömässig hållbarhet, social hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. När dessa tre är i samklang når vi de bästa resultaten. Om någonting drar iväg för mycket så att de andra blir lidande tjänar inget av hållbarhetsperspektiven på det i längden – vare sig miljön, det sociala eller det ekonomiska. Det har jag alltid med mig i bakhuvudet, även i det här uppdraget.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2022/23:61 om förvaltningen av varg

Anf. 83 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tomas Kronståhl har frågat mig hur jag avser att agera för att ambitionen om 170 individer ska bli verklighet.

Vargstammens utveckling i Sverige har under de senaste 20 åren haft en ökande trend när det gäller antalet individer. Vid den senaste inventeringen var vargpopulationen cirka 460 individer, vilket är betydligt fler än nuvarande referensvärde på 300 individer.

Både nuvarande och tidigare regering har drivit frågan om att minska vargstammen. Exempelvis står både nuvarande och tidigare regering för linjen att verka för att sänka vargens skyddsstatus genom att föreslå att vargen flyttas från bilaga 4 till bilaga 5 i art- och habitatdirektivet samt att sänka vargens skyddsstatus inom Bernkonventionen. En sådan ändring kan öka möjligheten att vidta åtgärder, till exempel skydds jakt, i syfte att minska konflikter mellan människor och varg.

Riksdagen beslutade i maj 2022 om ett tillkännagivande som handlar om att referensvärdet för vargstammen – det vill säga hur många vargar som krävs för att vargstammen ska anses ha gynnsam bevarandestatus – bör vara mellan 170 och 270 vargar. Enligt tillkännagivandet bör det hållas i det nedre spannet om 170 individer, bland annat med tanke på att vargpopulationen förtätas.

Den tidigare regeringen gav samtidigt Naturvårdsverket i uppdrag att utreda referensvärdet för varg. Naturvårdsverket ska analysera om, och i så fall under vilka förutsättningar, vargens referensvärde i fråga om populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet skulle kunna vara inom det intervall på 170–270 som angavs i propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (prop. 2012/13:191), som riksdagen beslutade om redan 2013.

Jag avser att följa utvecklingen noga. Vargen ska ha förutsättningar för att långsiktigt finnas i Sverige, och vi måste leva upp till våra EU-rättsliga förpliktelser. Men det behöver vara en betydligt mindre stam än i dag.

Anf. 84 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag kan konstatera att jag inte tror att vi är så väldigt oense i frågan. Men den är oerhört viktig ur flera perspektiv för att vi ska kunna komma framåt, och jag delar verkligen statsrådets bedömning att det skulle vara önskvärt med en förflyttning i art- och habitatdirektivet från bilaga 4 till bilaga 5.

Det skulle naturligtvis inte innebära att vargens skyddsstatus därmed upphör. Men förhoppningsvis skulle det underlätta för en betydligt mer långsiktig förvaltning samt även förenklingar när det gäller den – som jag tror – mycket viktiga skyddsjakten, inte minst för de människor som bedriver lantbruk och jordbruk i närheten av vargrevir.

Vi socialdemokrater vill även i fortsättningen värna alla våra rovdjurs bevarandestatus utifrån ambitionen att det ska vara en god och gynnsam bevarandestatus, och det vill vi naturligtvis göra även för vargen.

Men samtidigt behöver Sverige en vargpolitik som fungerar för människor som lever och vistas i närheten av vargen. Vi behöver en långsiktigt hållbar och förutsägbar vargpolitik som självklart ska bygga på vetenskap och ta hänsyn till människors socioekonomiska förhållanden. Men den ska även möjliggöra och säkerställa att det går att bedriva en tamdjurshållning och att den inte väsentligt försvåras.

Av den anledningen, fru talman, beslutade den tidigare socialdemokratiska regeringen att ge tre, som jag ser det, mycket viktiga uppdrag till ansvariga myndigheter för att kunna minska den svenska vargstammen men samtidigt behålla en gynnsam bevarandestatus för densamma.

Bland annat skulle skyddsjakten utredas så att den blir betydligt mer effektiv och dessutom möjlig för dem som bedriver lantbruk med betesdjur. Det skulle ses över om det finns faktiska förutsättningar att nå riksdagsmålet om ett referensvärde på mellan 170 och 270 vargar. Och det skulle även ses över hur vargen kan få en bättre genetisk status, kanske genom möjlighet att flytta genetiskt viktiga individer till andra geografiska områden.

Min fråga till statsrådet är: Delar statsrådet ambitionen och håller statsrådet med om vikten av dessa tre, som jag tror, väldigt viktiga förutsättningar för att fortsatt kunna förvalta vargstammen med den bevarandestatus som vi alla vill ha?

Anf. 85 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Enligt senast publicerade data gällande statusen för varg i Europa framhålls en generell positiv trend. På europeisk nivå bedöms vargen vara livskraftig, enligt Internationella naturvårdsunionens rödlistekriterier. Vår bedömning är därför att det är rimligt att vi sänker skyddsstatusen på europeisk nivå.

Som vi är helt eniga om kommer vargen, om den listas i bilaga 5 till art- och habitatdirektivet, att ha samma skydd som till exempel våra svenska sälararter och bävern. Vargen är redan listad i bilaga 5 i ett antal andra medlemsländer: Estland, Lettland, Litauen, Slovakien och Polen. Delar av vargpopulationerna i Finland, Spanien och Grekland är också listade i bilaga 5. Vi anser inte att det är bra att vi har olika skyddsnivå i olika länder på detta sätt – skillnaden kan ifrågasättas och negativt påverka synen på direktivet och i förlängningen även negativt påverka en långsiktigt hållbar förvaltning av varg.

Jag kommer att fortsätta verka för att varens skyddsstatus sänks i EU-reglerna, att den flyttas från bilaga 4 till bilaga 5. En sådan förändring kan som sagt leda till ökad möjlighet till skydds jakt för att minska konflikterna, som ledamoten också är inne på. Den exakta formen för hur vi driver detta får vi naturligtvis återkomma till.

De uppdrag som den förra regeringen har lagt, tillsammans med en mängd tillkännagivanden från riksdagen, analyserar vi nu i den relativt nytillträdde regeringen. Vi har varit in office i på dagen 7 veckor. Förutvarande regering hade 409 veckor mer på sig att få till detta. Jag kan dock, som i tidigare interpellationsdebatter, konstatera att det i slutet av förra mandatperioden kom en del beslut som, måste jag säga, gick i rätt riktning.

Anf. 86 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Man kan konstatera, tror jag, att det krävs ett ganska långsiktigt arbete för att få bukt med den här frågan. Den är nog inte så enkel som det ibland kan låta. Det är nog den bedömning vi alla gör, och det kanske även statsrådet kommer att få uppleva.

Det finns flera orsaker till att jag ändå, även om vi i huvudsak är överens, tar upp denna fråga ånyo och vill diskutera den. Vi ser ju den kraftiga ökningen av vargstammen i flera områden och flera regioner i vårt land. Om den tillväxt i vargpopulationen som vi nu ser fortsätter utan att vi får möjlighet till en ganska kraftigt ökad licensjakt, vilket hittills dessvärre har försvårats av flera olika nationella myndigheter men även av EU:s olika förordningar, är det stor risk att vi snart tappar det nationella initiativet och kontrollen över vår egen förvaltning av detta mycket viktiga rovdjur.

Det är nämligen så, fru talman, att EU:s regler vad gäller rovdjursförvaltningen förbjuder ett större jaktuttag än 15 procent av en viss viltpopulation. Vi har i dag, tror jag, över 460 individer i våra skogar. Det skulle kunna innebära att vi om ett par års tid är uppe i kanske 600 individer. Då hamnar vi inom en snar framtid i en situation där vi själva kanske kommer att förlora kontrollen och möjligheten till den långsiktiga förvaltning som vi alla är eniga kring och som vi också har fattat beslut om här i Sveriges riksdag när det gäller vargstammens storlek.

Blir detta en verklighet tror jag att vi med all säkerhet kommer att se betydligt större konflikter än vi redan i dag upplever, och även betydligt större påverkan på våra tambetesdjur och inte minst det jaktbara viltet. Där har vi ett annat väldigt stort problem när det gäller vargfrågan i vårt land, nämligen att vi har en lång och, som jag tycker, fin kultur när det gäller jakten: Vi jagar med drivande hundar. Där har vi ett gigantiskt motstånd mot vargen eftersom den väldigt ofta kan ta dessa jakthundar. För oss handlar det många gånger om en familjemedlem. Så kanske det inte alltid ser ut i övriga Europa, men för oss är det verkligen en väldigt viktig, och kulturellt viktig, jaktform.

Min avslutande fråga till statsrådet är: Hur tänker statsrådet, och vad planerar statsrådet att vidta för åtgärder för att Sverige inte ska hamna i en situation där vi inte längre har kontrollen över vargstammen?

Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Det här skulle det ha behövt börjas med på en helt annan ambitionsnivå, i går – om uttrycket tillåts. Vi kommer inte till ett helt och fullt dukat bord. Det har som sagt gått 7 veckor i dag medan tidigare rege-

ring, i och för sig i två olika skepnader, hade 409 veckor på sig att göra något åt detta.

Många, både lantbrukare, jägarorganisationer och jägare, ger uttryck för en oro, exakt som ledamoten säger, och det är ett positivt uppvaknande. Men så har det inte varit under de här åtta åren. Under åtta år har vargstammen i Sverige haft en ganska expansiv tillväxt, och vi borde ha försökt göra mer.

Detta tar naturligtvis inte bort något från det jag sa förut – att flera av de uppdrag som ni i den förra regeringen gav till olika myndigheter är positiva. Men det är sent.

Jag och regeringen ska göra vad vi kan. En viktig del är att på EU-nivå flytta vargen från bilaga 4 till bilaga 5 till art- och habitatdirektivet. Tyvärr kom vi inte hela vägen vad gäller Bernkonventionen den här gången, men det är en helt annan uppslutning än det har varit på ett tag. Vi kan också konstatera att Europaparlamentet så sent som för någon vecka sedan konstaterade att en majoritet i det organet också tycker att man borde ändra skyddsstatusen för varg.

Jag tror att det är positivt att vi breddar det parlamentariska stödet för en annan rovdjurspolitik och att vi är fler som hjälper till att driva på i den här frågan nationellt i Sverige men också, och primärt, på europeisk nivå. Då tror jag att vi kan nå framgång, och så får vi hoppas att vi inte hamnar i det scenario som ledamoten målar upp här.

Anf. 88 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Jag tycker att statsrådet har en bra ingång i den här frågan. Men det gäller verkligen att inte tro att det är så enkelt att bedriva rovdjurspolitik i regeringsställning som det faktiskt är i opposition. Jag tror att det kanske är lite enklare då än i regeringsställning.

Jag sträcker trots allt ut en hand här, för denna fråga är väldigt viktig för vårt land och för många människor, inte minst de som bor på landsbygden.

Det som är problematiken med frågan är lite av det som vi har varit inne på plus att det många gånger också finns en delad syn på vargfrågan, inte minst när det gäller stad och land. Här har vi som politiker, oavsett partifärg, ett stort ansvar att försöka lösa problemet på ett sådant sätt att vi kan fortsätta att ha en rovdjursstam i det här landet men ändå ha en tydlig acceptans från både de människor och individer som lever på landsbygden och de som lever i stan.

Jag kommer som sagt att vara behjälplig på alla sätt som jag kan för att vi ska lösa den här frågan.

Anf. 89 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tog den utsträckta handen direkt här. Jag tror att det är bra och nödvändigt för att vi ska nå framgång.

Regeringens politik syftar till att skapa trygghet och frihet för alla som bor och lever i Sverige. Men vi lever i en tid där vargarna uppenbart kryper sig närmare in på människors trygghet och frihet. Vi har som sagt de senaste 20 åren sett en ökad trend att samhället påverkas mer påtagligt än förut. Bönder vågar inte investera i sina livsmedelsföretag, och deras djur får inte komma ut på bete som de vill av rädsla för att nötkreatursbesättningar ska splittras ute i skogen eller fårbesättningar dödas. Vi kan uppre-

pade gånger läsa i nyheterna, som Tomas Kronståhl var inne på, om hundar som blir angripna och människor som känner sig otrygga.

Den tilltagande ökningen av vargstammen har blivit en trygghetsfråga som vi måste ta på allvar. Rovdjurspopulationen i Sverige ska förvaltas på ett sådant sätt att djur och människa kan leva sida vid sida. Det innebär att vargstammen behöver vara mindre än vad den är i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2022/23:56 om ett jämställt och tryggt arbetsliv

Anf. 90 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag tackar Sofia Amloh för en interpellation på ett väldigt viktigt område.

Sofia Amloh har frågat mig om jag tänker ta några initiativ för att motverka den könssegregation som råder på svensk arbetsmarknad. Hon frågar även vilka åtgärder för att minska den ojämställda skillnaden mellan kvinnors och mäns livsinkomster som jag tänker vidta. Slutligen frågar hon vilka initiativ som jag är beredd att ta med anledning av den bristfälliga arbetsmiljön i särskilt de kvinnodominerade sektorerna.

Ett jämställt och tryggt arbetsliv är en prioriterad fråga för mig som jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsminister. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Sverige har en bra bit kvar till ekonomisk jämställhet.

Det råder en stark könssegregation på den svenska arbetsmarknaden. Av SCB:s statistik framgår att enbart 4 av de 30 vanligaste yrkena har en jämn könsfördelning. Denna könsfördelning på arbetsmarknaden kan främst förklaras av att kvinnor och män i hög grad väljer olika utbildningar. Under en rad år har dock yrkessegregationen gradvis minskat. Kvinnor arbetar i allt högre grad i mansdominerade yrken, och män återfinns i allt större utsträckning i kvinnodominerade yrken. Därtill är det allt fler yrken som blivit könsbalanserade, det vill säga har minst 40 procent av vardera kön.

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män har trendmässigt minskat under två decennier. Det beror delvis på en minskad könssegregation, där kvinnor i allt större utsträckning har blivit chefer. Det beror också på att kvinnors löner i genomsnitt har ökat mer än mäns löner. Under de senaste sju åren har relativlönerna generellt sett ökat mer i välfärdsyrken, som inom vårdsektorn och utbildningssektorn, än inom typiska yrken inom tillverkningsindustrin.

Kvinnor tar alltjämt ett större ansvar för hemarbetet och är föräldradiga i betydligt större utsträckning än män. Därtill är det fortfarande betydligt vanligare att kvinnor arbetar deltid. Sammantaget innebär detta att kvinnor också får lägre pension. Detta är huvudorsakerna till skillnader i livsinkomster.

Skillnaden i arbetsinkomst mellan kvinnor och män har dock minskat med cirka 6 procentenheter under det senaste decenniet. Det kan främst tillskrivas ett minskat timlönegap, vilket i sin tur kan förklaras av att ar-

betsmarknaden har blivit mindre könssegregerad, men även minskade skillnader i faktiskt arbetad tid.

Att bekämpa lönediskriminering och osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män är en prioriterad fråga för regeringen. Ett verktyg för att synliggöra osakliga löneskillnader är arbetet med lönekartläggning. I diskrimineringslagen finns bestämmelser med bland annat krav på alla arbetsgivare att årligen göra en lönekartläggning i syfte att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön mellan kvinnor och män. Diskrimineringsombudsmannen har tillsyn över att diskrimineringslagen följs.

Utrikes födda kvinnor har en lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda, vilket också bidrar till den ekonomiska ojämställdheten. Jag avser att arbeta för att öka utrikes födda kvinnors möjligheter till inträde på arbetsmarknaden. Det är ett viktigt steg mot såväl minskad segregation som att ge alla kvinnor och män samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som leder till ökad ekonomisk jämställdhet. För närvarande pågår en utredning som ska lägga förslag om förbättrad arbetsmarknadsreglering för utrikes födda kvinnor (Ju 2022:05). Vidare har Jämställdhetsmyndigheten, Arbetsförmedlingen Försäkringskassan, Migrationsverket, Socialstyrelsen och Länsstyrelsen Västernorrland fått i uppdrag att ta fram en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

Gällande Sofia Amløhs fråga om arbetsmiljön i kvinnodominerade yrken har god arbetsmiljö stor betydelse för såväl tillväxt som sysselsättning liksom för en god jämlik och jämställd hälsa för arbetstagare. Det systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet är grunden till en god arbetsmiljö. Det måste vara en naturlig del av verksamheten för alla arbetsgivare. Regeringen och myndigheterna på arbetsmiljöområdet arbetar tillsammans med arbetsmarknadens parter för att skapa en god arbetsmiljö. Det är arbetsgivarna, arbetstagarna och deras representanter som tillsammans bedriver det dagliga arbetsmiljöarbetet på de enskilda arbetsplatserna. Det behövs en fortsatt hög ambitionsnivå för arbetsmiljöpolitiken för att möta olika utmaningar i arbetslivet. Arbetet för en förbättrad arbetsmiljö går hand i hand med arbetstagares arbetsvillkor och trygghet i stort. Genomförandet av arbetsmiljöstrategin 2021–2025 är en viktig del i att stärka arbetet med att uppnå målet för arbetslivspolitik.

Anf. 91 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret och för möjligheten att debattera detta viktiga ämne denna sena tisdagskväll i december.

När jag både läser och hör svaret blir jag glad. Det är flera exempel på den förra, S-ledda regeringens politik som ligger kvar och beskrivs här av statsrådet.

Fru talman! Statsrådet har flera tydliga problemformuleringar och beskrivningar av hur tillståndet ser ut i svensk jämställdhetspolitik. För att göra det ännu tydligare tänker jag exemplifiera mer av det.

För att nå målet om full sysselsättning och kvinnors ekonomiska självständighet behöver kvinnors deltagande i arbetslivet öka men också männens närvaro och engagemang i hemmet. Ett hållbart arbetsliv med balans mellan familj, arbete och fritid är en förutsättning för detta.

Prot. 2022/23:32

6 december

Svar på

interpellationer

Den enskilt mest betydelsefulla reformen för ökad jämställdhet i arbetslivet och familjelivet är en helt individualiserad föräldraförsäkring. Det ojämlika uttaget i dag leder till sämre löneutveckling och lägre pensioner för kvinnor. Även kvinnors möjligheter att avancera i arbetslivet minskar, vilket exempelvis leder till att färre blir chefer eller får andra ledande positioner. Detta befäster ojämlika strukturer där kvinnor tar mer ansvar för det obetalda hemanarbetet medan männen kan lägga sin tid på förvärvsarbete. Effekter i rätt riktning ser vi när politiken genom lagstiftning har styrt till ett jämnare uttag. Det handlar om att märka föräldradagar.

När kvinnor får barn ökar risken för sjukfrånvaro markant. Detsamma gäller inte för män. Studier visar att 15 år efter första barnet har inkomstskillnaden mellan mamma och pappa ökat med 32 procent. En delad föräldraförsäkring minskar löneklyftan mellan kvinnor och män. För varje månad som pappan är föräldraledig ökar mammans lön med knappt 7 procent. Det är tydligt att det har betydande effekter.

Det finns mängder med statistik, studier och utredningar som visar att vi har stora skevheter mellan könen. Sjukskrivningar, psykisk ohälsa och otrygga anställningar visar att det finns osakliga skillnader på område efter område. Vi har det svart på vitt och alla bevis vi behöver för att vi har könsnormer som gör oss sjuka och till och med leder oss in i döden.

Fru talman! Statsrådet tror precis som jag att politiken kan förflytta normer, men låt oss göra det då! Jag efterfrågar vilken politik regeringen vill ha för att förändra. Är det att fortsätta att bedriva socialdemokratisk politik, vilket jag inte har något emot? Vilka egna reformer har regeringen på sin reformagenda för den här mandatperioden?

Anf. 92 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamoten Sofia Amloh för att hon lyfter upp denna viktiga fråga. Att ha ett arbete är en central del i ett samhälle. Det ger individen frihet att påverka sitt eget liv och sätter personen i ett sammanhang med gemenskap. Men det som är så underbart med att fler har ett arbete finns inte bara hos individen, utan det finns också i samhället. Genom att fler jobbar får vi mer resurser för att stärka välfärden så att de skyddsnet vi ska ha finns där när vi behöver det.

Vi ser tyvärr fortfarande skillnader mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden. Det gäller inte bara andelen män och kvinnor som jobbar och deras löner utan även deras villkor. Kvinnors arbetsplatser har fortfarande en tendens att prioriteras ned. Därför är det viktigt att vi gör allt i vår makt för att få fler i arbete med bra villkor. Det handlar om att använda en bredd av verktyg, alltifrån studier till subventionerade anställningar och satsningar på arbetsmiljön. Det är därför av största vikt att vi ständigt arbetar för att minska klyftorna i samhället.

Den ekonomiska klyftan mellan män och kvinnor är runt 3,6 miljoner kronor under en livstid. Det är inte acceptabelt. Vem här kan se sin dotter i ögonen och säga att hon ska tjäna 3,6 miljoner kronor mindre för att hon är flicka? För mig är det oförståeligt att vi fortfarande år 2022 inte har kommit till rätta med den klyfta som finns i samhället. Jämställdheten måste tas i beaktande inom politikens alla områden, för det är inget som vi ensamt kan göra inom arbetsmarknadspolitiken.

Fru talman! För mig är frågan om barnomsorg på obekvämt arbetstid, så kallat nattis, något som ligger mig varmt om hjärtat. När jag inte är i riksdagen jobbar jag inom pappersindustrin och vet hur svårt det är att få ihop vardagarna som skiftarbetare. Jag och mina kollegor jobbar kvällar, nätter och helger. Vi jobbar på julafton och midsommarafton, för Sverige behöver produktion årets alla timmar.

Detta är inget vi är ensamma om inom industrin. Det är likadant inom en bredd av branscher. Vi går mot ett samhälle som är mer och mer byggt för att erbjuda service nästan dygnet runt oavsett vad det gäller. Omsorgen i kommunerna, sjukvården i regionerna och handeln i affärerna är några av de branscher där verksamhet bedrivs större delen av dygnet.

Men tyvärr erbjuder förskolor och fritis vanligtvis sin verksamhet mellan klockan 6 och klockan 18, något som inte harmonierar med en stor del av samhället i dag. Då vi vet att kvinnor generellt tar ett större ansvar än män för familjen kan detta medföra att kvinnor går ned i arbetstid för att få ihop vardagen eller på grund av bristen på nattis.

Därför vill jag fråga statsrådet Paulina Brandberg hur hon som jämställdhetsminister ser på behovet av barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Anf. 93 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka Sofia Amlö, som lyfter upp ett antal oerhört viktiga frågor i sin interpellation om hur vi skapar ett tryggare och mer jämställt arbetsliv.

Könssegregerad arbetsmarknad, jämställda inkomster och arbetsmiljön i kvinnodominerade branscher hänger ihop, men de kräver olika åtgärder inom flera områden: arbetsmiljö, utbildningspolitik, våra socialförsäkringssystem och arbetsmarknadspolitik, för att nämna några. Inom alla dessa områden behövs åtgärder för att komma framåt och nå en mer jämställd och trygg arbetsmarknad.

Några exempel på saker som vi vet har haft effekt och påverkar i rätt riktning är bland annat normbrytande pedagogik i förskola och skola som utmanar traditionella könsroller och kan bidra till att unga i mindre utsträckning väljer väg efter kön och i stället väljer mer efter verkligt intresse. Detta är något som i förlängningen kan bryta könssegregationen på arbetsmarknaden.

Kvotering av föräldraförsäkringen, som ledamoten Amlö lyfte upp, är ett annat exempel som vi sett ger effekt på fördelningen av ansvaret för barn och hem och kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Detta ger i förlängningen mer jämställda inkomster.

Jag tvivlar inte på statsrådets vilja, intentioner eller engagemang i frågan, men jag har, med tanke på regeringens största underlag i riksdagen och dess politiska inriktning, svårt att se hur denna vilja kommer att kunna resultera i verkningfulla åtgärder för ett mer jämställt arbetsliv. Inget av mina exempel normbrytande pedagogik i skola eller ytterligare reserverade föräldradagar stöds av Sverigedemokraterna. Åtgärder som finns i regeringens verktygslåda riskerar att få ligga kvar när Sverigedemokraterna vakar över regeringen. Om verktygen får ligga kvar i verktygslådan och inte kommer att vara aktuella för regeringen att använda, vilka andra sätt ser statsrådet Brandberg kan vara bra vägar framåt för ett mer jämställt arbetsliv?

Jag har även en fråga som berör en skrivning i regeringens och Sverigedemokraternas slottsavtal, som vid första anblicken verkar beröra det område som vi diskuterar i dag: ”Fler verktyg och utrymme för flexibilitet för att kombinera ett högt arbetsmarknadsdeltagande med familjeliv.” Vad betyder detta för ministern? Vilken typ av reformer kan bli aktuella kopplat till denna skrivning i slottsavtalet?

Anf. 94 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Regeringen kommer inte att bedriva socialdemokratisk politik, utan vi kommer såklart att ha vår inriktning. Jag kan dock försäkra interpellanten och övriga debattörer att regeringen inte på något sätt kommer att ha en sänkt ambitionsnivå i dessa frågor.

Det finns flera orsaker till att kvinnor har lägre inkomster än män. Det innebär att det krävs åtgärder inom flera politikområden. Avgörande för att minska den ojämställda skillnaden i livsinkomst är en arbetsmarknad där kvinnor och män kan delta på samma villkor. Det är bra för samhället, och det bidrar till att uppfylla målet om ekonomisk jämställdhet.

Som har påpekats här fortsätter löneskillnaderna mellan kvinnor och män att minska, men det går alltför långsamt. Det finns flera orsaker till att kvinnor har lägre inkomster än män.

Vad gäller själva lönebildningen är en av grundpelarna i den svenska arbetsmarknadsmodellen att arbetsmarknadens parter har ett huvudansvar för lönebildningen. I avtalsrörelsen, där parterna förhandlar om de centrala kollektivavtalen, är löneskillnaderna mellan män och kvinnor en av de frågor som brukar återkomma. Det är viktigt att den svenska arbetsmarknadsmodellen värnas. Där kommer inte denna regering att gå in och göra någon skillnad.

Som man har påpekat här är ytterligare en förklaring till inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män att föräldrapenningen är ojämnt fördelad. Kvinnor har sedan föräldrapenningen infördes, 1974, tagit ut majoriteten av föräldrapenningdagarna. Män tar i dag ut runt en tredjedel av föräldraförsäkringen. Under 2021 tog män ut 30 procent av nettodagarna och kvinnor 70 procent.

Vi har tidigare haft en reform av föräldraförsäkringen som jag menar har varit väldigt viktig just för att förskjuta normer. Detta visar att det går att förskjuta normer med politiska verktyg.

Som föregående statsråd påpekade har denna regering i dag suttit vid makten i sju veckor. Vi behöver återkomma till exakt hur vår politik kommer att utformas i detalj, men vi är positiva till att använda politiska verktyg för att förskjuta normer.

För att vi ska få en jämställd arbetsmarknad och för att män och kvinnor ska kunna delta på lika villkor är det, som interpellanten och de andra debattörerna har varit inne på, en förutsättning att man kan kombinera familjeliv med arbetsliv – även genom en fungerande barnomsorg. Detta ser jag som en viktig jämställdhetsfråga om man ska föra dessa frågor framåt. Det är också något som jag menar kan förskjuta normer i rätt riktning.

När det gäller vilka åtgärder man ska ta fram kommer jag och regeringen att förlita oss på de experter som redan i dag har i uppdrag att utvärdera och analysera de skillnader som finns på arbetsmarknaden – de ska också analysera de olika yrkesval och olika val av utbildningar som män

och kvinnor gör – för att se vilka andra politiska verktyg man kan använda för att förhoppningsvis få dessa skillnader att minska i en snabbare takt.

Prot. 2022/23:32
6 december

Svar på
interpellationer

Anf. 95 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ditt svar! Jag vill passa på att säga att jag har stor respekt för statsrådets tidigare yrkeskarriär, som har haft en stor betydelse och gjort stor skillnad. Det är viktigt att vi är många som finns i många delar av samhället, för det behövs. Det är en ständig kamp.

Sedan vill jag kanske understryka att jag tycker att det känns lite extra tryggt att det är en liberal politiker som innehar denna post i regeringen.

Jag tycker att det är positivt att statsrådet säger att reformen av föräldrapenningen och föräldraledigheten har haft en viktig betydelse, att det är något som handlar om att flytta normer. Vi har sett det. Jag hoppas på att den politik som nu ska komma från regeringen kan flytta dessa normer ännu längre, för vi behöver det.

Jag vill gå tillbaka till att vi har konstaterat att Sverige har en mycket könssegregerad arbetsmarknad. Som statsrådet säger behöver vi titta på och analysera detta. Jag vill dock hävda att det finns ganska mycket som visar på vilka val man gör och hur könssegregerat det är. Då hänvisar jag tillbaka till den statistik från SCB som statsrådet själv lyfte i sitt svar. Bara 4 av de 30 vanligaste yrkena har en jämn könsfördelning. Det går att borra mer i det för att se exakt hur skev eller jämn könsfördelningen är.

När det gäller de kvinnodominerade yrkena är det sämre arbetsmiljö och en större andel otrygga anställningar. Det är för mig relevanta samband som det inte går att bortse från här.

Fru talman! Statsrådets svar väcker fler frågor. Vad är en hög ambitionsnivå för denna regering? Kommer den att märkas i regleringsbrevet till myndigheterna? Jag vill ändå säga att den socialdemokratiskt ledda regeringen har varit väldigt tydlig i regleringsbrevet till myndigheterna. Kommer ambitionen fortsatt att vara minst lika hög och tydlig?

Statsrådet nämner även att parterna är viktiga och att det är viktigt att jobba och samarbeta med dem. På vilket sätt tänker regeringen jobba tillsammans med parterna för att förbättra kvinnors arbetsmiljö? Det behövs en viss beskrivning av statsrådet. Vad betyder det i praktiken att man jobbar tillsammans eller samverkar?

Jag ser ett tydligt samband mellan tillräckliga resurser till välfärden och arbetsmiljön. Min fråga är: Gör statsrådet det också?

Anf. 96 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Jag kommer tillbaka till nattis lite grann. Jag träffar många föräldrar när jag är ute på arbetsplatser. En fråga jag ofta har med mig när jag kommer till branscher där arbetet utövas utöver dagtid är hur det fungerar för ensamstående att jobba där. I de bästa fallen hör jag att det fungerar bra med nattis, men alltför ofta får jag höra berättelser om att det inte finns tillräckligt många platser och att samhället ger skuld känslor till ensamstående föräldrar som använder sig av nattis. I värsta fall får jag även höra hur föräldrar har tvingats tacka nej till arbete på grund av brist på barnomsorg på obekväma arbetstider.

Jag bad riksdagens utredningstjänst att sammanställa lite siffror inför denna debatt. Det vi ser är att hösten 2021 erbjöds nattis i 189 av Sveriges 290 kommuner. Det är en minskning med 25 kommuner sedan 2018. På samma sätt ser vi att antalet inskrivna barn minskat från 5 800 till 3 800. Det är stora skillnader. Man behöver ta reda på varför.

I min kommun, Hudiksvall, har jag det senaste året fått vara med om två spadtag för igångsättande av helt nya förskolor som båda ska innehålla nattis. Nattis är en viktig verksamhet för att ge fler ensamstående föräldrar möjligheten att komma i arbete samtidigt som det ger många branscher större möjlighet att få tag i anställda. Och vi vet att många ensamstående föräldrar är kvinnor som tar ett större ansvar för barn och familjer.

Jag hoppas att jämställdhetsminister Paulina Brandberg i regeringen lyfter behovet av fler platser inom barnomsorg på obekvämt arbetstid så att fler ensamstående föräldrar får tacka ja till arbete i framtiden.

Anf. 97 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Tack för svaren, ministern! Jag tänkte att jag skulle nämna något om den egentligen väldigt stora fråga som finns med i denna interpellationsdebatt men som det kanske hittills inte har talats så mycket om. Det är arbetsmiljön.

Det systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet är grunden till en god arbetsmiljö, säger ministern i sitt svar. Jag kan bara hålla med. Men för att arbetsmiljön ska bli så bra som möjligt krävs det kunskap, goda förutsättningar och möjligheter för skyddsombud att driva på för mer hälsosamma arbetsplatser. Jag är övertygad om att regeringen behöver ta initiativ som stärker skyddsombuden i deras viktiga arbete på både regional och lokal nivå – det är ett av de viktigaste sätten att förbättra arbetsmiljön på alla våra arbetsplatser.

Det är helt avgörande att myndigheter och de lokala skyddsorganisationerna har tillräckligt med befogenheter, inflytande och resurser för sitt viktiga och många gånger livsavgörande arbete.

Ministern lyfter också i sitt svar den tidigare socialdemokratiska regeringens arbetsmiljöstrategi som ett viktigt verktyg för att uppnå målet inom arbetslivspolitik.

Som socialdemokrat håller jag givetvis med, men jag skulle vilja fråga ministern vad i den strategin som är viktigast och mest avgörande för att förbättra arbetsmiljön särskilt i kvinnodominerade sektorer.

Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Det lyfts många viktiga frågor i debatten inom detta mångfasetterade område.

Regeringen kommer att attackera alla de områden som måste attackeras för att vi ska kunna få ett mer jämställt arbetsliv. Till att börja med kommer vi att jobba stenhårt för att få in fler kvinnor på arbetsmarknaden. Vi vet att av dem som i dag står längst från arbetsmarknaden är en väldigt hög andel utrikes födda kvinnor. Jag är stolt över att regeringen i sin budget gör en särskild satsning på kvinnors och flickors organisering i utsatta områden, en satsning som jag menar är väldigt viktig för att öka integrationen och föra dessa kvinnor och flickor närmare samhället och arbetslivet. Detta är såklart den absolut viktigaste åtgärden både för att kvinnor ska må bra och för att de ska få en mer jämställd ekonomi.

Såklart ska män och kvinnor ha samma möjligheter. När man väl kommer in på arbetsmarknaden ska alla yrken vara öppna för både män och kvinnor. Det är det som jag har varit inne lite på i dag att vi måste analysera. Vad är det som gör att män och kvinnor gör olika val både när det gäller utbildning och yrken? Behöver någon förskjutning ske? Det finns myndigheter som arbetar med den typen av analyser, och jag ser fram emot att ta del av detta för att se vilka åtgärdsförslag som kan tänkas komma.

Sedan har vi åtgärder för män och kvinnor som befinner sig på arbetsmarknaden. Arbetsmiljöfrågan är en väldigt viktig fråga. I dag ser vi att de flesta arbetande kvinnor i Sverige arbetar inom offentlig sektor, där omsorg om människor står i fokus. Dessa välfärdsyrken är överrepresenterade när det gäller sjukskrivningar på grund av stressrelaterad ohälsa. Vi vet från Arbetsmiljöverkets inspektionsinsats 2017–2019 inom äldreomsorgen att nära nio av tio av de inspekterade arbetsplatserna har arbetsmiljöbrister, främst när det gäller det grundläggande systematiska arbetsmiljöarbetet. Här finns brister som det är väldigt viktigt att ta tag i.

Så har vi lönefrågan. Där fick jag en fråga om hur regeringen planerar att arbeta med parterna. Medlingsinstitutet är en av de myndigheter som jag har att hantera, och de bedriver ett väldigt viktigt arbete när det gäller just att kartlägga löneskillnader så att skillnader inom lönerna kan utjämnas.

Interpellanten och debattörerna har varit inne på att det uppkommer löneskillnader efter barn. Där ser vi att gapen ökar, och vi måste som sagt också titta på vilka åtgärder som kan vidtas för att underlätta ett kombinerat arbets- och familjeliv. Där ser strukturerna ut så i dag att det drabbar kvinnor hårdare, just därför att kvinnor tar ett större ansvar för det obetalda hemarbetet.

Det finns alltså många områden som regeringen kommer att arbeta med och ta fram lösningar kring, och jag ser fram emot att driva detta arbete stenhårt under mandatperioden.

Anf. 99 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för inläggen i den här debatten! Som vi inledde med och som vi fortsätter att säga blir det ännu tydligare hur viktigt det här är. Jag ser fram emot många av de delar som ska tas fram och de ambitioner som finns.

Jämställdhet omskrivs bara ett par gånger i hela slottsavtalet. Det är tydligt här i dag att konkreta reformer saknas. Det är många svepande beskrivningar med förklaringar om att man ska komma med politik.

Jag tvivlar inte på att statsrådet har höga ambitioner och tycker att det här är viktigt. Men trovärdigheten ligger i handlingar, vad man lyckas åstadkomma och hur det märks i verkligheten.

Politik är att vilja, och den nya jämställdhetsministern, fru talman, visar här i kammaren att bristen på politik är påtaglig. Jag blir väldigt orolig, eftersom vi vet att det mest motsträviga partiet när det gäller jämställdhet är Sverigedemokraterna, och det är regeringens hela regeringsunderlag. Vi behöver en progressiv jämställdhetspolitik där vi inte ska fortsätta att falla offer för skadliga könsnormer, vilket är svaret på många av de frågor som statsrådet ska analysera.

Vi socialdemokrater kommer alla dagar i veckan att sträcka ut en hand för konstruktiva samtal och samarbeten för att Sverige ska bli ett mer jäm-

ställt samhälle där de ekonomiska klyftorna sluts och där alla människor har ett jobb eller en meningsfull och trygg sysselsättning att gå till.

Jag ser fram emot att ha dessa samtal med statsrådet framöver.

Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! I det så kallade Tidöavtalet som regeringen har ingått med Sverigedemokraterna finns flera punkter som visar vilken politik regeringen kommer att bedriva. Detta är inte en uttömmande uppräkningslista av vilken politik regeringen kommer att bedriva under mandatperioden.

Som jag har varit inne på under denna debatt kommer regeringen att se på de här viktiga frågorna och aktivt arbeta med att hitta lösningar. När vi väl har tagit fram förslag kring detta finns det absolut inget hinder för Socialdemokraterna att stötta förslagen om man vill ställa sig bakom dem. Huruvida de finns med i Tidöavtalet eller inte är alltså inte avgörande för om de kommer att kunna bli verklighet eller inte.

Jag vill tacka interpellanten och debattörerna för denna debatt kring en väldigt viktig fråga, och jag hoppas få möjlighet att fortsätta samtala kring dessa frågor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2022/23:50 om framtiden för Bromma flygplats

Anf. 101 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Kadir Kasirga har frågat mig om jag avser att tillmötesgå Stockholms stads planer på att bygga en ny stadsdel på Bromma flygplats och verka för att omförhandla avtalet mellan Swedavia och Stockholms stad för att underlätta byggandet av nya bostäder. Kadir Kasirga har också frågat mig om jag anser att det är affärsmässigt motiverat att driva en verksamhet som minskar sin andel på marknaden och, om så inte är fallet, vilka åtgärder jag avser att vidta.

Pandemin påverkade resandet dramatiskt, och flygresandet minskade kraftigt. Under senare tid har det dock skett en markant uppgång i flygresandet. Enligt den senaste trafikstatistiken från Swedavia uppgår antalet resenärer på Swedavias flygplatser till 77 procent av 2019 års nivåer, och antalet destinationer har återhämtat sig till 80 procent. Vi befinner oss dock i ett osäkert konjunktur- och omvärldsläge där framtidsutsikterna är svårbedömda. I Transportstyrelsens senaste prognos bedöms flygtrafiken i det närmaste vara tillbaka på samma nivåer som innan pandemin 2028.

För mig och regeringen är det viktigt att kunna ge klara och tydliga besked om vad som gäller för Bromma flygplats framtid. Detta är väsentligt för flygbranschen, regioner och kommuner som är beroende av en god tillgänglighet till och från Stockholmsområdet och, inte minst, för att ge Swedavia tydliga planeringsförutsättningar.

Som Kadir Kasirga mycket riktigt påpekar konstaterar regeringen i budgetpropositionen för 2023 att Bromma flygplats ska bevaras. Mot den bakgrunden är det alltså inte aktuellt för mig att ta initiativ till att om-

förhandla det avtal från 2007 som finns mellan Swedavia och Stockholms kommun om upplåtelsen av Bromma flygplatsområde.

Som jag nyss nämnde ökar flygresandet kraftigt efter pandemin. Swedavia har uppdraget att bedriva flygplatsverksamhet vid de tio flygplatser som ingår i det av regeringen beslutade nationella basutbudet av flygplatser. Bolaget har vidare i uppdrag att inom ramen för affärsmässighet aktivt medverka i utvecklingen av transportsektorn och bidra till att de av riksdagen beslutade transportpolitiska målen uppnås.

Det är Swedavias styrelse och ledning som ansvarar för bolagets organisation och löpande förvaltning av den operativa verksamheten inom ramen för bolagsordningen.

Anf. 102 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min interpellation, men i ärlighetens namn är det inte mycket till svar.

Bromma flygplats invigdes våren 1936 och fungerade som Sveriges huvudflygplats för civil flygtrafik fram till att Arlanda invigdes 1962. Det är också viktigt att tillägga att Swedavia, det vill säga staten, i dag arrenderar marken från Stockholms stad med kraftigt subventionerad hyra.

Fru talman! Frågan om Bromma flygplats framtid har diskuterats många gånger i denna kammare. Under förra mandatperioden presenterades några rapporter och utredningar inte bara från statligt håll utan också från näringslivet om att Bromma flygplats bör avvecklas. Utredningar och rapporter från statligt håll har motiverat sina slutsatser med att det inte längre är lönsamt att driva Bromma flygplats. Brommautredningen slog också fast att det är möjligt att genomföra en avveckling redan innan 2038.

Bromma flygplats saknar utvecklingspotential och kostar skattebetalarna flera hundra miljoner kronor per år i direkta och indirekta subventioner. Vi tycker att Arlanda flygplats måste prioriteras och stärkas som nationellt nav för flyget i Sverige.

Fru talman! Arlanda flygplats är i dag starkt hotat av Kastrup som Skandinavien framtida flygplats. Ett försvagat Arlanda innebär också färre direktflyg och fler mellanlandningar, vilket ökar miljöbelastningen för oss som reser i framtiden.

Jag vill också upplysa ministern om att man på Kastrup i Köpenhamn i dag agerar för att Bromma flygplats ska vara kvar. I dag är det Danmark som är mest glad över den högerkonservativa regeringens beslut om att bevara Bromma flygplats.

Varför insistera på att driva en verksamhet som inte är lönsam när det finns möjlighet att bygga en klimatsmart oas, stadsdel, med uppemot 30 000 bostäder, förskolor, skolor och arbetsplatser här i Stockholmsregionen, i Stockholms stad?

Jag upprepar min fråga: Kommer ministern att ta initiativ till ett möte med Stockholms stad för att diskutera förutsättningarna för att få tillgång till marken tidigare än år 2038?

Anf. 103 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Vi har nu hört infrastrukturministern förklara sin syn på Bromma flygplats. Ja, flygandet ökar. Coronapandemin har upphört, men flyget är starkt påverkat av det som har hänt. Strukturella förändringar gör att flygandet inte kommer att komma tillbaka till samma nivåer, och det

gäller framför allt för det affärsflyg som är Brommas grund. Inte ens Transportstyrelsens analyser visar att vi kommer att komma tillbaka till nivåerna innan coronapandemin.

Varför håller ministern och regeringen fast vid Bromma som flygplats? Nedläggningen av Bromma flygplats står inte och faller med huruvida det finns en coronapandemi eller inte. Den står på egna ben. I strid med alla analyser över Brommas framtid, Swedavias behov och Arlandas utveckling deklarerar regeringen i sin budget att Bromma ska vara kvar som flygplats. Det gör man helt utan grund och analys och helt i strid med hur en seriös regering bör agera på området.

Regeringen agerar på samma sätt som på andra infrastrukturområden, det vill säga fattar beslut utan grund mest för att sänka bra politik, inte för att den är fel utan för att man kan göra det.

Regeringen skrotar nya stambanor, tar bort reduktionsplikten, tar bort bonusen till elbilar, river upp ett revolutionerande reseavdrag, som man själv var med och fattade beslut om precis före sommaren, och stryper utbyggnaden av vindkraft. Allt detta sker utan några som helst konsekvensanalyser eller idéer om hur man ska hantera effekterna för att klara klimat- och miljömålen. Regeringen säger visserligen att man ska klara målen, men man vet inte hur.

Fru talman! Så är det även med Bromma flygplats. Utan grund säger man att flygplatsen ska vara kvar. Det är en förlegad flygplats som har gjort sitt. Det här gör man utan att blinka. Man blockerar därmed också en enorm mängd bostäder. Då är statsrådet ändå samtidigt bostadsminister. Han är en minister som vi rimligen skulle tro värnar bostadsbyggandet för bostadsbehövande. Men Andreas Carlson värnar uppenbarligen en förlegad flygplats mer än bostäder för bostadssökande.

Kommunerna har ett bostadsförsörjningsansvar, så även Stockholms stad. Enligt kommunens planering är Bromma ett stadsutvecklingsområde. Området ingår i planen för att klara stadens bostadsförsörjning. En enorm bostadsresurs ligger i dag i träda och väntar på att få bli en del av Stockholms bostadsmarknad. Det här vill bostadsministern uppenbarligen förvägra Stockholm, utan ett vettigt skäl eller analys, faktiskt i strid med alla analyser som har gjorts på området.

Fru talman! Hur kan bostadsministern stå för detta, det vill säga att blockera tiotusentals bostäder för uppåt 100 000 bostadssökande helt utan grund? Det borde vara rimligare att en bostadsminister står för bostäder, lägger ned en flygplats som har gjort sitt och tar sitt ansvar för landet.

Anf. 104 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna om att det här inte var en interpellation gällande bostadsfrågor, utan det här var en interpellation gällande framtiden för Bromma flygplats.

Anf. 105 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tar gärna bostadsdebatter i Sveriges riksdag. Jag har flera inplanerade, kan jag upplysa debattörerna om.

Nu ska jag ge svar på några av frågorna som rör just Bromma flygplats, som interpellationen handlar om.

Flygplatsen saknar utvecklingspotential, sa ledamoten Kasirga. Det stämmer inte riktigt. Swedavia konstaterar i sitt remissvar till Peter Nor-

mans Arlandautredning att Bromma skulle kunna fungera utmärkt som en pilot för framtidens fossilfria flyg. Det finns möjligheter för Bromma med tanke på den utveckling som sker mycket snabbt i flygsektorn. Det sker utveckling i form av biobränsle i flygmotorerna, som kan minska utsläppen väsentligt. Branschens egen bedömning är att vi kommer att ha ett helt fossilfritt flyg inom några år – 2030. Heart Aerospace, ett spännande svenskt företag, investerar tungt i elektrifierade flygtransporter. De ligger långt framme i sitt arbete och kommer att ha inrikesflyg i luften, enligt deras egen bedömning, år 2028. Det här tror jag kommer att flytta fokus i hela flygdebatten. Flyget kommer att vara ett mycket viktigt och användbart transportmedel för hela vårt land.

Bromma flygplats har stor betydelse för tillgängligheten för Stockholmsområdet men kanske framför allt för övriga landet, vilket betyder att flygplatsen är viktig för till exempel näringslivet och företagandet.

Bromma flygplats har också en viktig roll för att samhällsviktiga flygtransporter av olika slag, till exempel ambulansflyg och brand- och räddningsflyg, ska kunna utföras snabbt och effektivt när som helst under dygnet.

Jag kan lyfta fram osäkerheten i vårt omvärldsläge som ett viktigt skäl att ha kvar Bromma flygplats och att ha flera flygplatser som är aktiva, fungerande och hålls igång runt vår huvudstad.

Ledamoten Kasirga lyfte fram Arlanda och sa att vi ska försvaga Arlanda. Det är ingen som har någon ambition att försvaga Arlanda, tvärtom. Vi behöver utveckla Arlanda. Det finns en utredning på regeringens bord, Arlandautredningen. Den bereds i Regeringskansliet. Peter Norman har också ett annat uppdrag som kommer att lämnas över till regeringen i när-tid, nämligen flygplatsutredningen. Vi kommer att återkomma med olika ytterligare åtgärder för hur vi ska utveckla flyget i takt med omställningen inom flygsektorn, som nu sker snabbt.

Jag vet att många i dag använder flyget som ett viktigt transportmedel. Man kan många gånger göra det med gott samvete med tanke på att det är ett viktigt transportmedel vars utsläpp också minskar. Skälen att göra det med ett ännu godare samvete kommer att öka i takt med att utsläppen minskar, och då tror jag att behovet kommer att vara stort av fler flygplatser runt vår huvudstad. Det är anledningen till, och det är den analys som ligger bakom, att Bromma flygplats behöver utvecklas och framför allt bevaras och inte avvecklas.

Kommer jag att ta initiativ till möten med syfte att avtalet ska kunna avslutas tidigare än 2038? Nej, det kommer jag inte att göra. Jag tar gärna olika möten med dialog, men några initiativ för att avveckla Bromma flygplats kommer inte regeringen att ta. Det är mitt besked.

Anf. 106 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för de ärliga svaren. Det är såklart viktigt att man är tydlig i politiken, också regionalt gentemot dem som verkar i Stockholms stad.

Nu säger statsrådet att han inte har några avsikter att initiera någon dialog för att till exempel tillgängliggöra flygplatsmarken i Bromma för tidigt bostadsbyggande.

Fru talman! Det stämmer att Brommautredningen skriver att Bromma flygplats skulle kunna vara en hubb för fossilfritt flyg. Samtidigt skriver man, och det finns andra instanser som också skriver, att också det skulle kunna flyttas till Arlanda. Arlanda har ju kapacitet. Vi behöver göra mycket mer.

När det gäller näringslivet är det ju så att näringslivet är samstämmigt i det här, åtminstone här i Stockholm. Stockholms Handelskammare har sagt att de tycker att man bör avveckla Bromma flygplats och satsa på att utveckla Arlanda flygplats. Det är Arlanda flygplats som ska vara fönstret för Sverige mot omvärlden.

Fru talman! Jag vet att det här inte är en bostadspolitisk debatt. Men Bromma flygplats hänger ihop också med bostadspolitiken, för i Stockholm behövs det också fler bostäder. I dag står över 700 000 människor i kö till bostadsförmedlingen för att få en bostad i Stockholm, och över 90 000 av dessa köande söker aktivt efter en bostad. Bostadsbristen är också en svårighet och en stor utmaning för näringslivet och företagen i Stockholmsregionen som vill nyrekrytera och expandera.

Det är viktigt att komma ihåg att 41 procent av Sveriges tillväxt äger rum i Stockholmsregionen. Tillgång till bostäder och bostadsbyggande över huvud taget i Stockholm är av stor nationell betydelse. Att stänga Bromma flygplats och flytta flyget till Arlanda skulle möjliggöra ett tillskott på 30 000 bostäder på flygplatsmarken.

Att koncentrera flyget till Arlanda, där vi investerar för att kunna möta hela landets behov av såväl inrikes- som utrikesflyg, gynnar även våra regionala flygplatser. En sådan investering möjliggör även för beslut om fler och bättre transporter till och från Arlanda.

En avveckling av Bromma flygplats möjliggör alltså en utveckling av Arlanda flygplats, fru talman, och det är framtiden. Politisk prestige får inte vara ett skäl att hålla liv i en olönsam flygplats. För mig är det obegripligt att den högerkonservativa regeringen subventionerar en flygplats som inte längre är lönsam.

Anf. 107 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Interpellanten Kadir Kasirga frågar om möjligheten att hjälpa till med att få bostäder på Bromma och därför lägga ned flygplatsen. Därför tycker jag att det är relevant att diskutera den frågan. Precis som interpellanten säger är det här en fråga om bostadsförsörjning och behovet av en flygplats.

Nu säger statsrådet att Bromma passar bra som pilotflygplats för biodrivmedel och möjligen elflyg eller något sådant. Biodrivmedel kan man stoppa in i vilket flyg som helst, det är mest en fråga om kostnad, och det kan man göra på Arlanda. Det behöver man inte ha Bromma för.

Alla utredningar pratar om det övriga flyget som finns där. Det går att flytta över, och det har de här utredningarna visat. I stället säger ministern att det finns ett remissvar från en instans som säger någonting och har en idé om det. Men det finns tre fyra fem utredningar som säger att flygplatsen kan läggas ned. Det är fullt möjligt, och det har inte med corona att göra. Men corona har hjälpt till i det sammanhanget därför att flygandet har gått ned så mycket, så vi kan i princip lägga ned Bromma nu. Det är fullt möjligt.

När det gäller det elflyg som ministern lyfter fram är det ett hybridflyg som vi inte ens vet om det finns. Det finns inte ens en prototyp i sammanhanget.

Det är också intressant när det gäller flygandet i Stockholm att genom Bromma splittrar man flygplatsverksamheten. Genom att flytta över allt till Arlanda får vi en konsolidering. Det är bättre för det svenska flyget, det flyg som vi faktiskt behöver. Det är också centralt, men de analyserna finns inte alls. Det är mer att den här regeringen vill behålla Bromma flygplats bara för att behålla Bromma flygplats, inte för att det finns något annat skäl.

Anf. 108 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag har ju faktiskt, vilket man hört om man lyssnat noga på den här debatten, anfört ett antal skäl till att Bromma flygplats har en viktig roll – potentiellt också i framtiden, sett utifrån den tekniska utveckling som sker och som är viktig för att möjliggöra den gröna omställning som vi behöver för att kunna nå de mål som vi är överens om att vi ska nå när det handlar om att minska utsläppen inte minst i transportsektorn, där flyget står för en stor del.

Där ser jag stora utvecklingsmöjligheter med tanke på vad som faktiskt redan sker inom elektrifiering av flyget. Jag tror att det kommer att kunna förändra resvanor och resmönster och även göra flyget till ett av de mest miljövänliga transportsätten i vårt glest befolkade land med långa avstånd.

Bromma kommer att kunna vara en viktig del i den mixen. Det är därför viktigt att inte avveckla Bromma utifrån politisk prestige, för att använda Kasirgas ord, utan se verkligheten utifrån den utveckling som sker. Det är därför vi ser att Bromma bör bevaras och inte avvecklas.

Bromma var 2019, före pandemin, Sveriges tredje största flygplats med knappt 2,4 miljoner passagerare. Endast Arlanda och Landvetter var större. Bromma är en utpräglad inrikesflygplats, och det är därför Bromma är så uppskattad och viktig för många som bor i olika delar av landet och reser in till Stockholm. Det finns dock även utrikestrafik, främst till Bryssel.

BRA, som dominerar på Bromma, har efter sin rekonstruktion successivt återstartat inrikestrafiken på Bromma. Det finns också taxi- och affärsflygsverksamhet. Bromma har även betydelse, som jag var inne på i mitt interpellationssvar, för det samhällsviktiga flyget. Till exempel levererar Bromma Air Maintenance AB, BAM, underhållstjänster för flygplan och helikoptrar med både offentliga och privata kunder inom ambulansflyg, affärsflyg och linjeflyg. BAM utför underhåll på i princip alla ambulansflygplan i Sverige och Norge. Man har också en egen konstruktionsavdelning som utvecklar speciallösningar för exempelvis ambulansinstallationer och övervakningsutrustning för kustbevakningsflygplan.

Vi har gjort bedömningen, utifrån det läge vi har i omvärlden, att det är viktigt att inte avveckla Bromma i det här läget. Vi kommer förstås även när flygplatsutredningen har presenterats att återkomma med andra åtgärder för att utveckla flyget utifrån de möjligheter som ges med tanke på den mycket snabba teknikutvecklingen.

Detta innebär inte på något sätt att Arlanda inte behöver utvecklas. Som jag sa tidigare finns det tvärtom potential i båda dessa för Sverige viktiga flygplatser.

Jag tror inte att man ska se detta som en prestigefråga. Man kan inte backa sig in i framtiden. Jag tror inte heller att man ska se det helt binärt. Till exempel kommer elektrifierade flygplan att få en helt annan möjlighet till utveckling på Bromma flygplats när buller minskar. I en framtid kan det bli andra typer av krav som gör att det skulle vara oansvarigt att i det här läget avveckla Bromma flygplats. Bara om några år kan vi ha en helt annan situation i flygsektorn och en helt annan efterfrågan på klimatsmarta, miljövänliga resor med flyg. Där kan Bromma vara en viktig del.

Det är utifrån den analysen som regeringen inte nu går fram med att avveckla Bromma utan har en annan politisk inriktning. Vi vill bevara Bromma.

Anf. 109 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Det gläder mig att vi i alla fall är överens om att Arlanda flygplats är viktig och att vi behöver satsa på och utveckla den så att den kan konkurrera med Kastrup.

Infrastrukturministern har rivstartat den här mandatperioden med att först stoppa investeringarna på stambanor och sedan stoppa avvecklingen av Bromma flygplats – detta i strid med de statliga utredningarna Bromma-utredningen och Arlandautredningen och alla rapporter från exempelvis Stockholms Handelskammare som påtalar att Bromma flygplats inte längre är lönsam för staten. Då blir det obegripligt att regeringen fortsätter att insistera på att stoppa in miljontals kronor för att hålla liv i en döende flygplats.

När det gäller samhällsviktiga flyginsatser kan sådana egentligen också flyttas till Arlanda flygplats. Det har utredningarna också konstaterat.

Fru talman! Swedavia har redovisat att de inte tror att Bromma flygplats kommer att komma tillbaka till samma nivå som tidigare. Då blir frågan: Varför inte hantera våra skattepengar på ett ansvarsfullt sätt och satsa på framtiden? Varför inte möjliggöra att Bromma flygplats mark kan användas för fler bostäder för stockholmarna och för svenskarna som ska flytta till Stockholm någon gång i tiden?

Anf. 110 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågan som gav upphov till det intressanta samtal vi haft här i kammaren i kväll. Jag fortsätter gärna en dialog om viktiga infrastrukturfrågor, även bostadspolitiska frågor.

Men det är också viktigt att se det här i ett lite större sammanhang. Precis som jag varit inne på är detta en viktig flygplats för att hela Sverige ska fungera, för att man ska kunna resa smidigt in till Stockholm från andra delar av landet. Det är därför Bromma flygplats är en uppskattad flygplats på många av de orter och i de städer där man i dag har förbindelse till Stockholm via Bromma.

Vi tror att det är viktigt att bevara Bromma utifrån de skäl jag redan har angett i debatten. Det är också viktigt för regeringen att ge klara och tydliga besked om vad som gäller för Brommas framtid. Det har vi redan gjort, och jag har upprepat beskeden i kväll. Regeringen konstaterar också i budgeten för 2023 att Bromma ska bevaras. Mot den bakgrunden är det inte aktuellt att ta initiativ till att omförhandla avtalet.

Fru talman! Jag tar dock som sagt gärna en dialog med olika parter om hur man kan utveckla både den specifika flygplats som vi har pratat om i

kväll och flyget i stort, hur vi kan omfamna och med politiska beslut möjliggöra den teknikutveckling som gör att vi kan stärka svensk konkurrenskraft samtidigt som vi påskyndar den gröna omställningen. Vi måste tänka långsiktigt i olika eventuella avvecklingsbeslut eller bevarandebeslut, och det är utifrån den aspekten som regeringen har landat i att det i detta läge vore oklokt att avveckla Bromma. Vi vill i stället bevara Bromma.

Prot. 2022/23:32

6 december

Svar på
interpellationer

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2022/23:30 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2021

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *fredagen den 20 januari 2023*.

EU-dokument

COM(2022) 384 Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet, om ändring av förordning (EU) 2021/1153 och förordning (EU) nr 913/2010 och om upphävande av förordning (EU) nr 1315/2013

COM(2022) 684 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställandet av brottsrekvisit och påföljder med avseende på överträdelser av unionens restriktiva åtgärder

Motion

med anledning av prop. 2022/23:20 En tillfällig skatt på extraordinära vinster för vissa företag under 2023

2022/23:2297 av Helena Lindahl m.fl. (C)

§ 24 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 5 december

2022/23:93 Sänkta anslag för skydd av skog

av *Rebecka Le Moine* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2022/23:94 Elstöd för hela landet

av *Malin Larsson* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:95 Bemannade skolbibliotek

av *Amanda Lind* (MP)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

- 2022/23:96 Elstöd till personer med försörjningsstöd**
av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)
- 2022/23:97 Arbetet mot skattefusk och skatteflykt**
av *Mathias Tegnér* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)
- 2022/23:98 Kommunerna och kompetensutmaningen**
av *Joakim Sandell* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)
- 2022/23:99 Bostadsbyggandet i Stockholm**
av *Markus Kallifatides* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
- 2022/23:100 Åtgärder för ett ökat bostadsbyggande**
av *Leif Nysmed* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
- 2022/23:101 Beslut om nedläggning av kablar**
av *Fredrik Olovsson* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)
- 2022/23:102 Avsaknad av norrländska statsråd i regeringen**
av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)
- 2022/23:103 Förebyggande arbete på statliga ungdomshem**
av *Christofer Bergenblock* (C)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 december

- 2022/23:110 Reduktionsplikten**
av *Monica Haider* (S)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)
- 2022/23:111 Skolundervisning för tolerans**
av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet Lotta Edholm (L)
- 2022/23:112 Utbildningsplatser**
av *Annette Rydell* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)
- 2022/23:113 Kalmar flygplats som beredskapsflygplats**
av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
- 2022/23:114 Smyghöjningar av priser**
av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)
- 2022/23:115 Unga som varken arbetar eller studerar**
av *Serkan Köse* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 36 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57,
av andre vice talmannen därefter till och med § 21 anf. 93 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Val till Riksdagens arvodesnämnd	1
§ 2 Val till Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorn	2
§ 3 Val till Statsrådsarvodesnämnden	2
§ 4 Justering av protokoll	3
§ 5 Anmälan om ersättare	3
§ 6 Anmälan om kompletteringsval	3
§ 7 Meddelande om namnändring	3
§ 8 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
§ 9 Ärende för hänvisning till utskott	5
§ 10 Ärenden för bordläggning	5
§ 11 Svar på interpellationerna 2022/23:30, 39, 45 och 48 om Sveriges klimat- och miljömål	5
Anf. 1 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	5
Anf. 2 MÄRTA STENEVI (MP)	7
Anf. 3 JOAKIM JÄRREBRING (S)	8
Anf. 4 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	9
Anf. 5 KAJSA FREDHOLM (V).....	10
Anf. 6 ANDREA ANDERSSON TAY (V)	11
Anf. 7 TONY HADDOU (V).....	12
Anf. 8 JESSICA WETTERLING (V)	13
Anf. 9 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	13
Anf. 10 MÄRTA STENEVI (MP)	14
Anf. 11 JOAKIM JÄRREBRING (S)	15
Anf. 12 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	16
Anf. 13 KAJSA FREDHOLM (V).....	16
Anf. 14 ANDREA ANDERSSON TAY (V)	17
Anf. 15 TONY HADDOU (V).....	18
Anf. 16 JESSICA WETTERLING (V)	18
Anf. 17 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	18
Anf. 18 MÄRTA STENEVI (MP)	20
Anf. 19 JOAKIM JÄRREBRING (S)	20
Anf. 20 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	20
Anf. 21 KAJSA FREDHOLM (V).....	21
Anf. 22 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	21
§ 12 Svar på interpellation 2022/23:19 om Arbetsförmedlingens lokala närvaro	22
Anf. 23 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	22
Anf. 24 SERKAN KÖSE (S)	23
Anf. 25 JIM SVENSK LARM (S)	24
Anf. 26 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	25

Anf. 27 SERKAN KÖSE (S).....	26
Anf. 28 JIM SVENSK LARM (S).....	27
Anf. 29 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	27
Anf. 30 SERKAN KÖSE (S).....	28
Anf. 31 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	29
§ 13 Svar på interpellation 2022/23:31 om arbetsmarknadsutbildningar till bristyrken.....	30
Anf. 32 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	30
Anf. 33 GUNILLA SVANTORP (S)	31
Anf. 34 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	31
Anf. 35 GUNILLA SVANTORP (S)	32
Anf. 36 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	33
Anf. 37 GUNILLA SVANTORP (S)	34
Anf. 38 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	35
§ 14 Svar på interpellation 2022/23:26 om romansbedrägerier	35
Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	35
Anf. 40 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	36
Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	37
Anf. 42 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	38
Anf. 43 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	39
Anf. 44 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	40
Anf. 45 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	40
§ 15 Svar på interpellation 2022/23:37 om finansiering av religiösa samfund	41
Anf. 46 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	41
Anf. 47 ALIREZA AKHONDI (C).....	41
Anf. 48 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	42
Anf. 49 ALIREZA AKHONDI (C).....	43
Anf. 50 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	44
Anf. 51 ALIREZA AKHONDI (C).....	44
Anf. 52 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	45
§ 16 Svar på interpellation 2022/23:36 om prostitution som grund för utvisning från Sverige	45
Anf. 53 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	45
Anf. 54 OLA MÖLLER (S)	46
Anf. 55 ANDERS YGEMAN (S).....	47
(forts.).....	47
Ajournering.....	47
Återupptaget sammanträde.....	47
§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2022/23:36 om prostitution som grund för utvisning från Sverige.....	47
Anf. 56 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	47

Anf. 57 OLA MÖLLER (S)	48
Anf. 58 ANDERS YGEMAN (S)	49
Anf. 59 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	50
Anf. 60 OLA MÖLLER (S)	50
Anf. 61 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	51
§ 17 Svar på interpellation 2022/23:43 om levnadssätt som grund för lagföring	51
Anf. 62 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	51
Anf. 63 ANDERS YGEMAN (S)	52
Anf. 64 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	53
Anf. 65 ANDERS YGEMAN (S)	53
Anf. 66 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	54
Anf. 67 ANDERS YGEMAN (S)	55
Anf. 68 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	55
§ 18 Svar på interpellation 2022/23:47 om försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare	55
Anf. 69 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	55
Anf. 70 ANDERS YGEMAN (S)	56
Anf. 71 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	57
Anf. 72 ANDERS YGEMAN (S)	57
Anf. 73 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	58
Anf. 74 ANDERS YGEMAN (S)	59
Anf. 75 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	59
§ 19 Svar på interpellation 2022/23:27 om Sveriges gröna basnäringar och deras konkurrenskraft.....	60
Anf. 76 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	60
Anf. 77 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	61
Anf. 78 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	62
Anf. 79 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	63
Anf. 80 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	64
Anf. 81 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	65
Anf. 82 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	65
§ 20 Svar på interpellation 2022/23:61 om förvaltningen av varg	66
Anf. 83 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	66
Anf. 84 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	67
Anf. 85 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	67
Anf. 86 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	68
Anf. 87 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	68
Anf. 88 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	69

Anf. 89 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	69	Prot. 2022/23:32
§ 21 Svar på interpellation 2022/23:56 om ett jämställt och tryggt arbetsliv	70	6 december
Anf. 90 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	70	-----
Anf. 91 SOFIA AMLOH (S).....	71	
Anf. 92 JIM SVENSK LARM (S).....	72	
Anf. 93 JOHANNA HARALDSSON (S)	73	
Anf. 94 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	74	
Anf. 95 SOFIA AMLOH (S).....	75	
Anf. 96 JIM SVENSK LARM (S).....	75	
Anf. 97 JOHANNA HARALDSSON (S)	76	
Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	76	
Anf. 99 SOFIA AMLOH (S).....	77	
Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	78	
§ 22 Svar på interpellation 2022/23:50 om framtiden för Bromma flygplats.....	78	
Anf. 101 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	78	
Anf. 102 KADIR KASIRGA (S).....	79	
Anf. 103 DANIEL HELLDÉN (MP)	79	
Anf. 104 TREDJE VICE TALMANNEN	80	
Anf. 105 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	80	
Anf. 106 KADIR KASIRGA (S).....	81	
Anf. 107 DANIEL HELLDÉN (MP)	82	
Anf. 108 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	83	
Anf. 109 KADIR KASIRGA (S).....	84	
Anf. 110 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	84	
§ 23 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	85	
§ 24 Anmälan om interpellationer.....	85	
§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	86	
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 20.37.....	87	